

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г.С. КОСТЮКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ
НАУК УКРАЇНИ**

**Виховна робота
у вищих навчальних закладах**

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК

СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Виховна робота у вищому навчальному закладі —
невід’ємна складова підготовки висококваліфікованих
фахівців: традиції та новаторство»**

21 листопада 2013 р.

Київ НУХТ 2013

Виховна робота у вищих навчальних закладах: Науково-методичний збірник. Спеціальний випуск: / Колектив авторів Національного університету харчових технологій, Інститут психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, — К.: НУХТ, 2013. — 106 с.

У збірнику вміщено доповіді учасників Всеукраїнської науково-методичної конференції **«Виховна робота у вищому навчальному закладі — невід’ємна складова підготовки висококваліфікованих фахівців: традиції та новаторство»**, яка відбулася 21 листопада 2013 р. на базі Національного університету харчових технологій та Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України. Подані матеріали узагальнюють досвід вищих навчальних закладів щодо особливостей сучасної системи національного виховання у ВНЗ України.

В підготовці збірника брали участь: *А.О. ЧАГАЙДА*, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Національного університету харчових технологій; *С.І. БОЛТІВЕЦЬ*, заступник директора Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, Голова Всеукраїнського координаційного бюро Міжнародної громадсько-державної програми «Освіта дорослих України»; *В.П. ПОДЕНКО*, начальник відділу студентських програм Центру молодіжної політики і корпоративної культури Національного університету харчових технологій.

Відповідальний за випуск А.О. Чагайда, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи Національного університету харчових технологій

Видання подається в авторській редакції

Адреса редакції: 01601, м. Київ-33, вул. Володимирська 68, тел. 289-57-57

© Національний університет харчових технологій, 2013

© Інститут психології імені Г.С. Костюка
Національної академії педагогічних
наук України, 2013

1. ВНУТРІШНІ ТРАВМИ У ВИХОВАННІ ЛЮДИНИ

Є. Глива

Міністерство охорони здоров'я Австралійського Союзу, м. Сідней, Австралія

Природним являється, коли людина шукає себе у власному середовищі та відкриває свою суттєвість, обдарованість, потенціал, вартості, динамічність, а з тим, *на жаль*, у вихованні виявляються і слабкості, та травми, які можуть мати безпосередній, та посередній вплив на неї.

Вона тоді, ідентифікує їх як необхідно, наводить джерело їхнього походження та впевнившись, що *генез* походить від *зовнішніх* чинників — наводить відповідну та належну поміч. В країнах із розвинутою соціальною справедливістю, така поміч в індустріальній, економічній та соціальній сфері, приходить від якості громадянських, професійних спілок, та вразі потреби, судівництва. Дуже рідко, така ситуація, вимагає інтервенції психолога.

На практиці виявляється, що в центрі життя, завжди знаходиться людина з її відношенням до *внутрішнього, ближчого, та дальшого середовища*. (Heidegger's — *Eigenwelt, Mitwelt, Umwelt*), та що відношення людини до світу та до себе, не завжди буває відкритим, й тому не доступне навіть найкращій правничій і судовій системі, але сильно впливає на почування людини; на її діяльність, її самопошану та вартість, а з тим і на психічне здоров'я.

Г.Сковорода вказує, що не пізнавши в собі *автентичності*, людина *сліпа у власній хаті*; бо вона і *мірило з поміччю якого, оцінює своє оточення*.

Це, мабуть, тому, що *внутрішнє невидиме, й тому не доступне п'ятьом відчуттєвим органам*, що уможливлюють науковий метод, який особливо в нашу добу цінується. Нам не личить недооцінювати досягнень науки ані наукової методології, але нам, рівночасно, не вільно промовчувати наявну присутність *внутрішнього в живій людини, бо воно завжди та всюди з живою людиною*.

Внутрішнє, яке маємо на увазі, це не летаргічне, не пасивне, не слабе — але могутнє, яке зносить людину «в небеса», ген понад її фізичні можливості та сили; людина творче, тому Богу подібне єство, й від неї Творець вимагає чинів, творчості, краси, добра, любові, правосуддя, ласки й збереження людського роду та *відповідальності*.

2. ВИХОВАННЯ ЯК ПРАВО ЛЮДИНИ НА БЕЗПЕКУ

Лешек Фредерік Коженевські

*Європейська Асоціація для Безпеки, м. Краків,
Республіка Польща*

Право на безпеку, яке в суспільстві забезпечує виховання, є одним з основних прав і свобод людини.

Права людини є поняттям, яке до цих пір не має чітко визначеного змісту, так само як не існує їх юридичне визначення, але існують правові підстави для захисту прав людини, яким передували європейські політичні декларації.

Права людини — це права, які накладають обов'язки на державу та на такі її установи, якими є вищі навчальні заклади, щодо виконання певних дій для їх реалізації. Вони є універсальними, тобто, вони впливають з природних прав людини і є належними кожній людині незалежно від її особливостей, соціального походження, статі, раси, віросповідання.

В цілому, права людини визначаються як ті свободи, заходи безпеки й пільги, розгляду яких саме як прав, відповідно до встановлених нині критеріїв, люди повинні вимагати від суспільства, в якому вони живуть.

Право людини на безпеку є особистим правом, хоча одночасно цією проблемою має займатися держава.

Права людської особистості, що висновуються з визначення сутності та природи людини і суспільства, дозволяють також визначити зв'язки між цими об'єктами. В Європейському Союзі право на безпеку реалізується на практиці завдяки численним програмам, у тому числі Програмі громадської охорони здоров'я від 1999 р. Основною причиною смерті серед населення Європи є тілесні травми. Ризик смерті та серйозних тілесних травм є особливо високим в різноманітних сферах діяльності, таких як домашній відпочинок, туристична та спортивна діяльність, автомобільний транспорт, праця, споживання товарів і послуг. За оцінками експертів, ненавмисні та навмисні травми є основною причиною хронічної інвалідності серед молоді, що позбавляє її шансів на довге життя у доброму здоров'ї. Право на безпеку, проголошене світовим та європейським суспільством, є відображене в джерелах міжнародного права, яке виконує національна правова система. У польській правовій системі відсутнє юридичне визначення безпеки фізичної особи. Виховання права на безпеку в Польщі виводиться з Конституції, в якій гарантовано забезпечення свобод і прав людини і громадянина та безпеку громадян (ст. 5), охорону життя (ст. 38), недоторканність та особисту свободу (ст. 41), право на безпечні та здорові умови праці (ст. 66), соціальне забезпечення (ст. 67) та охорону здоров'я (ст. 68), а також заборону тортур і жорстокої, нелюдської або такої, що принижує гідність, поведінки чи покарання, включаючи тілесні покарання (ст. 40). Детальні регуляції права на безпеку містяться в положеннях цивільного, кримінального та адміністративного кодексу, а також в законах, що входять до складу системи безпеки та регулюють предмет і обсяг її охорони, обов'язковий для системи виховання у вищій школі.

3. ПАТРІОТИЗМ, ШОВІНІЗМ, НАЦІОНАЛІЗМ: ЕКСПЛІКАЦІЯ ПОНЯТЬ

М.Г. Кітов

Національний університет харчових технологій, м. Київ

*«Бо де б не був — скрізь ти, і ти, і ти:
Хто відсахнувся тебе, того і Бог карає.
Хто полюбив тебе — лиш той безсмертя знає.
Не знає тебе — безплідно відцвісти»*

(П.П. Кононенко)

Розвиток сучасного глобалізованого світу характеризуються двома головними тенденціями. З одного боку відбувається процес інтеграції окремих держав до світової спільноти, а з другого — швидкими темпами конституюється національна ідентичність народів, усвідомлюється ними власна окремішність та історична самодостатність.

Сьогодні національна самоідентифікація народів загострює проблему патріотизму, особливо серед громадян країн, що отримали свою незалежність після розпаду останньої імперії — СРСР.

Для глибшого розуміння феномена патріотизму порівняємо терміни «патріотизм», «шовінізм», «націоналізм», адже в літературі і особливо в політичній практиці їх часто ототожнюють та свідомо підмінюють. **Патріотизм** (грец. *πατριώτης* — співвітчизник, *πατρίος* — батьківський, *πατρίς* — земля батька, предка) — це любов та відданість Батьківщині, прагнення своїми діями служити її інтересам. Патріотизм передбачає не лише гордість за матеріальні й духовні досягнення своєї Батьківщини, не тільки бажання зберегти та примножити їх, а й глибоку внутрішню потребу захищати інтереси своєї країни. Не випадково в науковій і довідниковій літературі патріотизм визначають як суспільний і моральний принцип, що характеризує ставлення людей до своєї країни. Він проявляється у цілісному комплексі суспільних почуттів та дій, що узагальнено називається любов'ю до своєї Батьківщини. Патріотизм є одним з найглибшинніших почуттів людини до землі, що народила її, до рідних, близьких і оточуючих, що сформували її. Патріотизм, як багатогранне почуття, водночас є також почуттям вдячності індивіда іншим (рідним, близьким, землякам) за своє становлення, набуття ним рис соціальності. Батьківська земля, земля предків виводить людину у вирій життя. З неї починається Батьківщина. Тому Батьківщину, як і рідну матір, не вибирають. Про це зворушливо написав у поезії «Лебеді материнства» Василь Симоненко: *«Можеш вибрати друзів і дружину,*

Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Можна вибрати друга і по духу брата,

Та не можна рідну матір вибрати» [4, с. 225]

«Можна все на світі, вибрати, сину,

Вибрати не можна тільки Батьківщину» [там само, с. 226]

Почуття патріотизму формувалося і закріплювалося століттями та тисячоліттями в процесі розвитку людських спільнот. Як соціально-політичному явищу, патріотизму притаманні витоки, внутрішня структура. В процесі суспільного розвитку почуття патріотизму наповнюється різним соціальним, національним і класовим змістом.

Одним з історичних джерел патріотизму є прив'язаність до рідної мови, народних традицій і звичаїв, етнічної культури, віри в Бога в традиціях своїх предків, краю свого народження. Не випадково загарбник спершу прагне

зруйнувати історичну пам'ять поневолених народів, перетворити громадян в манкуртів, іванів, які не пам'ятають своєї етнічної родовідної, і лише пізніше встановлює свій гніт, який видає за благо.

Патріотизм являє собою певне моральне ставлення й оцінку особистістю своєї приналежності до родового, до соціуму. З'явившись внаслідок становлення людського суспільства, патріотичне (в своїй основі соціально-моральне) почуття персоніфікується особистістю не лише через біологічну спадковість, а й під впливом соціального середовища, виховання (соціалізації) у широкому розумінні слова.

Патріотизм як моральнісний принцип гідного життя людини, перебачає не споглядальну любов до Батьківщини, а готовність до самопожертви, готовність свої інтереси принести на алтар загальних здобутків.

В сьогоденному житті українського суспільства ємке, багатогранне поняття «патріотизм» дуже часто вживається всує. Справжня любов до Батьківщини підтверджується не словами, а справами. Патріотизм — це практична діяльність людини на благо Батьківщини.

Потрібно чітко розмежовувати патріотизм і шовінізм. **Шовінізм** — це перебільшене, некритичне переоцінювання свого рідного, батьківського, яке одночасно просякнуте сліпою ненавистю, ворожістю до всього чужого. Шовінізм являє собою надмірне переживання патріотичних почувань, «наркотичне» одурмання патріотичними настроями і переживаннями через приниження і нетерпимість до іншого. Отже, будучи патріотично налаштованими настроями і переживаннями людини, шовінізм водночас немає нічого спільного з патріотизмом. Він є його звироднілою формою, адже заперечує право іншої людини на прояв свої патріотичних переживань і проявів. Саме шовінізм, перенесений у сферу політики, переростає у нацизм, фашизм, імперський колоніалізм. А патріотизм, перенесений у сферу політики, переростає у націоналізм. **Що таке націоналізм?** Найпростіша і найзагальніша відповідь, яка дається в літературі, така: націоналізм — це діяння в інтересах власної нації, власного народу. Як бачимо націоналізм походить від слова «нація». Але нація як спільнота людей виникає лише на певному рівні суспільного розвитку, а саме — з періоду утвердження капіталістичного способу виробництва, який ламає економічні, психологічні, культурні відмінності різних народностей і поєднує їх єдністю економічного життя. Тому не випадково націоналізм дуже часто спершу виступає як туга за втратою народом своєї самобутності, своєї культури, своїх звичаїв, мови тощо. Видатна українська поетеса Ліна Костенко, яку небезпідставно називають совістю сучасної України, безмежну любов до своєї Батьківщини виразила такими словами:

*«І щось в мені таке велить
збіліти в гнів до сотого коліна!
І щось мені таке болить,
що це і є, напевно, Україна»* [3, с. 111—112]

Отже, націоналізм в деяких аспектах тотожний патріотизму. Але патріотизм і націоналізм не одне і те саме. Якщо *патріотизм* — це соціально-психологічне почуття до Батьківщини, то *націоналізм* — це політологічний термін, який відтворює, насамперед, вольові зусилля пасіонарних представників нації з **політичних** бажань народу метою яких є створення власної незалежної держави. Видатний німецький філософ Г.В.Ф. Гегель зазначав: *«Высшая честь для народа состоит в том, чтобы создать государство и быть тем самым независимым»* [1, с. 479]. Створити власну державу, в якій «буде своєю правда і воля» — це

головне політичне кредо націоналіста. Тому не випадково російський політичний бомонд, коли мова заходить про утвердження української незалежної держави, із демократів враз перетворюються у махрових шовіністів, мислення котрих пройнято імперською ідеологією. *«Мы присутствуем при бурном и чрезвычайно опасном для нас процессе: зарождения нового украинского национального сознания, в сущности новой нации»* [6, с. 458], — застерігав Г. Федотов.

Прагнення України підписати угоду про асоціацію з Європейським союзом викликало у російського політичного бомонду незрозумілий для пересічного українця панічний страх за своє майбутнє, а не майбутнє України. Чого тільки не пророкують політики і політологи Росії, коли мова заходить про майбутнє України в Європейському союзі. Для всіх «доброзичливців» нагадаю слова Василя Стуса (поет, як відомо, був закатований у імперських таборах із поезії «Сто років, як сконала Січ»). Поет оптимістично стверджує: *«Ти вже не згинеш, ти двожилава, земля, рабована віками,*

і не скарать тебе душителямсибірами і соловками» (червень, 1963)

Звертаю увагу на роки написання поезії — 1963 рік! Геніальний поет мислить категоріями вічності. Він прозорливо бачить те, що для більшості людей, зманкуртизованих офіційною пропагандою, залишалося і залишається донині за лаштунками соціального буття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гегель Г.В.Ф. Философия права. Пер. с нем.: Ред. И сост. Д.А. Керимов и В.С. Нерсисянц; Авт. Вступ. ст. и примечания В.С. Нерсисянц. — М.: Мысль, 1990. — 524 [2] с., 1 л. портр. — (Филос. наследие).

2. Кононенко П.П. «Мій рідний край...» // Кононенко П.П. Голоси в пустелі: Вірші, поеми, драматичні твори / [Передм. Л.В. Любарської; Іл. В.І. Касіяна. — К.: Веселка, 2006. — 414 с.: іл.

3. Костенко Ліна. «І тільки злість буває геніальна» // Україно, нене моя!: Сповідь: поезії, писанки...Зб. / Упоряд. та прим. О.Є. Шевченка; Передм. Я.П. Гояна; Мал. Та післямова Е. В. Біняшевського. — К.: Веселка, 1993. — 327 с.: іл.

4. Симоненко Василь. Лебеді материнства // Україно, нене моя!: Сповідь: поезії, писанки...Зб. / Упоряд. та прим. О.Є. Шевченка; Передм. Я.П. Гояна; Мал. Та післямова Е. В. Біняшевського. — К.: Веселка, 1993. — 327 с.: іл. — с. 225—226

5. Стус Василь. «Сто років, як сконала Січ» // Стус, Василь. Палімпсест: Вибране. — К.: Факт, 2003. — 432 с.

6. Федотов Г.О России и русской философской культуре. — М., 1990. — С. 458.

4. НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

В.П. Поденко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

«Виховання є мистецтво, застосування якого повинне удосконалюватися багатьма поколіннями»

(І. Кант)

Особливості сучасної системи національного виховання у нашій країні зумовлюються відродженням коренів нашої національної минувшини: духов-

ності, історії, державних традицій. *«Заглиблюючись у споконвічну історію свого народу, долаючи історичне безпам'ятство, зможемо відновити і оновити національну гідність кожного нашого громадянина, сформувати у нього патріотичні почуття й переконання»*, — вірно зазначає А. Іванова [Іванова А. Українське національне виховання // Педагогічна газета. — 2002. — № 8—9].

Вищий навчальний заклад співпрацює з органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями.

Сьогодні є цілком очевидним, що теорія «соціалізації», яка за об'єктивних обставин майже витіснила з освітнього середовища ідею національного виховання, не в змозі повноцінно сприяти розвитку духовності суспільства, а її ключові поняття — «пристосування», «адаптація», «конформізм» — можуть розглядатись далеко за межами урахувань виховного процесу та лише сприяти перебуванню особистості в соціумі.

Національне виховання в системі освіти України являє собою діалектичну єдність усіх компонентів: теоретико-методологічного забезпечення, змісту й організації освітнього процесу, які, у свою чергу, є складними підсистемами зі своїми підструктурними елементами, що знаходяться у певних взаємозв'язках і взаємозалежності. Знання і розуміння цієї системи є ґрунтом і умовою цілеспрямованої й професійної роботи педагогів усіх рівнів освітнього простору.

Головний ціннісний орієнтир вищого навчального закладу — це особистість студента, її зміни в процесі напруженої індивідуальної діяльності з розвитку і формування власного потенціалу, соціально-морального, інтелектуально-творчого, духовного, естетичного, фізичного виховання покликані забезпечити поступовий перехід студента з фіксованого на першому курсі рівня на вищий і максимально можливий рівень самовиховання, самовдосконалення.

Отже, має виконуватися головне завдання, яке сьогодні стоїть перед вихованням, — формування громадянина Української держави.

5. ПСИХОГІГІЄНА ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

С.І. Болтівець

*Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН
України, м. Київ*

Метою виховання студентської молоді є втілення загальносуспільних уявлень про ідеал фахівця власної країни в оптимумі психофізичного самоздійснення кожною людиною індивідуальної неповторності задатків власних здібностей. Якими є ці уявлення, наскільки вони обґрунтовані і надійні, якою мірою відображають можливості індивідуальної неповторності особистісного розвитку, — ось коло фундаментальних питань, відповіді на які є основою втілення виховного ідеалу кожного народу.

Втілення національного виховного ідеалу у виховній нормі суспільства становить собою основне призначення системи освіти в цілому, а місією вищої школи є формування творців цих виховних норм, які відповідають суспільним очікуванням у їх ненастанному розвитку. Височина вихованості громадян кожної країни утворюється континуумом референтних осіб, до яких належать як виховані вищою школою людинознавчі фахівці (лікарі, вчителі, юристи, політики), так і спеціалісти природничої й технологічної сфери (інженери, конструктори, архітектори, технологи та ін.).

Рівновага між суспільним очікуванням втілення виховного ідеалу у власній молоді, яка здобуває референтні для суспільства властивості у предметних галузях пізнання людством самого себе, навколишнього світу і засобів його перетворення та можливостями цього втілення у виховних осередках, якими є заклади вищої освіти, і є предметом національної психогігієни виховання.

Психогігієнічний принцип рівноваги між стабільністю і змінами має найважливіше загальносуспільне значення у виховних системах вищих навчальних закладів, які є за своїм психогігієнічним призначенням є регуляторами суспільної змінюваності, якщо повною мірою це призначення виконують. Цивілізаційний розвиток ґрунтується на індивідуальних духовно-інтелектуальних досягненнях особи, а не загалу, що для виховних систем вищої освіти має засадниче значення: а) індивідуалізація виховання майбутнього фахівця має сягати найбільших значень; б) індивідуальна неповторність вияву і розвитку задатків і здібностей кожної особистості є природною саморегуляцією суспільних потреб у повноті охоплення можливостей власного життєвого самоздійснення; в) соціалізація протистоїть індивідуалізації в тій мірі, в якій запобігає виникненню і вияву відмінностей та перешкоджає появі того, чого раніше ще не було.

Цілісність сенсу виховання як неспинного процесу втілення суспільних очікувань у моральних, виховних і психічних взірцях особистості, створюваних вищими закладами освіти, утворюється взаємоузгодженістю тріади основних складових — історичної пам'яті, мови і самосвідомості. Саме це запобігає генералізації спеціалізацій, які проєктуються референтними фахівцями на усе суспільство, обмежуючи або й деформуючи виміри його актуального розвитку.

Ідеї адаптації й адаптованості людини до середовища, в якому вона живе, у виховній системі кожного вищого навчального закладу має протистояти суспільна необхідність у самоздійсненні — втіленні власного життєвого призначення, неможливого без екзаптації — протиставлення і протистояння несприятливим чинникам середовища, в якому перебуває, а отже — перетворення існуючого, вироблення і перевірка ще невідомих взірців оволодіння майбутнім.

У цьому змаганні виховних систем різних народів світу і різних вищих навчальних закладів кожної нації, які забезпечують цілісність її самоусвідомлення, психогігієна виховання забезпечує формування відчуття певності, яке ґрунтується на моральних засадах історичної пам'яті, усвідомленні власної мовної поєднаності та ідентичності, свідомості власного життєвого призначення в суспільному організмі своєї нації.

6. ОСОБИСТІСНІ ТЕОРІЇ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Л.І. Зязюн

*Київський національний університет ім. Т. Шевченка,
м. Київ*

Виховання, центроване на особистості, набуло життєвості в європейській системі освіти як реакція проти освітньо-виховних систем, сконцентрованих навколо розвитку інтелекту засобами опанування змісту навчальних предметних програм великими групами студентів в університетському середовищі. Більшість авторів, що звернулися до цієї проблеми, висловили свою опозиційну думку щодо домінуючої освітньо-виховної течії у вищих навчальних закладах. Ця

опозиційна група вчених принципово наполягала на зменшенні глобального тиску змісту предметів на свідомість студентів, що позбавляло їх свободи вибору і свободи поведінки у саморозвиткові свого інтелекту, своєї духовності. Французький педагог П. Мейріє сказав: «Ми хочемо поставити у центр педагогічної турботи суб'єктивну динаміку кожного учня і кожного студента». Вчений використовує непопулярний у педагогічному середовищі вислів «будування вільної особистості», резюмуючи таким чином провідну ідею нового підходу до професійного розвитку особистості в системі європейської освіти. Ливейє-Ріян чітко визначає особистісну позицію, назвавши її гуманістичною: «Говорити про гуманізм — означає воскрешати в пам'яті увесь потужний потік американської психолого-педагогічної думки, витoki якої у філософській екзистенціальній феноменології, що водоспадною лавиною, з часів останньої світової війни, приголомшила європейську професорську свідомість».

У еволюції особистісних теорій виховання вирізняють три джерела: піонерів, зачинателів руху, організаторів нових шкіл (О. Нілл, С.Рейді, Е. Демолєн, М. Монтесорі); функціонерів, дослідників, які в особистості вбачали функціональні засади поступу людини (М. Паже, А. Маслов); колективістів, дослідників поведінки особистості в групі (К. Левін, В. Вейль, Б. Джойс, В. Клавін, К. Роджерс, С. Фотіна). Виховання вважається важливою складовою освітнього процесу, яке, з одного боку, є важливим каталізатором розвитку інтелекту особистості, бо цілеспрямоване на формування почуттів людини, а з другого — сприяє розвитку важливих якостей громадянськості, зокрема патріотизму, національної визначеності, гуманізму, моральності і етикету, екологічної грамотності. Особистісний підхід в педагогіці використовується в університетській освіті, модифікується в процесі свого застосування для того, щоб домогтися більш структурованого наближення до студента як в теоретичних позиціях, так і на практиці.

7. РОЗВИТОК ІНШОМОВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЯК УМОВА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

І.В. Гіренко

*Харківський національний автомобільно-дорожній
університет (ХНАДУ), м. Харків*

Процеси міжкультурної інтеграції на національному та міжнародному рівнях зумовили модернізацію змісту іншомовної освіти в Україні. Іноземна мова виступає, по-перше, як засіб пізнання світу, залучення до цінностей, створених іншими народами, а по-друге, це шлях до відкриття унікальності і своєрідності власної культурної самобутності. У наші дні завдання вищих навчальних закладів — підготовка не лише спеціалістів, а й людей, які зможуть почуватися впевнено у світі безперестанних технологічних змін і переворотів, у світі, де достатньо часто доведеться стикатися з ситуаціями вибору та прийняття рішень, які торкаються життєвих інтересів багатьох людей. Особлива роль у формуванні іншомовної соціокультурної компетенції у студентів належить іноземним мовам, за допомогою яких і відбувається безпосередній чи опосередкований діалог культур — рідної й іноземної. Іноземна мова в сучасних умовах інтенсивних міжнародних контактів стає важливим засобом узагальненого пізнання дійсності й міжкультурної комунікації. В умовах глобалізації без знання культурних норм і цінностей європейських народів, без

володіння іноземними мовами молода людина може залишатися пасивною, не конкурентоздатною та неспроможною реалізувати свій потенціал. Володіння іноземною мовою має розглядатися не як бажаний, а як обов'язковий елемент професійної культури спеціаліста з вищою освітою. Абсолютно змінилися мотиви вивчення мови: їх потрібно вивчати функціонально, у плані використання у різних сферах життя суспільства: у науці, техніці, економіці, культурі тощо; а також для використання в різних сферах життя суспільства як засіб реального спілкування з людьми з інших країн, що надає вивченню іноземної мови також і політичного значення.

8. ЩОДО ПИТАННЯ СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ПОЗНАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ У ВНЗ

В.Є. Білогур

*Мелітопольський державний педагогічний університет
ім. Б. Хмельницького, м. Мелітополь*

Сучасний ринок освітніх послуг вимагає від ВНЗ нових орієнтирів і підходів у роботі зі студентами. Ця потреба передбачає відтворення системи виховної роботи, пошук адекватних вимогам часу форм і способів такої діяльності на основі вивчення ціннісних орієнтацій студентства. Як відомо, виховання в навчальному закладі здійснюється через зміст навчального процесу, а також поза ним. Як показують дослідження останніх років, сучасній студентській молоді властиво зводити виховну роботу до різних культурно-розважальних, дозвіллевих форм спілкування. Студенти вважають виховання в процесі позанавчальної діяльності у ВНЗ потрібним і важливим, проте, до спеціальних «виховних заходів» ставляться насторожено, сумніваючись в їх необхідності. Про стан позанавчальної роботи можна судити по рейтингу соціальних проблем студентства у ВНЗ. Важливе місце серед них займають проблеми матеріального становища, нестача грошових коштів, відсутність можливості підробляти, нецікаве студентське життя на факультеті і в гуртожитку, брак вільного часу, недружні стосунки в групі та ін. Таким чином, на тлі гострих для більшості студентів економічних, матеріальних проблем питання організації позанавчальної діяльності, студентського дозвілля займають останні позиції. Ці результати соціологічного дослідження обґрунтовують необхідність організованої позанавчальної діяльності з точки зору інтересів і потреб її учасників. Удосконалення навчальної діяльності, а також оновлення виховної роботи у ВНЗ відповідно до вимог часу, призведуть у майбутньому до збільшення позанавчального часу, який може бути використано як для виховання особистості, так і для поглиблення професійної підготовки фахівців.

9. ВИХОВНІ ОРІЄНТИРИ ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ВНЗ МВС

С.П. Гіренко

*Харківський національний університет внутрішніх
справ, м. Харків*

Однією з важливих складових професійного розвитку майбутнього працівника органів внутрішніх справ виступає цілеспрямований та систематизований процес формування в нього культури поведінки в службових конфліктних

ситуаціях, що віддзеркалюють досить значний рівень суперечливості та конфліктогенності сучасної правоохоронної системи в Україні. Саме цей факт актуалізує необхідність вивчення не тільки закономірностей конфліктної поведінки правоохоронців, форм та методів взаємодії та спілкування з іншими суб'єктами правозастосовної діяльності, а й культурно-особистісного вектору розвитку та підготовки майбутнього фахівця.

Конфліктологічна культура сучасного правоохоронця — це динамічна ціннісно-операційна сфера його особистості, що забезпечує конструктивний спосіб нормативного та етичного регулювання взаємодії з суб'єктами правозастосовного простору у складних взаємозалежних ситуаціях (конфліктах) з метою реалізації правоохоронної діяльності та регуляції психічних станів опонентів, забезпечення особистої безпеки та подальшої професійної працездатності.

Основними виховними орієнтирами процесу формування конфліктологічної культури курсантів ВНЗ МВС виступають: інтенсивний розвиток їх конфліктної сфери з метою оволодіння системою теоретико-практичних конфліктологічних знань, вмінь та навичок при вивченні дисциплін конфліктологічного спрямування, участі в адаптаційних та навчальних тренінгах, проходженні практики, несенні служби в межах ВНЗ; усвідомлення та корекція рівня особистісної конфліктності, агресивності; зміцнення конфлікто- та стресостійкості; збільшення варіативності тактик та стратегій конфліктної поведінки; закріплення етичних принципів та заборон щодо деструктивних та незаконних вчинків та форм спілкування в конфліктних ситуаціях тощо.

10. ЭВОЛЮЦИОННЫЙ ПОДХОД К СТАНОВЛЕНИЮ ВЫПУСКНИКА УНИВЕРСИТЕТА И ГУМАНИСТИЧЕСКИЕ ЦЕННОСТИ

С.Е. Моторная

*Севастопольский национальный технический
университет, г. Севастополь*

Современный нам мир — это мир глобальных проблем. Для их преодоления и обеспечения эволюции человечества необходим выпускник университета, имеющий не только знания, умения и навыки в профессиональной деятельности, но и личностные качества, которые будут ориентировать эту деятельность в направлении эволюционных изменений. Такой выпускник будет обладать не только квалификацией, но и компетенцией: сплавом моральных, интеллектуальных, рефлексивных, коммуникативных, познавательных начал, будет уметь работать в группе, не побоится риска и ответственности. Поэтому важнейшей задачей современного высшего образования является обеспечение учебно-воспитательного процесса, отвечающего за становление личности студента, в педагогическом пространстве, где действуют законы Мироздания. Такой психокомпетизационный процесс ориентирует готовность личности к профессиональной деятельности в её когнитивном компоненте — на созидающее творчество во имя и во благо человечества, в потребностно-мотивационном компоненте — на нравственность мотивов поступков, в коммуникативно-

організаційному компоненті — на спостереження в діяльності і спілкуванні золотого правила етики. Таким чином, морально-орієнтаційний компонент готовності особистості до професійної діяльності є водючим і задає межі допустимих дій інших компонентів особистості. Тому першочерговою задачею вищої школи є формування фундаментальної духовно-моральної основи навчаючого в процесі освоєння вибраної спеціальності. На наш погляд необхідно переосмислити методическу подачу матеріалу на лекціях, практичних і інших видах занять, пам'ятати про першочерговість виховного впливу, навчання студента створюваному знанню, а вже потім предметному. Звідси випливає необхідність в спеціальному організованому навчаючому процесі, в якому гуманістическі цінності будуть пронизувати вивчаєму матеріал професійних знань, будуть «растворені» в поведінці і поведінці викладача, в оформленні навчального простору, виборі дидактического матеріалу і пр. Все це і забезпечить можливість еволюції і наше майбутнє.

11. ОСОБИСТІСТЬ, ОСВЯЧЕНА ДОБРОМ

Г.О. Сімахіна

Національний університет харчових технологій, м. Київ

А. де Сент-Екзюпері колись сказав: «Ти шукаєш сенс життя, та єдиний його сенс — у тому, щоб ти нарешті реалізувався». Ось такими простими словами можна сформулювати призначення викладача — допомогти студенту самовизначитися і самореалізуватися.

Викладач має допомогти кожному студенту сформувати ті звички, які необхідні для досягнення будь-якої мети: звичку до постійної роботи над собою, звичку до постійного навчання та самовдосконалення, звичку до постійної турботи про своє здоров'я. Викладач повинен уміти запалити світло — світло пізнання, знань, умінь.

Під час кожного заняття варто хоча б декілька хвилин приділити питанням виховання студентів у дусі творчої самореалізації, відповідальності за свої дії, здатності боротися і перемогти. Таку модель поведінки не можна нав'язувати. Вона повинна сприйматися студентами як невід'ємна складова людського буття, як реальна можливість самовизначення та самовдосконалення.

А для цього потрібні методи включення внутрішньої мотивації на досягнення такої поведінки, її потрібно зробити престижною, що свідчить про наявність високого культурного статусу. І завдання викладача сьогодні полягає в тому, щоб прищепити студентам усі ці компоненти.

Попередні етапи еволюції розвивали мозок людини, розум, інтелект, що дало змогу назвати її гордим ім'ям — Homo sapiens. Нинішнє життя показало, що цього замало. Тому самовираження, самореалізація, самовдосконалення має сенс лише тоді, коли вони освячені Добром, коли кожен може назвати себе високим ім'ям Homo bonis (людина добра).

І якщо викладач спроможний і своїм способом життя, і своїми вчинками, і своїми словами довести студентам, що саме такий шлях є єдино правильним, то він справжній викладач.

12. РОЛЬ САМОВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННІ САМООСВІТНІХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

О.В. Василенко

Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

Самоосвіта виступає однією із найвищих форм прояву пізнавальної активності, необхідної для розвитку професійної компетентності у студентів ВНЗ. У процесі самоосвіти при підготовці до майбутньої діяльності курсанти повинні засвоювати додаткові обсяги знань, набувати знання та умінь необхідних для самостійної роботи та для подальшої самоосвіти. Тому важливою умовою самоосвіти є сформовані навички до систематичної розумової праці.

Самоосвіта тісно пов'язана з самовихованням. На думку багатьох дослідників, самоосвіту не можна відокремлювати від самовиховання, оскільки вона сприяє виробленню у людини цілеспрямованості, волі в досягненні мети. У свою чергу самовиховання розглядається педагогікою як складова частина та результат виховання і всього процесу розвитку особистості. На думку дослідників, процеси самоосвіти і самовиховання є свідомими діями особистості, спрямованими на самовдосконалення, тобто такі дії, в яких людина є активним суб'єктом самоосвіти, морального, трудового, фізичного, естетичного саморозвитку.

З точки зору психології, самовиховання — це усвідомлювана діяльність людини, спрямована на вдосконалення самої себе, на вироблення у себе позитивних якостей і звичок та подолання негативних. Для успішної самоосвіти в умовах сучасних великих навчальних навантажень студенту необхідно вивувати в собі певні особистісні якості.

Самовиховання відбувається у декілька етапів. Початковим етапом є самопізнання, яке складається з: самоусвідомлення, само вивчення, самооцінки. Також до основних методів самовиховання відносять: самопереконавання, самоспостереження, самоконтроль, самоаналіз, самозвіт, самонаказ, самопорівняння, самоорганізація життя та діяльності, самотренування, аутотренінг, наслідування прикладу, самозаохочення, самоосуд, самопримус, самопідбадьорювання, самозобов'язання, самоінструкування, самонавіювання, самотренування, самокритика, самонагадування тощо.

Отже, самовиховання — це одна з найважливіших умов досягнення успіху у самоосвітній діяльності, в навчанні, професійній діяльності.

13. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА СУЧАСНИХ ПРІОРИТЕТАХ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

В.М. Азаренков

*Сумський державний педагогічний університет
ім. А.С.Макаренка, м. Суми*

Україна сьогодні вкрай потребує високоосвіченого, високоморального, патріотично налаштованого молодого покоління. Повноцінну, цілісну, національно-свідому особистість можливо виховати тільки завдяки правильно організованій системі вивчення національних ідеалів і традицій. А ця система має формуватися з національного світогляду, філософії народу та національної ідеології.

Ключовим завданням національного виховання повинно стати введення патріотичного в ранг національно значимої і об'єктивно необхідної цінності для всіх громадян. Патріотичне виховання повинно бути зорієнтоване на національні цінності, які втілюються найперше в національній культурі, літературі, мистецтві, в національних традиціях, в правових джерелах, в стосунках людей тощо. Основними національними цінностями є українська ідея; державна незалежність України; самопожертва в боротьбі за свободу нації, готовність до захисту Батьківщини; єдність поколінь на основі віри в національну ідею; почуття національної гідності, історична пам'ять, громадська національно-патріотична активність; пошана до державних та національних символів; любов до рідної культури, мови, національних свят і традицій; пошана до Конституції України; підтримка владних чинників у відстоюванні незалежності України та розбудові атрибутів державності; орієнтація власних зусиль на розбудову Української держави і розвиток народного господарства; прагнення побудувати справедливий державний устрій; обстоювання ідеології українського державотворення; готовність стати на бік народів, які борються за національну свободу; сприяти розвитку духовного життя українського народу; дбайливе ставлення до національних багатств, до рідної природи, увага до зміцнення здоров'я громадян України.

14. ЗАВДАННЯ ТА НАЙВАЖЛИВІШІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ КУРАТОРСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

О.В. Антонюк

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Окремі аспекти функціонування інституту кураторства у вищих навчальних закладах України висвітлені у дослідженнях ряду вітчизняних науковців, зокрема: Демчук В. (діяльність інституту наставників академічних груп як важлива структурна ланка у виховній системі університету), Красовицький М. О. (наставництво за кордоном), Кириленко Т. (наукові основи роботи куратора академічної групи) та ін. Вони виділяють те, що завдання інституту кураторства в сучасних умовах полягає у створенні єдиної демократичної виховної системи, яка дозволяє взаємодіяти студентам із численними університетськими структурами і службами.

Окрім найважливіших напрямків діяльності кураторів, слід передбачити цілеспрямовану роботу за такими напрямками: проведення з кураторами спеціальних тренінгів і семінарів, на яких вони одержують інформацію про вікові особливості студентів, про результати діагностики їхніх індивідуальних якостей та інтересів, про нові методи та підходи у сфері консультування і підтримки студентів; організація в університеті спеціальної діагностичної й консультативної служби для кураторів і викладачів з метою постійної підтримки і розв'язання складних професійних ситуацій; регулярне проведення кураторських міжвузівських нарад за участі адміністрації ВНЗ для окреслення та розв'язання загальних проблем; видання пам'ятки та методичних рекомендацій для допомоги кураторові з оновленою інформацією про особливості роботи зі студентами.

Незмінна єдність та взаємодоповнюваність усіх видів виховної роботи інституту кураторства є важливою умовою результативності виховної роботи в цілому.

15. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

О.М. Кананихіна, З.Д. Арова

*Одеська національна академія харчових технологій,
м. Одеса*

Наше життя все більш ускладнюється: новітні технології, світова економічна криза, руйнування інституту сім'ї як основної складової суспільства — все це виносить питання виховання молоді на перший план і підвищує роль у цьому процесі інституту кураторів. Бурхливі потоки інформації, які обрушуються на молоду людину можуть поставити її в складне становище, а інколи просто зруйнувати слабку психіку. На допомогу в цій справі приходить куратор. На сьогодні процес спілкування куратора зі студентами групи стає більш легким і тісним. Це не тільки кураторські години, сумісні заходи, походи у театри, музеї, а також і створення груп у соціальних мережах таких, як «Однокласники», «В контакті», «Фейсбук» і т.д.. Там, по-перше, куратор може дуже швидко поширювати необхідну інформацію, і в той же час, зразу ж отримувати відповідний відгук на неї. Студенти можуть обмінюватись новинами, фотографіями. Група продовжує своє спільне життя і після закінчення учбового процесу, а куратор знаходиться в центрі усіх подій, які відбуваються в групі. Дуже часто студенти заходять на сторінку свого куратора в соціальних мережах і стають його друзями. При цьому куратор і студенти ще більше поширюють своє спілкування дізнаються про інтереси і захоплення кожного що підвищує розуміння і повагу один до одного.

Велику роль у виховному процесі відіграють сайти, на яких розміщується відповідна інформація. Так, багато хто з кураторів мають свої особисті сайти, через які можуть спілкуватися зі своїми вихованцями. Дуже велику роль відіграє сайт ВУЗу, на якому розміщується уся інформація і свіжі новини, де також, можна дізнатися про свята і заходи, кураторські години, спортивні змагання і т.д. Розділ сайту, присвячений виховній роботі, в цих умовах стає одним з найважливіших і необхідних для відображення в тому ж разі всебічної і багатогранної роботи інституту кураторів.

16. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

А.В. Башта

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Вихованню патріотичного світогляду сучасної студентської молоді, що навчається у технічних вузах повинна приділятися значна увага всього викладацького складу вузу. І, якщо при викладанні гуманітарних дисциплін це робиться в силу професійної специфіки, то викладачам інженерно-технічних дисциплін необхідно якомога частіше звертатися до історії розвитку сучасної наукової думки результатів науково-технічного прогресу в різних напрямках життєдіяльності людства і на конкретних прикладах показувати внесок

вітчизняних науковців в ці процеси. Патріотичне виховання повинно здійснюватись як єдиний процес на психологічному, ідеологічному, наочному рівнях сприйняття інформації [1].

Так складалося історично, що при викладанні дисциплін інженерно-технічного спрямування студентам, на основі посилання на назви законів і теорем (Закон Гука, теорема Коші, метод Лагранжа та ін.) на рівні підсвідомості закладається повага до зарубіжної наукової школи. Звичайно про вчених, які формували або стояли у витоків теоретичного чи інженерно-технологічного напрямків розвитку наукової думки говорити потрібно. Але також необхідно на лекціях, на практичних заняттях на прикладах результатів науково-дослідної діяльності доводити до свідомості молодих людей інформацію про співвітчизників, а, можливо, близьких земляків, що внесли значний вклад в розвиток чи подальше становлення науки і техніки. Адже хто краще за спеціалістів, науковців знає імена і результати діяльності діячів науки і техніки, що працювали і присвятили своє життя процвітанню, а досить часто і величчю своєї країни. Це такі науковці як І.М. Францевич, Ю.О Митропольський, М.Л. Духов, Ю.О. Победоносцев, В.М. Челомей, Ю. Кондратюк, О.К. Антонов, А.М. Люлька, В.М. Глушков, С.П. Тимошенко, С.П. Корольов, М.К. Ягель, А.О. Лебедев та багато інших.

17. САМОРЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТА-ПЕРШОКУРСНИКА

В.В. Польовик, Т.П. Голікова

Національний університет харчових технологій, м. Київ

У кожного студента-першокурсника на початку навчання у вищому навчальному закладі виникає безліч запитань, складаються і незрозумілі ситуації. Найпершою ланкою в допомозі вирішення повсякденних питань, що є найближчою за віком, є старші товариші-куратори. Основним напрямом їхньої навчально-виховної роботи зі студентами є надання потрібної допомоги. Маючи певний досвід та необхідні знання, вони з задоволенням нададуть інформацію, цікаву для студентів саме першого курсу — ознайомлять з правилами внутрішнього розпорядку, розкладом занять, дзвінків, розташуванням корпусів та розміщенням аудиторій, бібліотекою, існуючими гуртками та іншими.

У вищій школі, окрім освітньої функції, однією з найголовніших є виховна. Для досягнення виховання у студентів високих морально-етичних цінностей, вірцевих поглядів та ідеалів, що спонукають до розвитку кожної особистості, існують певні методи:

- виховання культури поведінки
- створення умов для формування інтересів
- приділення уваги основам моральної позиції та цінності
- виховання базових якостей особистості.

Для досягнення цих цілей відводиться певний час кураторської години, під час якої вирішуються та обговорюються поточні питання з групою, загальна успішність та відвідування занять, а також проводяться бесіди щодо заборони вживання спиртних напоїв та паління, правил поведінки в гуртожитку.

У результаті проведення таких заходів цілеспрямовані дії куратора здійснюють вирішальний внесок до інтелектуального збагачення та здобуття нових знань, розуміння, закріплення виховання у студента стійких морально-етичних позицій.

18. ОСОБЛИВОСТІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ

С.В. Понікаровська

*Харківський національний автомобільно-дорожній
університет, м. Харків*

Своєрідність педагогічної професії виявляється в тому, що вона за своєю природою має гуманістичний, колективний та творчий характер. Гуманістична педагогіка розглядає знання як засіб та умову усвідомлення молодого людиною свого місця у житті, виховання у неї почуття власної гідності, незалежності. Така педагогіка іде до своєї цілі, спираючись на можливості людини, її творчий потенціал, а не на авторитет влади та примушування. Її головна задача — виявити, розкрити та розвинути усе, що є цінного у людині, а не сформувати звичку до покірності та слухняності. Результатом гуманістичної педагогіки є людина, здібна до подальшого розвитку та життєтворчості.

Проблема виховання студентів є спірною у педагогіці та психології вищої школи. Відповідь на питання щодо виховання дорослих людей залежить від того, як його розуміти. Можна його розуміти як вплив на особистість із ціллю формування якостей, потрібних викладачеві або навчальному закладу. Інший підхід — розглядати його як створення умов для саморозвитку у ході вузівського навчання. Основний зміст педагогічної професії складають взаємовідносини з людьми. Це посилює роль особистісних відносин у педагогічному процесі та підкреслює важливість моральних аспектів. Якщо в інших професіях результат праці є продуктом однієї людини, то у педагогічній діяльності виховання є результатом вкладу кожного педагога, сім'ї та інших джерел впливу у суб'єкт. Результат виховання залежить від єдності зусиль педагогічного колективу, психологічного клімату у ньому, настрою його членів, їх працездатності, психічного та фізичного самопочуття. Якщо студент розуміє необхідність оволодіння всіма аспектами навчання та вміє направляти самовиховання на користь роботі, — можна сказати, що виховання іде у необхідному напрямку.

19. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНИХ ФУНКЦІЙ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

І.В. Попова

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Підготовка спеціалістів інженерного спрямування завжди була найбільш складним процесом освіти, який вимагає активної, творчої діяльності викладача. Такий підхід зумовлений постійним контролем та увагою до процесу викладання. Сучасні вимоги до технічної інтелігенції ґрунтуються на викликах ринку праці, на викликах гіпершвидкого розвитку технічного прогресу. Інженер ХХІ-го сторіччя повинен мати не тільки суто фахові знання і навички, а бути обізнаним в усіх деталях виробництва, постійно вдосконалювати свою кваліфікацію. Саме ці фактори дозволяють конкурувати в професійній діяльності з випускниками інших вузів.

Основними функціями викладача є, по-перше, формування бази знань, а по-друге, перетворення студента, як об'єкта виховання, в суб'єкт здатний до самоосвіти, саморозвитку. Виконання цих функцій вимагає від професорсько-викладацького колективу високого професіоналізму. Під цим поняттям криється не тільки знання своєї дисципліни, але й здатність до вирішення педагогічних проблем. Викладач повинен не тільки контролювати хід навчального процесу, не тільки залучати студента до науково-дослідної роботи, наукового пошуку, а й формувати соціально — особистісні компетенції, готувати до майбутньої кар'єри. Ще одним важливим фактором виховання науково-технічної еліти є організація творчого дослідницького процесу. Мало надати можливість для творчості, потрібно постійно спілкуватися, бути в курсі наукового пошуку студентів. Для цього важливо використовувати всі професійно-особисті якості викладача: блискуче знання своєї дисципліни, комунікабельність, прагнення до постійного самовдосконалення, лекторську майстерність.

20. МЕТОДИ РЕЛАКСАЦІЇ У ВИХОВАННІ ДУХОВНИХ І ТВОРЧИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

І.М. Продан

Міжнародний фонд Девіда Лінча «Освіта, заснована на свідомості», м. Київ

Проблема збереження та розвитку духовно-творчого потенціалу молоді сьогодні, як ніколи, є актуальною з огляду на необхідність максимальної самореалізації студентів у вигляді повного розквіту духовних, моральних та професійних задатків їх здібностей. Сучасні дослідження підтвердили, що саме лобні ділянки головного мозку є осередками локалізації таких вищих психічних властивостей особистості, які поєднують моральну та психічну зрілість, креативність, здатність контролювати емоції. Під впливом хронічного дистресу ця, надзвичайно важлива ділянка мозку, поступово блокується, що призводить до формування так званих «чорних дір», проявом яких є зростання агресивності, поява руйнівних тенденцій, втрата контролю над емоційною сферою, жорстока поведінка, зниження моральних якостей, психічні розлади особистості.

Пошуки ефективних методів захисту особистості від стресогенних чинників тривають, а проблема саморегуляції людини в дистресових станах залишається надзвичайно гострою. Ми живемо у вік «епідемії стресу», тому час диктує пошук нових, більш ефективних методів боротьби із цим всезагальним лихом. Однією із найбільш дієвих методик є трансцендентальна медитація як найбільш доступний у виховному процесі ВНЗ (до 20 хвилин двічі на день) метод психорелаксації, який сприяє розвитку стресостійкості та регуляції накопичених стресових післядій. Більш як 700 наукових досліджень, проведених в 250 наукових закладах та лабораторіях 35 країн світу, довели, що трансцендентальна медитація сприяє регресу «функціональних чорних дір» і тим самим вивільняє приховані резерви мозку у вигляді зростання емоційної стабільності, поліпшення взаємин, моральних якостей, креативності, а з цим і успішної навчальної діяльності, що могло б стати високоефективним засобом розвитку творчих можливостей студентів України.

21. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ В ГУРТКУ СЕЛА ВЕЛИКА БУРІМКА ЧОРНОБАЇВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О.О. Прядко

*Національний історико-культурний заповідник
«Переяслав», м. Переяслав-Хмельницький*

Однією з найбільш цікавих та інформативних виховних категорій є археологічна діяльність студентської молоді з метою уведення до наукового обігу нових рідкісних нумізматичних знахідок з села Велика Бурімка Чорнобаївського району Черкаської області.

На території даного населеного пункту розташований комплекс археологічних пам'яток, до якого входять три давньоруські городища та пізньосередньовічна фортеця XVII ст. (Рис. 1).

Гурткова робота студентів має свою передісторію: у вересні 1958 р. вчитель історії місцевої школи Л.Г. Брудзь разом із школярами на основі відкритого листа ІА АН УРСР проводив розкопки на давньоруському поселенні XI—XII ст.

Ця територія серед жителів села Велика Бурімка має назву Селище. (Рис. 1). Під час великих повеней ця місцевість у нижній частині вся заливається водою. Назва Селище розповсюджується на обширну територію, яка має розміри близько 1,5 на 2,5 км. Урочище Селище знаходиться у східній частині підніжжя останця, який має назву «Городок». Останець — залишок високого правого берега річки Сула, який у процесі денутизації втратив свою цілісність. На поверхні останця розміщені два давньоруські городища та залишки земляних валів фортеці XVII ст. По північному краю останця простежуються залишки ескарповидного давньоруського Змійового валу.

Гуртківцями — археологами було зроблено чотири поверхневі зачистки (три з них 1х1 м та одну 2х2 м) глибиною 20—60 см. При зачистках у трьох місцях було виявлено залишки напівземлянок. Каркас стін цих жител було збудовано з товстого гілля або верболозу і обмазаних глиною. Посеред жител є сліди складених з каменю круглих печей. Знайдені житла були всі спалені, бо нижня частина стін має сліди вогню. Ймовірно це селище було зруйноване половцями одночасно з літописним містом Римовим у 1185 році.

У результаті розкопок було знайдено велику кількість давньоруської кераміки XI—XII ст., фрагменти корчаги, керамічне пряслице, намистини з прозорого кварцу та яшми, деталь дитячої іграшки, яка схожа на глиняний свисток, а також унікальну монету із зображенням на ній князя Володимира Святославича з німбом навколо голови.

Всі знахідки із розкопок на Селищі, в тому числі й срібник, були передані на зберігання в місцевий сільський краєзнавчий музей. Але в результаті пограбування музею срібник разом з іншими експонатами було викрадено.

Усі основні характеристики срібника було внесено до інвентарної книги музею. В 2011 році з незрозумілих причин інвентарну книгу було спалено доглядачкою музею. Опис унікального експоната втрачено.

Серед місцевого населення досить розповсюджені знахідки монет різних періодів під час польових робіт, особливо XVIII — початку XX ст. Але трапляються й більш рідкісні знахідки.

Так, у 2010 році жителем села Велика Бурімка під час сільськогосподарських робіт в урочищі Поділ було знайдено мідний візантійський анонімний фоліс (Рис. 2—3). Урочище Поділ знаходиться поряд з мисом високого правого берега річки Сули в межах села, на якому розташоване давньоруське городище, що має назву Місто (Рис.1). По краю цього мису в північному напрямку простежуються залишки ескарповидного давньоруського Змійового валу. Поділ отримав свою назву через те, що розташований нижче від міста-фортеці, збудованої на горі.

Візантійський фоліс використовувався як прикраса, оскільки у верхній частині монети простежується наскрізний отвір діаметром 2,5 мм.

Даний фоліс має такі характеристики: діаметр — 2,7—3 см, товщина монетного кружка — 1,5—2 мм, вага — 13,6 г. Мідь. При карбуванні штемпель було дещо зсунуто у бік, у результаті гурт нерівний та скошений убік.

Аверс. Стилізоване анфасне поясне зображення Ісуса Христа, який одягнений в плащ та соловіум (туніка без рукавів). Ліва рука піднята в жесті благословення, права рука тримає Євангеліє. Навколо голови німб з подвійними лініями, які розходяться по бокам та вгору.

Реверс. На трьохступеневому підвищенні зображено хрест з кругами на кінцях, що символізують краплі крові. Вище поперечини літери IS та XS, тобто ІhSUS/XRISTUS (Ісус/Христос). Нижче поперечини BASILEU та BASILE (Цар царів).

Всього під час археологічних досліджень давньоруського городища Воїнь студентами-гуртківцями було знайдено 10 мідних візантійських монет. Сім датуються II половиною X—XI ст.

Знахідки мідних візантійських монет свідчать про широкі зв'язки давньоруських прикордонних посульських міст із сусідніми державами.

Отже, наявність монет різних країн і народів на Лівобережжі Дніпра, — яскравий приклад розвинених товарно-грошових відносин та внутрішньоекономічних зв'язків у середині Переяславського князівства, які розкривають перед студентами-гуртківцями велич української історичної спадщини.

Рис 1. Карта комплексу археологічних пам'яток в селі Велика Бурімка
Чорнобаївського району Черкаської області

Рис 2. Аверс

Рис 3. Реверс

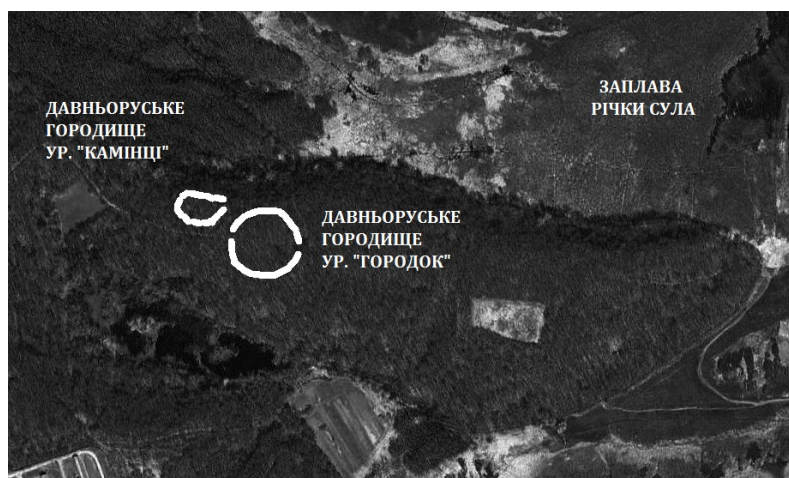

Рис 4. Східна частина села Велика Бурімка

Рис 5. Північна частина села Велика Бурімка

22. ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ НА ФАКУЛЬТЕТІ ТЕХНОЛОГІЙ М'ЯСО- МОЛОЧНИХ ТА ПАРФУМЕРНО- КОСМЕТИЧНИХ ПРОДУКТІВ (ТММПКП)

О.П. Слободян, А.Г. Пухляк, О.М. Данилко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Сучасному виробництву необхідні кваліфіковані спеціалісти, які здатні приймати і здійснювати наукові, інженерні та організаційні рішення.

Вузівська педагогіка покликана не тільки давати знання студентам, але і всебічно піклуватися про виховання молодого покоління. Період навчання у вузі є важливим у формуванні особистості, студенти виробляють не тільки свої перші професійні навички та уміння, але і відповідну систему цінностей. Велика роль у вихованні студентів на факультеті технологій м'ясо-молочних та парфумерно-косметичних продуктів (ТММПКП) відводиться наставникам академічних груп. Наставник покликаний співпрацювати зі студентським колективом, уміти в принциповій суперечці та в дружній розмові аргументовано і переконливо допомогти знайти вірну оцінку подіям і явищам. Наставник допомагає студентам стати патріотами, духовно багатими людьми, виховує любов до рідної землі, її історії, бережливого ставлення до мови, культури, традицій.

Наставник формує особистість, основними характеристиками якої є честь і гідність, совість і справедливість, внутрішня самодисципліна і свобода, працелюбність і повага до інших; здатність формувати та відстоювати власну позицію; особистісний світогляд, творчу активність, участь у добродійних акціях; відповідальність перед собою, друзями.

На факультеті ТММПКП виховна робота охоплює всіх студентів від першого курсу до п'ятого, як у навчальний, так і поза навчальний час. Виховання студентів забезпечується через наставників студентських академічних груп, професорсько-викладацький склад факультету, адміністрацію і студентські ради факультету та гуртожитку, де проживають студенти факультету.

23. РОЛЬ КУРАТОРА В ПОЗНАВЧАЛЬНОМУ ЖИТТІ СТУДЕНТА

О.С. Пушка

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Всі ми родом з дитинства. Всі ходили в дитячий садочок, школу, різноманітні гуртки. В цей період життя з нами завжди були батьки. Вони контролювали кожен наш крок, а нам хотілось швидше стати дорослим. І ось — вступ до ВУЗу. Доросле, самостійне життя. Свобода, яку кожен сприймає по-різному. Хтось вперше вчиться готувати, прибирати, розраховувати бюджет до наступної стипендії чи поїздки додому, а хтось розуміє цю свободу, як дозвіл на все те, чого не можна було робити вдома. І ось на цьому етапі життя дуже важливою є підтримка та настанова куратора.

Для більшості студентів, особливо першокурсників, куратор — це, перш за все помічник, а також не просто інформатор, а й активний учасник студентського життя, людина, що сприяє різнобічному розвитку особистості студента. У проблемних ситуаціях студенти першого курсу частіше за все звертаються за допомогою саме до

куратора, який для них в даному випадку виконує роль батьків, до яких, як правило, звертається за допомогою значна частина молодих людей. Тому куратор повинен налагодити зі своїми студентами дружні відносини, при цьому що повага тут має займати основне місце з обох сторін. Дуже важливо пояснити та навчити своїх дітей раціонально використовувати час. Відвідувати музеї, виставки, театри. А спільний похід на подібні заходи завжди зміцнює взаєморозуміння та відносини між студентами та куратором. Тому бути куратором — це досить важлива місія, до якої необхідно ставитись серйозно та відповідально.

Отже, значна роль в успіху адаптації студента до умов вузу належить саме куратору, функція якого полягає не тільки в наданні студенту обсягу знань, навичок і умінь, а й у формуванні, перш за все, певного стилю мислення, світогляду.

24. МОТИВАЦІЯ ВИКЛАДАЧА У САМОВИЗНАЧЕННІ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТА

С.В. Кадомський, С.О. Шуляк

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Світ стрімко змінюється, завдяки науковим пошукам і інформаційним технологіям. Внаслідок швидких змін люди втрачають мету вибору основних напрямків діяльності, губляться в океані Wi-Fi, хапаються за підробітки, тимчасову вигоду, живуть по принципу краще мати синицю в руках, ніж журавля в небі, відмовляючись від довготривалих інвестицій в освіту.

Особливо актуальним методом виховання — підвищення мотивації навчання має передусім задавати професорсько-викладацький склад, оскільки про фах, професію, про конкретну працю на підприємстві студент знає небагато, яким чином одержані у вузі знання, можна застосувати на практиці, уявляє досить абстрактно.

Розв'язати цю проблему можна не лише шляхом удосконалення навчальних планів і програм, навчальними та практиками на підприємствах, а залучення до проведення екскурсій на підприємство, зустрічами з провідними працівниками підприємств тощо. Одним словом, активна профорієнтація, формування престижності фаху, спеціальності, основних форм діяльності, навичок є актуальним способом виховної роботи. Головне надихнути студента це вивчати і стати спеціалістом, показати що самостійний пошук необхідних знань є конче необхідною потребою, дає практичні результати, що проявляється не тільки в оцінках диплому, але й проявляється у самостійному відчутті значущості як спеціаліста, людини. Підтримання високого інтересу до навчання (мотивація освіти) і є головною метою виховної роботи, яка проводиться в межах вищої школи.

25. ГОРНИЛО НАУКОВОЇ РОБОТИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ВИХОВАННЯ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА І ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТИ

С.В. Кадомський, С.О. Шуляк

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Сьогодні освіта це багатоступенева підготовка фахівців у вузі, нерозривність освіти, гімназії, коледжі, ліцеї, спеціальна фахова освіта. Усе це створено і

розвинуто на кінцевий результат праці у вищій школі. В той же час окремі напрями освіти втрачають свою актуальність внаслідок економічних криз. Це вимагає постійної перебудови освіти та освітянських технологій, швидку інтеграцію до всесвітньої системи освіти з метою опанування новітніх технологій навчання. Освіта це інерційна система, яку не можна швидко змінити — навчальні програми, підручники, напрями навчання та набір студентів. Ось тут на допомогу приходять методи постійного виховання студентської молоді досвідченими викладачами та кураторами.

Досвід роботи показує, що творча активність студентів — найважливіша умова успішної діяльності. Виступаючи у такій якості, вона являє собою складний комплексний внутрішньо особистісний стан суб'єкта, який характеризується цілеспрямованістю, усталеною внутрішньою готовністю до соціально значущої та посиленої науково-дослідницької діяльності.

Таким чином досягли зрілості багато видатних людей, які пройшли горнило наукової роботи на кафедрі «Машинобудування, стандартизації та сертифікації обладнання» — професори Некоз О.І., Гавва О.М., Стечишин М.С., Кшиштоф Лукасек, докторант Литвиненко О.А., доценти: Криворотько В.М., Бойко Ю.І., Здіслав Конрад, старші викладачі Клюк О.Д., Дзюб О.Г.

Підготовка до цих заходів суттєво спрямовує діяльність студентів до самостійного пошуку знань, цілеспрямованої діяльності, а це в свою чергу розкриває найшвидшими темпами ріст особистості до наукової діяльності.

26. КУРАТОР — ПРОФЕСІОНАЛ І ЛЮДИНА

Н.В. Сімурова

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Наставник академічної групи — один з професійних обов'язків викладача вищого учебного закладу. Актуальність та значення виховної роботи в навчальному середовищі в умовах включення національної системи освіти в загальноєвропейський Болонський процес набуває нових рис. Головна мета кожного навчального закладу — підготовка конкурентоздатного спеціаліста. Куратор в цій роботі повинен відігравати ключову роль. Викладач, який виконує обов'язки наставника студентської групи, — це посередник між студентами та складною системою внутрішньовузівського життя.

Професійна роль куратора зосереджується на таких формах роботи: інформаційна, організаційна, адміністративна та творча. Це обумовлює коло обов'язків наставника. Це і своєчасне одержання студентами необхідної інформації, забезпечення і підтримка позитивної атмосфери в студентській групі. В жодному разі не можна звести роботу куратора до адміністративної (контролюючої) функції, тому що це може призвести до протистояння студентів і куратора.

Форми роботи з групою можуть бути різними: від інформаційних (година куратора, розповідь, спілкування за допомогою електронної пошти) до колективних творчих справ (бесіда, екскурсія, підготовка тематичних вечорів, диспутів тощо).

Оскільки виховання, поряд з навчанням, є одним з важливих компонентів освіти, виховна діяльність не повинна обмежуватись позаучбовою роботою, вона повинна стати невід'ємною частиною учебного процесу. Це постійно стимулює викладача-наставника підвищувати не тільки свої професійні навички, але й високо тримати планку морально-етичних якостей.

27. ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ЯК ОРІЄНТИРИ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Л.П. Саракун

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Проблему духовності та духовних цінностей було започатковано ще античними мислителями та продовжено у працях багатьох європейських філософів. Осягнення ціннісних основ життєдіяльності людства на початку ХХІ ст. відкриває нові можливості творення аксіологічного підґрунтя, що відповідатиме цивілізаційним запитам сучасної людини. Цінності становлять основу культури, освіти, духовного життя особистості, нації та держави. Духовні цінності характеризують орієнтації індивідів як в житті в цілому, так і в основних сферах їх діяльності.

В наш час, коли Україна розбудовує незалежну державу, ціннісні установки кардинально змінюються, перевага починає надаватися речам, престижному споживанню. В громадську думку ЗМІ насаджують ідеали вестернізації. Поглиблюється американізація духовно-моральних орієнтацій молоді. ЗМІ і телебачення насаджують у свідомість українців зразки і стереотипи американської духовної продукції. Не пропагуються і не культивуються такі духовні цінності, як любов, краса, дружба, гуманізм. З'явилися нові цінності у життєдіяльності людства. Вони вимагають створення єдиного соціокультурного простору, в якому зможуть розвиватися і взаємодіяти різні цивілізації. До таких цінностей слід віднести вітальні, екологічні, політико-правові, соціально-економічні цінності. Сьогодні в Україні головна увага звернена на утвердження цінностей ринкової економіки. На місце духовності приходить світ вартостей, грошей, золота. Тому всім від кого залежить виховання молоді, потрібно так будувати освітню політику, щоб не лише на словах, а в реальній практиці освіти і виховання прищеплювати молоді справжні загальнолюдські цінності.

28. ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

В.М. Сидор

Національний університет харчових технологій м. Київ

Відомо, що виховання це процес соціокультурного становлення та розвитку підростаючого покоління, в ході якого ним набувається спеціальний соціальний досвід та комплекс нових знань, які формують специфічні норми поведінки, на підставі яких визначається система основоположних цінностей.

Актуалізація проблеми патріотичного виховання студентської молоді зумовлена традиційно високим ступенем громадської активності студентства в державотворчих процесах, розбудові інститутів правової держави, які є невід'ємними атрибутами сучасного громадянського суспільства.

Патріотичне виховання студентської молоді повинно здійснюватися на підставі системного підходу щодо організації та проведення поза навчальної громадсько-патріотичної роботи. Такий підхід сприяє формуванню серед студентської молоді високої духовності, почуття громадської відповідальності та

патріотизму. Одним з пріоритетних напрямків організації і проведення виховної роботи серед студентської молоді є активне формування у молодой людини почуття патріотизму до своєї країни.

Відомо, що основні риси молодой людини, як громадянина формуються під впливом загальнолюдських цінностей у взаємодії особистості з суспільством. У зв'язку з цим, загальне завдання патріотичного виховання полягає у систематичному, цілеспрямованому впливі на свідомість молодого покоління, з метою формування цілісної громадянської позиції, яка ґрунтується на високих морально-етичних ідеалах та самосвідомості особистості. Процес формування патріотизму спрямований на підготовку молодой людини до активного громадського життя, а також виховання у нього діяльної позиції щодо поточної суспільно-політичної ситуації.

29. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

О.І. Сидорченко, Т.М. Захарченко

Національний університет харчових технологій м. Київ

Сучасна наука приділяє питанням виховання все більше уваги, оскільки виховний процес, як одна із форм впливу на становлення особистості в певному соціумі, є для кожного покоління центральною темою. З огляду на демократичні перетворення останніх років, які відбуваються в українському суспільстві в цілому і в освітній галузі зокрема, постає питання про застосування засобів і методів виховної діяльності для створення фахівців нової демократичної формації. Вирішення цього питання потребує створення модернізованих демократичних освітньо-виховних підходів.

Для сучасної педагогічної науки проблема створення освітньо-виховних умов для формування студентської академічної групи є актуальною і дуже важливою.

Студентська академічна група є різновидом малої групи, зі своїми етапами перетворення її на колектив, із параметрами розвитку та критеріями сформованості, внутрішнім психологічним кліматом. Педагогічний вплив на студентську групу, залежно від етапу її розвитку, може бути прямим, опосередкованим і паралельним. До форм роботи педагога з колективом у цьому аспекті належать: визначення перспективних ліній, групове планування, використання психо діагностичних підходів у практичній діяльності, формування групових традицій, організація групової діяльності вихованців, колективний аналіз у студентській групі ідеї самоорганізації зробленого.

30. ІННОВАЦІЙНІ КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ КУРАТОРІВ АКАДЕМІЧНИХ ГРУП

О.І. Сидорченко, Т.М. Захарченко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Вищі навчальні заклади мають здійснювати підготовку інтелектуального генофонду нації, виховання духовної еліти, примножувати культурний потенціал,

який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів. Це може бути досягнуто через:

- виховання майбутніх спеціалістів авторитетними, високоосвіченими людьми, носіями високої загальної світоглядної, політичної, професійної, правової, інтелектуальної, соціально-психологічної, емоційної, естетичної, фізичної та екологічної культури;

- створення необхідних умов для вільного розвитку особистості студента, його мислення і загальної культури, шляхом залучення до різноманітних видів творчої діяльності (науково-дослідної, технічної, культурно-просвітницької, правоохоронної);

- збагачення естетичного досвіду студентів шляхом участі їх у відродженні забутих та створенні нових національно-культурних традицій регіону, міста, університету;

- формування «Я» — концепції людини творця на основі самоосвіти, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, моральної само-завершеності.

Процес встановлення студента як фахівця складається з декількох етапів: усвідомлення соціальної ролі людини, сприйняття вимог майбутньої професії, усвідомленого пред'явлення цих вимог до себе, самовиховання необхідних якостей, моделюючих особистість студента, реалізації творчої діяльності.

31. ТЕОРЕТИКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

І.Л. Сіданіч

*ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН
України, м. Київ*

Студентська молодь — майбутнє українського суспільства і від того, якою сьогодні вона прийде в самостійне життя, багато в чому буде залежати вигляд суспільства, система його цінностей і пріоритетів, рівень відповідальності, активності, творчого ставлення до життя. Зрозуміло, кожен з нас зацікавлений, щоб цей вигляд був гуманістичним, культурним, людським і людяним, і оскільки це так, кожен зацікавлений у формуванні відповідних норм в свідомості та поведінці молоді, у більш широкому розумінні — у формуванні своєрідного духовно-творчого потенціалу молоді, який забезпечить самореалізацію юнаків і дівчат як творчих активних особистостей.

Початок ХХІ століття позначився такими глобальними процесами, як руйнація СРСР, утворення на його теренах ряду незалежних держав, а разом з ними — нової системи цінностей, яка поступово але неухильно замінює колишні пріоритети, традиційні для декількох поколінь радянської молоді. Сприймавши ці процеси як закономірну руйнацію тоталітаризму й повернення держави і народу в лоно світового цивілізаційного розвитку, молодь вийшла на майдани, різко виступила проти старої номенклатури та архаїчних форм організації життя, підняла гасла нових і новітніх цінностей, запропонувала суспільству власну соціальну відданість і творчу активність.

Проблема духовно-творчого потенціалу особистості, в тому числі й студентської молоді, певною мірою розглядалась у науковій літературі. Особливі сторінки в

осмисленні феномена духовності і творчості в сучасній філософії, психології і педагогіці займають праці таких науковців, як І. Бех, М. Бердяєв, К. Блаватська, М. Боришевський, Дж. Бегейль, Е. Гуссерль, М. Євтух, А. Клізовський, Ж. Лак, Е. Помиткін, Е.І. Реріх, Г. Сковорода, В. Соловйов, П. Сорокін, В. Сухомлинський, Е. Томас, М. Фуко, Ю. Хабермас, М. Холл, А. Швейцер, М. Шелер, П. Юркевич й інші. Незважаючи на досить великий обсяг наукових праць, існує низка питань, які ще не отримали належного теоретичного обґрунтування. До них, зокрема, належать: педагогічний зміст та структура поняття «духовно-творчого потенціалу» студентської молоді; причини та наслідки позірно-ідеологізованого, зневажливого ставлення до духовності й творчості людини в радянському тоталітарному суспільстві (насадження фальшивої моралі, формування ілюзійного світогляду, насадження атеїзму, наукового комунізму тощо).

Зазначене дозволяє стверджувати, що проблема формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді у вищому навчальному закладі спричинена соціальним замовленням суспільства на висококваліфікованих духовно розвинутих спеціалістів, підтверджена окресленими протиріччями та нормативними вимогами до науково-педагогічних працівників.

32. РОЛЬ КУРАТОРА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ПЕРШИХ КУРСІВ

А.О. Сірик

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Актуальність і значимість виховної роботи у вузівському соціумі в умовах інтеграції в загальносвітовий освітній простір не тільки не зменшується, а значно збільшується.

Сучасному суспільству потрібні освічені, творчі, ініціативні особистості, здатні до творчої діяльності що беруть на себе відповідальність за результати цієї діяльності. Пріоритетні напрями виховної роботи у вищому навчальному закладі пов'язані з формуванням у учнів готовності конструювати і здійснювати власну освітню траєкторію протягом усього життя, забезпечуючи успішність у соціальній та професійній діяльності. У зв'язку з тим, що в освітньому процесі на перший план виходить унікальна цілісна особистість учня, яка прагне максимально реалізувати свої можливості.

Сьогодні під виховною роботою розуміють найчастіше позаучбову роботу, тобто заходи, спрямовані на організацію дозвілля студентів. Виховання, поряд з навчанням, є одним з компонентів освіти. У багатьох студентів першого року навчання ще потребують розвитку соціальна і громадянська позиція, комунікація, творчі здібності, самовираження. Студент продовжує розвиватися як суб'єкт навчальної діяльності, і його роль як активного учасника власної освіти ще не до кінця усвідомлена.

У цьому зв'язку необхідно сформулювати визначення місії викладача не тільки як транслятора знань, а й як активного агента виховання студентів у вузі.

Відроджений в багатьох вузах інститут кураторства з метою організації виховної роботи зі студентами молодших курсів передбачає психологічну підтримку студентів. На першому курсі необхідна допомога в адаптації. Таким

чином, викладач, що виконує функції куратора студентської групи, це посередник між студентами і складною структурою життєдіяльності вузу.

33. ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТІВ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У СУЧАСНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Н.С. Скрипник

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, м. Харків*

Сучасні реалії життя від випускників вищих навчальних закладів вимагають активності, креативності, здатності адаптуватись до швидко змінюваних умов, прагнення до постійного саморозвитку і самовдосконалення, здатності приймати рішення і нести за них відповідальність, розвинених комунікативних й організаційних умінь. Певний набір знань і навичок у пам'яті молодого фахівця вже не є головним завданням вищої освіти, тим більше, що науково-технічні засоби сьогодні дозволяють зберігати величезні обсяги інформації. З огляду на це, серед основних завдань сучасної вищої освіти поряд з якісною професійною підготовкою визначено всебічний гармонійний розвиток особистості студента, створення умов для його самореалізації і самовизначення. Якість освіти й успішність формування необхідних наразі умінь й особистісних якостей значною мірою залежить від самого студента, від того, наскільки ефективно він може керувати процесом власного професійного й особистісного розвитку, тобто від позиції студента. Суб'єктна позиція дозволяє студенту стати активним учасником планування і реалізації власної освіти. Вона проявляється у його освітній активності, передбачає наявність й усвідомленість власних цілей і цінностей, володіння засобами їх реалізації, становлення світогляду, саморефлексії, самооцінки і самоконтролю, відповідальність за досягнення певних освітніх результатів. Тому одним із пріоритетів виховної роботи у вищому навчальному закладі є формування суб'єктної позиції студента, оскільки відповідати сучасним вимогам можливо, якщо випускник стане суб'єктом власної життєдіяльності.

34. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ СТУДЕНТА

О.І. Скроцька

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Професійне самовизначення — це усвідомлення себе щодо професійної діяльності, внаслідок якої і відбувається певний професійний вибір; процес самостійного і усвідомленого пошуку сенсу професійного вибору і всієї життєдіяльності в конкретній культурно-історичній або соціально-економічній ситуації, а також пошуку сенсу в самому процесі самовизначення. Мета професійного самовизначення полягає у поступовому формуванні у студентів внутрішньої готовності до усвідомленого і самостійного планування, коригування та реалізації перспектив свого розвитку (професійного, життєвого і особистісного).

Формування професійного самовизначення студента залежить від характеру його взаємодії з викладачем, а також іншими студентами. Найбільш сприятливими для вирішення цієї проблеми є такі типи взаємодії як діалог і співпраця. Слід зазначити, що на шляху до професійного самовизначення студента завданням викладача є: роз'яснення важливості майбутньої професійної діяльності для студента та можливостей особистого внеску в загальний результат, що забезпечує зацікавленість студентів в планованій роботі; забезпечення студентів способами самотестування і самодіагностики, об'єктивної самооцінки власних можливостей і здібностей; надання можливості студентам приймати самостійні рішення з питань, які зачіпають їх інтереси; залучення студентів до аналізу власної та колективної діяльності; створення ситуацій вибору і самовизначення, соціальних та професійних проб; використання індивідуальних і колективних засобів стимулювання творчих та професійних здібностей студентів.

Отже, виконання всіх умов в їх сукупності забезпечить ефективну самореалізацію студентів у процесі їх професійного самовизначення.

35. РОЛЬ НАСТАВНИКА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ

В.П. Стабніков

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Організація виховного процесу у вищій школі — особливе і складне завдання, розв'язання якого вимагає, з одного боку, пошуку і приведення в дію нових форм впливу на студентів, відпрацювання нових методик, а з іншого — активізації традиційних видів діяльності, збереження досягнень минулого. В ідеальній перспективі, ВНЗ повинні стати школою саморозвитку, самоуправління, самодисципліни, свідомої відповідальності, співробітництва та творчості викладачів і студентів. До причин слід віднести й загальну соціальну ситуацію, яка негативно впливає на розвиток молоді; появу якісно нових вимог з боку суспільства до особистості; розмитість і девальвацію системи традиційних цінностей.

Виховна робота, що проводиться в позаурочний час, доповнює і поглиблює виховання, яке здійснюється у процесі навчання.

Найважливішим при проведенні виховної роботи є вивчення індивідуальних особливостей вихованця (або колективу), його позитивні риси, недоліки в характері й поведінці, визначають, які риси не сформовано, а які перебувають у стадії зародження. Знання особистості вихованця (колективу), порівняння її з наміченим ідеалом дає змогу спрогнозувати її розвиток. Виходячи з цих даних, можна планувати виховну роботу з вихованцем (колективом). Тому важливо, щоб студент (колектив) знав, що пропонує йому вихователь, приймав цей взірєць для наслідування і докладав зусиль для досягнення поставленої мети. Також важливим є реалізація програм виховання, тобто планувати виховні заходи, що передбачають залучення вихованців до різних видів діяльності, участь в яких сприяє формуванню в них досвіду поведінки відповідно до ідеалу. Коли студент починає займатися самоосвітою і самовихованням, можна вважати, що виховання досягло мети.

36. ДИДАКТИЧНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВНЗ

М.Ю. Стрижньова

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Вступ до ВНЗ для більшості абітурієнтів сприймається як особисте досягнення та викликає відчуття самозадоволеності. Загалом для успішних вступників факт залучення до нового навчального середовища є самодостатнім, тобто вони не готуються особливим чином до навчання в університеті. В залежності від вихідного рівня особистісного та інтелектуального розвитку студента по різному відбувається його пристосування до зміни режиму праці та відпочинку, до нової системи навчання та зокрема до спеціалізованого вивчення іноземної мови. Тому першим завданням перед викладачем іноземної мови професійного спрямування постає проведення дидактичної адаптації студентів до навчального процесу (аудиторної та самостійної роботи) у немовному ВНЗ.

Дидактична адаптація на заняттях іноземної професійного спрямування полягає у пристосування студентів до нових форм і методів викладання мовного матеріалу відповідно до майбутньої спеціальності студента. Критеріями адаптованості є усвідомлення студентом необхідності і своєї здібності до засвоєння визначеного програмою обсягу знань, готовність виконувати вимоги викладача до роботи як на занятті, так самостійно, потреба постійного самоосвіти та постійного підвищення загального культурного рівня.

За даними психологічних досліджень, адаптація студентів до навчального процесу закінчується наприкінці 2-го — на початку 3-го семестру.

Позиція викладача є визначною для адаптації студента. Він має пам'ятати про підсумкову мету навчання — формування необхідних компетенцій випускника, які включають професійні знання і такі якості особистості як самостійність, здатність приймати відповідальні рішення, творчий підхід до справи та вміння постійно вчитися. По-перше він створює сприятливу атмосферу для навчання в аудиторії: показує приклад правильного висловлювання іноземною мовою та інтелігентної поведінки, корегує висловлювання студентів іноземною та рідною мовами, якщо їхній зміст не відповідає культурним та граматичним нормам, не дозволяє перебувати себе та інших студентів під час висловлювання. Він адаптує навчальний матеріал до рівня конкретної групи, подає диференційовані завдання для сильніших та слабших студентів, надає останнім консультації (та індивідуальні завдання). По-друге він навчає студента правильній організації навчання на занятті та під час самостійної роботи. Доцільним є дидактичне проектування:

- планування цільової направленості заняття;
- моделювання представлення предметної інформації і дидактичних матеріалів;
- визначення структури і змісту навчально-пізнавальної діяльності студентів
- прогнозування результатів процесу навчання (за К.Р. Овчинніковою). Зокрема викладач може використовувати такі практико-орієнтовані технології як: розвиток критичного мислення, розвиваюче, проблемне, концентроване, контекстне, ігрове навчання. Основні методами навчання можуть бути інтерактивний, дослідницький, імітаційний, моделюючий, метод аналізу професійних ситуацій із обов'язковим використання іноземної спеціалізованої лексики в

мовленні. Належно структуроване заняття допомагає студенту при засвоєнні лексичного та граматичного матеріалу, а чітко окреслені домашні та додаткові завдання разом із інструкціями до їх виконання полегшують його індивідуальну самостійну роботу.

37. ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ МОТИВАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВНЗ

К.П. Токарєва

Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський гуманітарний університет», м. Ялта)

Важливим напрямком діяльності вищих навчальних закладів є пошук нових форм і методів зміцнення здоров'я студентів у процесі їх навчання і виховання, впровадження здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховний процес, формування у студентів мотивації до самостійної позааудиторної оздоровчої діяльності.

Під мотивацією студентів до самостійної позааудиторної оздоровчої діяльності ми розуміємо систему усвідомлених переконань, потреб, інтересів, мотивів, цінностей, що спонукають людину до самостійних і систематичних дій, спрямованих на збереження власного здоров'я для підвищення якості і продуктивності життя. Враховуючи сутність і зміст поняття «мотивація до самостійної позааудиторної оздоровчої діяльності», ми виділили наступні педагогічні умови, реалізація яких в умовах ВНЗ дозволить її сформувати.

Єдність навчального і виховного процесів та скоординована робота усіх його часників (студентів, професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, адміністрації, органів студентського самоврядування та громадських об'єднань).

Використання здоров'язберігаючих технологій (фізкультурно-оздоровчі та навчально-виховні) у навчально-виховному процесі ВНЗ, які спрямовані на формування у студентів інтересу до оздоровчої діяльності та прихильності до здорового способу життя; на підвищення свідомого ставлення до власного здоров'я, стимулювання інтелектуальної, емоційну і фізичної активності; на врахування специфіки майбутньої професійної діяльності.

Залучення до процесу формування мотивації студентів до самостійної позааудиторної оздоровчої діяльності лікарів, дієтологів, спортсменів, психологів та ін.

38. ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ В МАЛИХ ГРУПАХ ДЛЯ САМОРОЗВИТКУ І САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

І.П. Тригуб

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Необхідною умовою самореалізації особистості студента є саморозвиток. Створення раціональних педагогічних умов для особистісного саморозвитку неможливе без опори на його механізми. У цьому зв'язку важливу роль відіграє механізм самосприйняття, який є початковою ланкою самореалізації особистості.

Самосприйняття — безумовне позитивне ставлення суб'єкта до власних особистісних надбань незалежно від їх оцінки оточуючими людьми. Таке розуміння самосприйняття не заперечує факт функціонування негативних утворень і їх негативного емоційного оцінювання. Це емоційне явище значною мірою стимулює особистісний саморозвиток, спрямовуючи його у суспільно значущому напрямі. У забезпеченні методичного супроводу процесу самосприйняття педагогу важливо знати, що студент сприймає у собі позитивно все те, до чого позитивно ставиться; те, що усвідомлює у собі як негативне — породжує неприємні переживання. Особливо небезпечні для самосприйняття негативні оцінки себе, які можуть реалізовуватися так: від песимістичного світосприйняття до маніпулювання іншими з метою досягнення цілей. Завданням викладача, таким чином, є зосередженість на кожній особистості, створення емоційно доброзичливої атмосфери та використання під час заняття педагогічних технологій, що сприятимуть адаптації кожного студента до нового професійного і соціального оточення. Особливий інтерес для інтенсифікації навчального процесу представляє навчальне співробітництво в малих групах (співпраця, конкуренція і індивідуалізація як можливості підвищення успішності навчання). Практичний досвід підтверджує, що використання педагогічної технології навчання в малих групах підвищує ефективність навчального процесу, сприяє самоідентифікації та самореалізації особистості студента, формуванню мотиву особистих досягнень.

39. ЗМІСТ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У ВНЗ МВС УКРАЇНИ

О.І. Федоренко

*Харківський національний університет внутрішніх
справ, м. Харків*

Метою патріотичного виховання майбутніх працівників органів внутрішніх справ в умовах вищого навчального закладу МВС є формування особистості професіонала, готового до реалізації громадянських і конституційних обов'язків; особистісні якості, світогляд, спосіб мислення, почуттів, вчинки та поведінка якого спрямовані на розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні, встановлення в ній гуманістичних взаємин між людьми.

Завданнями патріотичного виховання є: 1) формування активної громадянської позиції як системи цілісних і соціальних орієнтацій та настанов, що характеризують працівника органів внутрішніх справ як громадянина країни та суспільства; 2) сприяння набуттю працівниками органів внутрішніх справ соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу; 3) формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації; 4) формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини; 5) відновлення і вшанування національної пам'яті; 6) створення умов для розвитку громадянської активності, професіоналізму, високої мотивації до забезпечення і захисту прав людини; 7) створення умов для

посилення патріотичної спрямованості телерадіомовлення та інших засобів масової інформації при висвітленні подій та явищ суспільного життя.

Для успішної реалізації патріотичного виховання курсантів у ВНЗ МВС України необхідно створення відповідних педагогічних умов.

40. ВИХОВНІ ФУНКЦІЇ СУЧАСНОГО КУРАТОРА

В.В. Харченко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Діяльність куратора студентської групи має високу соціальну значущість. Його робота — діяльність щодо навчання, виховання і розвитку студентів.

Куратор виконує наступні функції:

- діагностичну (передбачає регулярне відслідковування динаміки самовдосконалення, самонавчання, професійного росту);
- прогностичну (передбачає визначення рівня знань і вмінь, вивчаючи інтереси і потреби студентів; дає змогу передбачити можливі проблеми);
- посередницьку (передбачає встановлення взаємозв'язку та спільної діяльності багатьох структур для вирішення питань і проблем студентів);
- охоронно-захисну (спрямована на організацію роботи з профілактики захворювань, сприяння формуванню здорового способу життя);
- превентивну (дає змогу задіяти заходи щодо запобігання та подолання негативних явищ, організацію допомоги особам, які її потребують);
- евристичну (вивчення та використання передового наукового досвіду для покращення виховної роботи);
- організаторську (забезпечує надання необхідної допомоги студентському самоврядуванню, творчим групам, радам тощо);
- мобілізуючу (переведення об'єкта виховання у суб'єкт самовиховання, саморуху, самоутвердження);
- аналітичну (передбачає планування та організацію виховної роботи групою на підставі врахування стосунків у колективі, мотивів навчальної і пізнавальної діяльності студентів, рівня їх інтелектуального розвитку тощо);
- комунікативну (забезпечує уміння взаємодіяти зі студентами, пояснювати та аргументувати свою точку зору, уміння повести за собою, захопити ідеєю).

Виховання здійснюється через власний досвід студентів, що зумовлений довідками. Тож, роль куратора зводиться до організації і регулювання середовища студентів.

41. РОЛЬ КУРАТОРА У ПІДВИЩЕННІ КУЛЬТУРНОГО ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО РІВНЯ КУРСАНТІВ ВНЗ СИСТЕМИ МВС

С.В. Харченко

Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків

Виховна робота з особовим складом органів внутрішніх справ України — це комплекс організаційних, морально-психологічних, інформаційних, педагогічних,

правових, культурно-просвітницьких та соціальних заходів, спрямованих на забезпечення формування і розвитку в працівників особистої відповідальності за свідоме виконання вимог Конституції та законів України, вірності Присязі, дотримання Кодексу честі, Етичного кодексу працівника органів внутрішніх справ України, високої духовної культури і моральних якостей, почуття патріотизму, державного світогляду, засвоєння морально-етичних норм поведінки тощо.

На викладачів та кураторів академічних груп покладені обов'язки виховання особистості, стимулювання внутрішніх зусиль курсантів до саморозвитку й самовиховання, духовного пошуку, створення виховуючого середовища, широке її залучення до здобутків духовної і моральної культури нації, свідомого, творчого ставлення до навчання, а також формування у курсантів ВНЗ світоглядної, політико-правової, морально-естетичної культури, патріотизму, гуманізму, дисциплінованості, ініціативи тощо.

До важливіших завдань виховної роботи належать сприяння підвищенню культурного та загальноосвітнього рівня працівників, естетичному вихованню, прищеплення курсантам відчуття прекрасного тощо. Найбільші труднощі, які виникають у кураторів академічних груп, при реалізації цих завдань, виникають в процесі формування внутрішньої мотивації щодо прилучення їх до багатств національної і світової культури, духовних цінностей.

42. ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МІНІ-ФУТБОЛУ НА ОСНОВІ ПСИХІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ГРАВЦІВ

О.В. Хотенцева, Т.О. Шпичка

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Застосування методів психологічної діагностики в змагальній діяльності спортивної команди дозволяє тренеру отримати корисну інформацію та дати рекомендації спортсменам з управління різними сторонами спортивної діяльності. Такого роду дані дозволяють здійснювати як педагогічний, так і психологічний контроль за рівнем спеціальної підготовленості футболістів, оцінити потенційні можливості, як кожного гравця, так і команди в цілому з точки зору ефективності ігрової взаємодії.

Для аналізу психологічної діагностики студентів використовувалася методика «Система збалансованих індикаторів психологічного клімату спортивної команди».

Інформація, отримана в ході використання методики, дозволила підвищити показники змагальної діяльності команд (на рівні $p < 0,05$). Так, у команд, в яких проводилася робота над удосконаленням техніко-тактичної майстерності з урахуванням оцінки психологічної готовності гравців показники ефективності атакуючих дій покращилися з 53% до 61 % ($p < 0,05$), а захисних — з 47% до 59% ($p < 0,05$) в порівнянні з командами, з якими така робота не проводилася.

Оцінка можливостей гравців з міні-футболу перед змаганнями повинна використовувати різні індикатори психічної готовності.

43. ТІМБІЛДІНГ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

В. В. Цирульнікова, О. М. Усатюк

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Академічна група — колектив (команда), невелика група, що визначається позитивною енергією спільної консолідованої праці, орієнтованої на розв'язання командних задач. Група складається з двох і більше індивідуумів, які мають спільні цілі, виконують різні обов'язки та залежать один від одного. Взаємодія між членами колективу ґрунтується на засадах взаємно розподіленої відповідальності, а міжособистісні відносини сприяють відчуттю психологічного комфорту і створюють можливості для особистого зростання. Створення умов, необхідних для гармонізації командної діяльності та взаємин у межах академічної групи, можливе завдяки специфічному інструменту — team-building (технології командоутворення).

Team-building (тімбілдінг) — комплекс заходів, направлених на зміцнення команди, покращення взаємовідносин у колективі, виявлення комунікативних проблем з наступною їхньою ліквідацією. Одна з функцій тімбілдінгу — це виявлення несумісних людей та визначення способів їх неконфліктної взаємодії. Застосування тімбілдінгу дозволяє вирішити ряд задач: викликати повагу і довіру між однокласниками, згуртувати колектив навколо спільних цілей, підтримувати дружні відносини у колективі та пізнати один одного у неформальній обстановці. Засоби тімбілдінгу, які можуть бути застосовані для управління поведінкою у групі — це квести, естафети, мотузчані, рафтинг-курси та інші ігри на дозвіллі з більшою чи меншою долею екстриму.

Тімбілдінг — інноваційний інструмент виховної роботи у вищому навчальному закладі, який дозволяє підвищити ефективність діяльності колективу, що є важливою складовою успіху як наставника-куратора, так і керівництва факультету в цілому.

44. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У САМОВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

К.М. Чала

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Організація самовиховання учнів постає одним з найбільш перспективних напрямків розвитку технології виховної роботи. Вона потребує тонкої педагогічної техніки та уникнення будь-якого тиску або адміністрування.

Першим методом є популяризація ідеї самовиховання, тобто переконання учнів в його корисності, створення позитивного ставлення до нього. Треба розкрити значення, мету, перспективи і можливі результати самовиховання, розповісти про яскраві приклади, ознайомити зі ставленням до самовиховання видатних діячів, особливо тих, хто досяг у ньому значних успіхів. Інший метод полягає в консультуванні учнів у процесі самовиховання (в тих випадках, коли учні бажають слухати поради педагога). Доречно порекомендувати засоби самопізнання (схеми самовивчення, анкети, тести тощо), поповнити психологічні

уявлення студентів. Не треба вимагати ніяких звітів або ставити питання про наслідки та результати, але, якщо учень відчуває успіхи або це показує об'єктивне спостереження, важливо відзначати позитивні зрушення і докладені зусилля. Не можна дорікати за невдачі, зриви, непостійність, бо це відверне учня від подальших спроб. Якщо вихователь спостерігає інтерес до самовиховання, він може у ненав'язливій формі запропонувати ділитися інформацією, обмінюватися досвідом, допомагаючи зробити це більш цікавим і змістовним. Доречно інформувати про нові методики самопізнання, види психотехнології, нову літературу. Заходи з елементами святковості й урочистості прикрашають виховну роботу, але тут також важливо уникати елементів, які нагадують зобов'язання та звіти за наслідками самовиховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенчук С.Г. Самовиховання особистості. — К., 1998.
2. Цукерман Г.А., Мастеров Б.М. Психология саморазвития. — М., 1995.

45. ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Г.А.Чередніченко, Л.Ю. Шапран, Л.І. Куниця

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Іноземна мова як навчальний предмет може мати великий виховний вплив, як в процесі навчання, так і у позааудиторній роботі. Виховна робота з предмету входить в якості окремого компонента в діяльність викладача. Гуртки, вечори, концерти, конкурси, олімпіади, стенди, газети — це всі можливості практичного застосування мови, підвищення інтересу студентів до мови, посилення їх мотивації і можливості практично застосовувати мову. Позааудиторна виховна робота з іноземної мови підтримує близьку мотивацію, оскільки в кожній точці процесу створюються умови для застосування набутих знань, навичок, умінь, що в свою чергу забезпечує стійке позитивне ставлення до навчання. Так, 31 жовтня студенти факультетів обліку, фінансів та підприємницької діяльності, економіки і менеджменту, автоматизації і комп'ютерних систем та викладачі кафедр ділової іноземної мови та міжнародної комунікації святкували Хелловін. Цього дня студенти довели, що не лише вивчають іноземні мови, а й вміло переймають звичаї інших країн, приєднуються до їх традиційних свят. Хол головного корпусу університету оздобили декораціями, що відповідають тематиці свята — на стінах причаїлись кажани, павуки, привиди, звідусіль на гостей споглядали страхітливі «обличчя» гарбузів. Стіннівки з містичними гаслами навіювали особливий настрій. Костюми учасників вражали оригінальністю. Серед них були вампіри, скелети, відьми, монстри. На учасників та гостей свята чекали цікаві ігри, конкурси, розваги, пісні, запальні танці, спілкування з іноземними гостями, чагування солодощами. Навколо панувала дружня атмосфера.

Під час проведення свят, вечірок, вікторин, конкурсів йде розширення світогляду студента, підвищення його загальної культури, залучення до культури народу, що його створив, до його духовного життя. Студенти знайомляться з традиціями, історією, літературою і багатьма іншими сторонами життя народу, що говорить мовою, що вивчається.

46. ФОРМУВАННЯ АНТИНАРКОТИЧНОЇ ТА АНТИАЛКОГОЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Г.А. Чередніченко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

В останні роки в Україні швидко зростає число молоді, яка зловживає алкоголем, приймає наркотики та інші психоактивні речовини. Спираючись на принцип взаємозв'язку антинаркотичної профілактики з іншими напрямками навчально-виховної роботи, а також досвід викладання англійської мови та організації виховного процесу вважаємо, що ефективність антинаркотичного та антиалкогольного виховання в системі освіти багато в чому залежить від міждисциплінарної інтеграції і максимального використання можливостей всіх метапредметів або дисциплін входять до курсу вузівської програми, таких як предмети біологічного (біологія, хімія), психолого-педагогічного (психологія педагогіка, соціологія) та гуманітарного (філософія, історія, іноземна мова) циклу ін.. Інтеграція навчання іноземної мови та профілактики наркотичної та алкогольної залежності корисна з двох причин: студенти, з одного боку вдосконалюють свої комунікативні вміння в різних видах мовленнєвої діяльності через систему вправ, а з іншого — з ними одночасно проводиться профілактична робота, тематика якої може стати ефективним чинником дискусії. Серія міжпредметних завдань повинна бути побудована з використанням активних методів і форм навчання іноземної мови [1].

При виконанні вправ, у формі діалогів або дискусій, перекладі текстів по-перше, відбувається активне освоєння лексики; по-друге, в процесі їх виконання студенти програвують ситуації з реального життя, які становлять загрозу їх здоров'ю та безпеці, і моделюють можливі варіанти, стилі поведінки, складають аналогічні діалоги за зразком, а також знайомляться з закордонними теоріями залежності, досвідом ровесників, програмами опору наркотикам та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Николаева Ольга Александровна. Система антинаркотического воспитания учащихся в США: На примере программы D.A.R.E.: автореферат дис. кандидата педагогических наук: 13.00.01 / Татар. гос. гуманитар. — пед. ун-т. — 24 с.*

47. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВНЗ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Н.Ю. Чугасва

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Реалізація завдань, поставлених суспільством перед сучасною вищою освітою передбачає ґрунтовний аналіз підготовки фахівців до виконання професійної діяльності на високому рівні. У процесі здійснення освітньої діяльності педагог вищої школи вирішує професійні завдання виховання, навчання і розвитку студентської молоді, які є рівноцінними за своїм соціалізуючим значенням. Розглядаючи питання з позиції психології, зазначимо, що під час проведення

аудиторних занять викладач-психолог звертає увагу на підтримку студентами здорового способу життя, профілактику девіантної поведінки, розвиток комунікативної культури, виховує їх відповідальність, пунктуальність та організованість, поглиблює прагнення до самовиховання, орієнтує студентів на необхідність використання навчальних матеріалів дисципліни «Психологія» в їх майбутній професійній діяльності. З метою підвищення ефективності у педагогічному процесі використовуються навчальні фільми та тренінги, спрямовані на конструктивний розвиток позитивних якостей молодого людини. Невід'ємною частиною виховної роботи є проведення загальноуніверситетських культурних заходів, зокрема: «День першокурсника» як інструмент покращення адаптації студентів до нових для них умов навчання у ВНЗ; «День туризму», «Дні факультетів», які сприяють оптимізації процесів колективоутворення, творчому розвитку, розкриттю потенційних індивідуальних можливостей молоді. Провідну роль у студентському віці відіграє самовиховання. В.О. Сухомлинський визначав, що без самовиховання справжнього виховання не існує. Психолого-педагогічна наука розглядає самовиховання як найважливішу умову реалізації виховного процесу, оскільки воно є запорукою подальшого соціально-професійного розвитку молодого людини. У цьому контексті завданням педагога є фасилітативне сприяння процесу самовиховання студентів під час навчання.

48. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ

О.В. Шереметинська

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Загальновідомо, що студентство є ключовою ланкою молоді, від якої безпосередньо залежить майбутнє країни. Відтак, саме на створення й розвиток професійної самореалізації представників цієї групи, їхнього творчого самовираження мають бути спрямовані основні зусилля науковців. необхідності розвитку студентської наукової творчості, оскільки саме вона створює простір для вільного самовираження особистості, мова має йти не стільки про конкретні методи, засоби та прийоми виховання майбутнього фахівця, скільки про новітнє бачення змісту виховання як процесу розвитку вільної особистості, де людина має стати абсолютною цінністю суспільства. Зазначена позиція зумовлює необхідність становлення професійної самореалізації сучасного студента, здатного до самовизначення, самовдосконалення та творчої самореалізації в професійній діяльності. Відтак, в освітньому просторі ВНЗ має бути сформована система комплексного впливу на його свідомість і поведінку щодо цінності себе як суб'єкта свободи, що є вільним у виборі власної траєкторії досягнення особистісного успіху й професіоналізму.

Процес виховання особистісної свободи розглядається нами як цілісний процес, оскільки охоплює різноманітні сторони діяльності студентів, спирається на принципи педагогіки свободи й є ефективним в результаті дотримання певних умов. У контексті визначення умов розвитку професійної самореалізації важливого значення набуває ідея саморозвитку і самореалізації особистості, яка є центральною для багатьох сучасних концепцій людини.

49. ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ДУСІ ПАТРІОТИЗМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ

П.Л. Шиян, М.М. Жеплінська

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Виховання патріотизму та національної самосвідомості — це створена впродовж віків самим народом система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв та ін., покликаних формувати світоглядну свідомість та ціннісні орієнтації молоді, передавати їй соціальний досвід, надбання попередніх поколінь.

Головною метою національного виховання на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатой духовної культури народу, його національної ментальності, спорідненості світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які передбачають національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і талантів.

Найважливішою суспільною рисою є сформованість національної самосвідомості, любові до рідної землі, свого народу, готовності до праці в ім'я України. Виховання національної самосвідомості передбачає усвідомлення молоддю своєї етнічної спільності, національних цінностей, відчуття своєї причетності до розбудови національної державності, патріотизм, що сприяє утвердженню власної національної гідності, внутрішньої свободи, гордості за свою землю.

Патріотичне виховання — основа духовного розвитку особистості. Формування патріотичних почуттів означає створення високого ідеалу служіння рідному народові, готовності до героїчного подвигу в ім'я процвітання і незалежності України. Воно покликане формувати громадянина — патріота України, виробляти глибоке розуміння громадського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Батьківщини.

50. РОЛЬ ІНСТИТУТУ КУРАТОРСТВА У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Г.Д. Щербакова

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Згідно з національною доктриною розвитку освіти в Україні національне виховання є одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти. Воно спрямоване на виховання свідомого громадянина, патріота, на формування умінь жити в громадському суспільстві, високої культури міжнаціональних взаємовідносин, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури.

Кінцевою метою виховання студентів ВНЗ є підготовка їх до виконання сукупності ролей, необхідних для суспільного життя, для цілеспрямованого формування майбутнього спеціаліста. Підготовка його до означених вище функцій створюють програму виховання на період їх навчання у ВНЗ. Приєднанням до Болонського процесу Україна підтвердила свої наміри щодо розвитку вищої освіти у відповідності з європейськими стандартами, але при цьому враховуючи національні надбання та стратегії соціального розвитку.

Сучасна освітня політика вимагає від ВНЗ керуватися принципами демократії, відкритості прийняття рішень. І на цьому шляху важливим суб'єктом ВНЗ є інститут кураторів як ланка, що практично забезпечує співпрацю адміністрації викладачів громадських організацій зі студентом. Відповідно до положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі змінились функції кураторів в навчальному процесі, зокрема, на них покладені такі основні завдання: ознайомлення студентів із нормативно-методичними матеріалами які регламентують організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою в академії надання рекомендацій студентам щодо формування їх індивідуального навчального плану з урахуванням засвоєних змістових модулів, погодження індивідуального навчального плану студента тощо.

51. ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОВИЗНАЧЕННОСТІ СТУДЕНТІВ

Ю.О. Васютинська, Н.Л. Кузьмінська

Національний університет харчових технологій, м. Київ

У сучасному житті дедалі гостріше постає проблема недостатньої професійної готовності випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ) до майбутньої обраної професії. Причин існує багато, але головною з них є нереалізованість професійних намірів, яка виникає ще у період навчання. На сьогодні зміна професійного самовизначення — одна із актуальних проблем, оскільки має безпосередній вплив на подальшу трудову діяльність.

Підготовка сучасного фахівця — це складний процес, який розпочинається зі вступу молодшої людини до ВНЗ. Навчаючись, студент оволодіває теоретичними та практичними навичками. Важливим моментом для його подальшої трудової діяльності є професійне самовизначення, формування якого припадає саме на період навчання у ВНЗ. За тлумачним словником С. Ожегова: «Самовизначитися — знайти своє місце в житті, у суспільстві, у своїй діяльності».

Переважає більшість молоді обирає професію під впливом соціуму (поради та побажання батьків, відомості від друзів, з книжок, кінофільмів тощо), уявлення про обрану професію у них невизначене, неповне або хибне. Взагалі, в цьому періоді у більшості молоді тільки відбувається формування професійних намірів. Тому, коли під час навчання студенти стикаються з реальними умовами та особливостями обраної спеціальності, часто реальність зовсім не співпадає з попередніми уявленнями.

Із огляду на вищевикладене важко переоцінити визначальну роль викладача, від якого напряму залежить процес професійного самовизначення, що полягає у постійному пошуку змістів конкретної професійної діяльності, в усвідомленні себе як суб'єкта цієї діяльності.

52. КУРАТОР У ВИЩІЙ ШКОЛІ НЕОБХІДНИЙ

Ю.П. Фурманова

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Згідно діючого законодавства, молода людина в Україні досягає повноліття у віці 18 років. Тобто ми — викладачі вищої школи — у своїй роботі спілкуємося з

повнолітніми, повноправними громадянами нашої країни. На практиці ці повнолітні громадяни часто зовсім неготові до самостійного дорослого життя. Вони, ще вчорашні школярі і просто діти, сьогодні повинні вирішувати безліч побутових питань, навчатися, зав'язувати дружні стосунки з колективом і просто жити далеко (іноді за сотні кілометрів) від свої батьків, які давали поради, наставляли і захищали від оточуючого світу із самого народження. Це важко... Правда, дехто справляється із новим становищем швидко, дехто не так впевнено, але теж виходить переможцем, а є й такі молоді люди, яким не вдається самостійно адаптуватися до нових умов життя.

Отут в нагоді й приходить інститут кураторства. Звичайно, куратор не замінить батьків чи друзів, він не в змозі приділяти надто багато часу своїй кураторській групі, але іноді достатньо кількох хвилин, щоб розібратися в ситуації, кількох слів, щоб підтримати, підбадьорити людину, кількох зауважень, щоб нагадати про дисципліну.

Не секрет також, що дехто із молодих людей, вступивши до університету, стає надто самостійним і «дорослим»! Тоді наставник повинен йому недвозначно натякнути на те, що доросле життя повинно починатися насамперед із відповідальності і гідної поведінки. А інколи залучити до справи і батьків повнолітнього «неслуха»... Тому інститут кураторства у вищій школі необхідний, особливо у перші роки навчання студентів.

53. ВОСПИТАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС В АСПЕКТЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Л.В. Юрчук

Национальный университет пищевых технологий, г. Киев

Основополагающим принципом на современном этапе является приоритет воспитания над обучением, способствующий становлению нравственных идеалов и ценностей, направленность на развитие индивидуальности личности. Повышение роли воспитательной деятельности в гуманизации общественно-экономических отношений, формирование новых жизненных установок; разработка инвариантных моделей содержания воспитания в образовательных учреждениях с учетом современной социокультурной ситуации, новых ценностей воспитания и обучения актуально. Воспитание является одной из важнейших составляющих образовательного процесса наряду с обучением. Дополняя друг друга, обучение и воспитание служат единой цели: целостному развитию личности студента. Воспитание человека культуры, приверженного общечеловеческим ценностям, впитавшего в себя богатство культурного наследия прошлого своего народа и народов других стран, стремящегося к взаимопониманию с ними, способного и готового осуществлять межличностное и межкультурное общение, в том числе средствами иностранного языка. Сегодня настало время рассматривать воспитательный, развивающий и дидактический потенциалы занятия по иностранному языку с позиций новых целей и нового содержания образования. Содержание современных учебных программ обладает значительным потенциалом. Его реализация зависит от целенаправленного отбора содержания учебного материала, предоставляющего студентам образцы подлинной духовности, граж-

данственності, гуманізму. Професіоналізм преподавателя и куратора заключається не тільки в методическій грамотності, скільки в умінні відбирати матеріал к заняттю, визначати його освітніє і виховніє можливості в формуванні моральних, інтелектуальних, волевих, емоційних якостей особистості.

Таким образом, одним из новых воспитательных «механизмов», которые привели бы в движение всю воспитательную систему вуза, является, на мой взгляд, «усиление гуманитарной и практической направленности учебных дисциплин, включающие в их содержание материалов, помогающих обучающимся освоить ценность общества и культуру, в которой они живут, способы самоопределения в них». Из сказанного следует, что в процесс обучения отдельным учебным дисциплинам должны широко включаться культуроведческие компоненты. Предмет «иностраный язык» занимает в этом ряду особое место. Он не только знакомит с культурой стран изучаемого языка, но путем сравнения оттеняет особенности своей национальной культуры, знакомит с общечеловеческими ценностями. Иными словами, содействует воспитанию студентов в контексте «диалога культур».

54. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Л.П. Яненко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Головною метою виховання наших студентів, на досягнення якої мають бути спрямовані зусилля професорсько-викладацького колективу та громадських організацій, є формування цілісної і гармонійно розвиненої особистості з високою національною самосвідомістю. Така особистість — це насамперед громадянин української держави, її патріот, гуманіст, для якого пріоритетом є загальнолюдські й загальнодержавні цінності, це людина з високою фаховою підготовкою й широким світоглядом, розвинутим інтелектом, належним рівнем загальної, політичної та правової культури. Отже, ідеться про необхідність систематичного і цілеспрямованого виховання національного типу особистості, формування в неї національної свідомості і самосвідомості, завдяки чому досягається духовна єдність поколінь, наступність національної культури і безсмертя нації.

Зокрема, метою патріотичного виховання є формування у студентів поваги та любові до Батьківщини, відданості та готовності захищати, збагачувати її особистою працею. При цьому, потрібно максимально сприяти використанню та досконалому володінню державною мовою, вивченню історії, культури, традицій та звичаїв України, кращих досягнень науки, освіти, техніки, мистецтва як минулого, так і сучасності. Патріотичне виховання здійснюється з урахуванням специфіки навчальних дисциплін на лекціях, семінарах, практичних заняттях та у позаурочний час. Провідна роль у вихованні належить викладачам кафедр гуманітарних дисциплін та кураторам академічних груп, зокрема шляхом використання експозицій Музею історії Києва, Національного музею історії України, Державного музею Т. Г. Шевченка та інших музеїв, виставок, концертів та вистав українських театрів тощо.

55. ФУНКЦІЇ ВИКЛАДАЧА У САМОВИЗНАЧЕННІ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТА

С.В. Бєляєва

Київський економічний інститут менеджменту, м. Київ

Творча діяльність сучасного фахівця забезпечується особливими специфічними здібностями — креативністю, вона виявляється як здатність створювати незвичайні та нестандартні ідеї, відходити у мисленні від традиційних схем, швидко вирішувати проблемні ситуації.

Тобто сучасні соціальні умови активізують психологічні механізми професійного самовизначення студента, які обумовлені внутрішньою потребою його особистості бути конкурентоздатним на ринку праці. І це підсилює прагнення до самовдосконалення та професійної самореалізації, тобто дозволяє реалізовувати свій істотний потенціал. Здійснення своїх наявних бажань, своїх знань, умінь і здібностей, своїх сьогоdnішніх уявлень про себе і своєму шляху в житті.

Тому зараз студент сам формує асоціативну залежність між професійною діяльністю як ціллю і навчанням як засобом його досягнення. Тому здатність до самостійної навчальної діяльності означає готовність до самовизначення та самореалізації в процесі навчання як основного суб'єкта підготовки студента до професійної діяльності.

І в цих умовах змінюються і деякі функції викладача. На час ведення навчального процесу викладач повинен виконувати роль менеджера, створюючи офісну атмосферу і перетворюючи студентів — майбутніх економістів, управлінців в ефективну і цілеспрямовану групу — робочу команду. При цьому організовувати освітнє середовище у відповідності з новими технологіями, у тому числі й інформаційними.

56. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ САМООЦІНКИ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Н.О. Божок

Національний університет харчових технологій, м. Київ

В сучасному світі юнаки намагаються досягти успіху в галузі навчання, особистому житті та знайти престижну роботу. Досягнення цілей та задоволення великої кількості потреб вимагає від молодих людей неабияких зусиль, здібностей та позитивного самосприйняття.

Дослідження самооцінки юнаків знайшло свою відображення у наукових працях Р. Бернса, Е. Еліса, В.В. Століна, М. Розенберга, К. Роджерса та інших.

Самооцінка як і самоконцепція є надзвичайно важливим фактором сутності особистості. Це суттєва свідома частина особистості. Отже, самооцінка — це індивідуальна оцінка особистої вартості й трактується, як самосприйняття, самовпевненість, самоусвідомлення та є одним з найбільш важливим аспектом життя особистості. Особистості з високою самооцінкою краще пристосовуються до вирішення особистих та соціальних проблем, мають високий рівень ефективного виконання завдань та кращу мотивацію у досягненні мети. З іншою сторони, молоді люди з низькою самооцінкою мають труднощі з адекватним

аналізом та розумінням складної ситуації. Депресія та навіть схильність до суїциду корелюють з низькою самооцінкою.

На думку Р. Бернса, більш глибоке усвідомлення особистості себе призведе до природного переходу самосвідомості з більш низького рівня до більш високого рівня позитивного самосприйняття.

К. Роджерс, який поділяє ставлення до себе на самооцінку і самосприйняття, стверджує, що лише високий рівень самосприйняття обумовлює позитивне ставлення до себе та інших.

Таким чином, позитивне самосприйняття інтенсифікує самоусвідомлення, самореалізацію, самоактуалізацію та рівень особистісного зростання студента.

57. РОЛЬ КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ У ВИХОВАННІ І ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Г.А. Бойко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Робота куратора відіграє значну роль в становленні майбутніх спеціалістів харчової промисловості та готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. Разом з куратором студенти відвідують підприємства і спеціалізовані виставки, на яких знайомляться з передовими досягненнями в своїй галузі. На спеціалізованих виставках вони можуть ознайомитись з досвідом світових виробників, зокрема іноземною мовою, і таким чином підвищити свої знання іноземної мови професійного спрямування.

Куратор заохочує студентів до участі у студентських науково-практичних конференціях зі спеціальності. Це вимагає пошуку інформації і підготовки презентацій рідною або іноземними мовами, що є дуже актуальним в сучасному житті.

Академічна група зі своїм куратором відвідує театри, музеї, бере участь в культурних та історичних заходах, які проходять як в університеті, так і за його межами. Це сприяє вихованню у студентів загальнолюдських цінностей, патріотичних почуттів та підвищує їхній культурний рівень.

Куратор академічної групи спеціальності «Туризм» може відвідувати зі своїми студентами оглядові або тематичні екскурсії по місту. Якщо куратор є викладачем іноземної мови, він може розробити і провести зі своїми студентами екскурсію по місту іноземною мовою.

58. ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ

М.М. Бровко

*Національна музична академія України
ім. П.І.Чайковського, м. Київ*

В суспільстві, що культивує споживання, а це значною мірою і стає однією з суттєвих детермінант сучасного життя, смисложиттєві цінності опиняються на периферії свідомості, і передовсім свідомості молоді.

Гіпертрофія свідомості в напрямку формування орієнтирів на економічний успіх, егоїстично-практичне, утилітарне буття, що нівелює естетичні, моральні цінності заводить в тупик, безвихідь.

Ситуація буття сучасної молоді людини в світі є надзвичайно непростю з багатьох точок зору. Світ сьогодення є надзвичайно складним, і ця його складність не зменшується, а все більше посилюється. Для молоді людини, що входить в сучасний світ відповідно зростають різного роду труднощі, проблеми, ускладнення, котрі вимагають адекватних умінь, навичок, здатності адаптуватись до зовнішніх детермінант буття.

Для сучасної науки актуальним стає з'ясування проблем, що стосуються передовсім життя молоді, її стану і місця як в сучасному українському суспільстві, так і в світі загалом, проблем пов'язаних з дійсними можливостями активного, творчого самоствердження молоді людини в реаліях морально-естетичного, культурного, політичного, духовного буття.

Подібні питання, що є предметом гострих дискусій на різних рівнях — громадському, науково-теоретичному, носять не частковий, локальний характер, а відносяться за своїми масштабами вияву, рівнем філософського осмислення до надзвичайно важливих соціально-значимих проблем.

Сьогодні нерідко доводиться зіткнутись з людьми переконаними в тому, що традиційні культурно-духовні цінності — чесність, порядність, виваженість, толерантність, добро, краса тощо втратили своє значення, є застарілими і неактуальними для сучасної молоді людини. І це не просто пасивно-умоглядна форма вияву світоглядних орієнтирів, а й життєва позиція значної частини молоді, що реалізується в найрізноманітніших сферах суспільного буття.

Це знаходить подекуди й своє теоретичне обґрунтування. Реанімуються і набувають все більшого поширення в буденній, масовій свідомості псевдонаукові, біологізаторські, соціал-дарвіністські, а по суті антигуманні ідеї про право сильного, вічну боротьбу за виживання, приреченість слабших, хворих чи просто невдах.

Теоретична позиція подібних поглядів страждає відсутністю елементарних знань з філософії, етики, естетики, культурології та інших наук соціально-гуманітарного спрямування.

Недостатність знань, орієнтація на буденний рівень свідомості, а нерідко й просто невігластво виконують погану роль в осмисленні надзвичайно складних за своєю суттю процесів духовного розвитку суспільства в умовах розширення ринкових відносин, утвердженні демократичних принципів суспільного життя.

Подібний стан як у сфері практичного буття молоді, так і в теоретичних пошуках нерідко приводить до того, що замість об'єктивного, науково виваженого аналізу певних ситуацій, які складаються в суспільно-економічному, політичному житті, осмисленні домінуючих тенденцій в молодіжному русі, причин невдоволення молоді тощо, значна увага передовсім акцентується на зовнішніх, поверхових аспектах справжніх проблем.

Відсутність серйозних філософських знань, що дозволяють зрозуміти дійсні закономірності соціального характеру, нерідко приводить до творення новітніх міфологем спотвореної свідомості, котрі будучи перекрученим віддзеркаленням дійсності, не спроможні адекватно й об'єктивно відтворити справжні тенденції, що розгортаються в молодіжному русі.

59. ДО ПИТАННЯ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: ДЕЯКІ ОСОБИСТІСНІ ФАКТОРИ

В.О. Веклич

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Зважаючи на потребу в удосконаленні самого навчального процесу, котрий має відображати поступальний характер розвитку суспільних відносин, а також все ширше залучення вищих навчальних закладів України до Болонського процесу, необхідно наголосити на необхідності розширення світогляду осіб, котрі навчаються, з урахуванням сучасних тенденцій до розширення застосування інтерактивних засобів навчання, поступального розвитку науки та глобалізації. Але навчальний процес задля успішності опанування студентами відповідних знань з-поміж іншого має ґрунтуватися й на людиноцентричному підході.

Інтерактивність навчального процесу може виражатися як у використанні наочних засобів, так і у налагодженні активної комунікації між викладачем та особою, котра навчається. Це з необхідністю повинно враховувати особистісні, індивідуальні фактори, котрі виявляються у схильності до сприйняття особистістю тих чи інших видів інформації, стану здоров'я та настрою учасників навчального процесу тощо. Адже, згідно з дослідженнями останніх років встановлено, що позитивний настрій людини (що пов'язується з позитивними емоціями) може бути актуальним чинником для стимулювання сприйняття інформації та роботи з нею.

У зв'язку наведеним, видається необхідним наголосити також на проблемі міжособистісних відносин, котрі можуть виникати з приводу навчального процесу. Зокрема, між усіма особами, котрі навчаються («внутрішньогрупові аспекти») й між кожною з-поміж осіб, котрі навчаються та викладачем. Значною мірою слід взяти до уваги ту обставину, що саме особистісний фактор тут відіграє ключову роль, хоча він значною мірою може варіюватися залежно від додаткових чинників. Зокрема, тут можна виділити освітній (здобутий під час попереднього навчання), культурний (наявність сприйнятих протягом життя й засвоєних учасниками навчального процесу культурних цінностей та традицій), інтелектуальний (рівень інтелектуального розвитку осіб, котрі навчаються та викладача), емоційний (рівень задоволення учасниками навчального процесу різними обставинами та умовами їх життя, їх настроїв), чуттєвий (внутрішнє світосприйняття особистості, що може бути значним варіативним чинником), економічний (наявність належного економічного забезпечення для навчального процесу), матеріальний (наявність спеціальних знарядь та засобів для навчання залежно від характеру навчального процесу та специфіки знань, що мають опановуватися), кліматичний (специфіка кліматичних умов, за яких здійснюється навчання), метеорологічний (метеорологічні умови; зокрема, наявність сонячного освітлення, що може бути стимулюючим чинником щодо обробки учасниками навчального процесу інформації при її засвоєнні або викладанні), специфіка харчування учасників навчального процесу (адже відомо, що характер їжі, котра споживається, час її споживання, а також умови справляють відповідний вплив на можливість особи сприймати та обробляти інформацію) тощо.

З урахуванням специфіки нашої теми, ми маємо наголосити на тій обставині, що сам навчальний процес має значною мірою індивідуальний характер, оскільки він інтерполюється через власне (індивідуальне) сприйняття кожного з-поміж його учасників. Вплив додаткових чинників у навчальному процесі може варіюватися.

Вплив міжособистісної взаємодії як вагомого чинника успішності навчального процесу у жодному разі не може відкидатися, адже навіть під час викладання у вищих навчальних закладах характер викладання тих чи інших навчальних дисциплін, подачі викладачем інформації може як стимулювати до подальшої роботи студентів, так і справляти негативний вплив на засвоєння інформації. Усі згадані чинники є актуальним, але у подальшому також необхідно враховувати специфіку їх інтерполяції щодо учасників навчального процесу залежно від їх індивідуальних характеристик та можливостей.

60. РОЛЬ КУРАТОРА У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Ю.І. Вербиненко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Освітня установа є основним соціальним інститутом, що забезпечує виховний процес. особі, здатній до постійного самовдосконалення, яка володіє високим культурним рівнем, розвиненим фізичним, інтелектуальним і етичним потенціалом, готова активно діяти на загальну користь у межах національної і світової культури, змінюючи і перетворюючи себе [1]. У цьому контексті особливого значення набуває оновлення змісту і організаційних форм виховної роботи у ВНЗ, вдосконалення форм і методів роботи куратора. Від того, наскільки куратор сам по собі є особистістю, від того, наскільки серйозно він відноситься до своєї роботи, певним чином залежать результати навчально-виховного процесу у ВНЗ.

Виховна робота зі студентами — це педагогічна підтримка, що необхідна навіть дорослим студентам. Куратор студентської групи — посередник між студентами та складною системою життєдіяльності ВНЗ. Часто, куратори вирішують академічні проблеми більш успішно, ніж інші викладачі. Оскільки він знає групу краще, ніж викладачі, що читають навчальні курси протягом року чи семестру.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Пидкасистый П.И.* Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы / П.И. Пидкасистый, Л.М. Фридман, М.Г. Гарунов. — М.: Педагогическое общество России, 2004.

61. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Л.В. Власенко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Освіта є основою виховання будь-якої особистості. За останні роки вчені та педагоги зробили значний внесок у визначення нового змісту виховної роботи у вищих навчальних закладах. Підсумки цієї роботи закріплено в законодавчих та інших нормативних актах держави. Але недостатньо дослідженою залишається проблема організації управління виховною роботою.

Тому викладач має не лише викладати свій предмет, але й бути вихователем, здатним особисто спілкуватися засобами навчального предмета. Доцільно організоване за змістом і формою навчання має високий виховний потенціал: воно вводить особистість в коло світоглядних ідей, формує соціальні настанови й ціннісні орієнтири, розвиває гуманістичну спрямованість особистості, її духовні та матеріальні потреби, ознайомлює зі зразками моральної поведінки, з формами спільної діяльності й спілкування з колективом.

У ХХІ ст. одночасно зі зростанням значення людини, перетворенням її на головний ресурс суспільного розвитку підвищується значення наук про людину — психології та педагогіки. Тому в сучасній вищій школі особливу увагу приділяють вивченню цих наук.

Підвищення рівня цієї роботи неможливе без знань формування і розвитку особистості. При цьому він повинен не лише вчити, а і спрямовувати навчання, не лише виховувати, а і керувати вихованням. Тому викладач є ключовою фігурою у розвитку особистості студента в ході його професійної підготовки.

62. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ НА КАФЕДРІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НУХТ

П.О. Воліваха, І.С. Павлюк

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Процеси змін в Україні, нестабільність соціально-економічної ситуації, духовно-моральна криза суспільства негативним чином позначилися на системі професійної освіти.

Фізичне виховання у вищих навчальних закладах є основною ланкою організації фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової і виховної роботи серед студентів. В зв'язку з цим величезного значення набуває правильна організація занять із студентами на кафедрі фізичного виховання ВНЗ, які повинні виховувати кваліфікованих фахівців, готових до високопродуктивної праці і залучати студентів до участі в змаганнях різного рівня.

Кафедра фізичного виховання в Національному університеті харчових технологій є однією з небагатьох кафедр, яка працює і веде виховну роботу практично з усім контингентом студентів, що навчаються у НУХТ.

Проведення занять з фізичного виховання на двох курсах, а також на курсі спортивного вдосконалення, де займаються студенти третього — п'ятого курсу, дозволяє говорити про те, що кафедра має величезний вплив на формування фізичної культури особи, психофізичній готовності до майбутньої професійної діяльності. В цілях вихованої роботи кафедра займається організацією і проведенням Універсиади НУХТ, яка проводиться впродовж усього навчального року з наступних популярних серед студентів видів спорту: баскетбол, волейбол, шахи, шашки, настільний теніс, міні-футбол, плавання. В яких беруть участь від факультету чоловічі і жіночі команди по усіх видах спорту, окрім міні-футболу.

Таким чином, процес виховання студентської молоді органічно поєднаний з процесом їх навчання, опанування основами наук, та участю у спортивно-масових заходах.

63. ПРОФЕСІЙНА РОЛЬ КУРАТОРА У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ СТУДЕНТА

І.М. Волошина

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Педагогіка вищої школи досліджує проблеми виховання і професійної підготовки студентів та має певні відмінності від інших вікових груп — школярів і дорослих людей. Для цього віку характерні завершення формування світогляду і досить високий етично-естетичний рівень особи. Важливе значення має готовність до професійної діяльності. Взаємини викладачів і студентів будуються інакше, ніж у школі. У їх основі лежить принцип демократичної взаємодії. Взаємодія викладачів і студентів виявляється у всіх формах виховного процесу, але головне — в учбовій і науково-дослідній роботі.

Протиріччям студентського віку є прагнення до самопізнання і самореалізації, але в той же час відсутність досвіду і внутрішньої готовності для здійснення цього. В зв'язку з цим, одним із завдань куратора стає розвиток самостійності студента, як важливої риси характеру дорослої людини — майбутнього кваліфікованого спеціаліста, науковця або керівника.

Роль куратора зводиться не просто до передачі знань студентам, а в стимулюванні їх до самостійної пізнавальної активності, формуванні необхідності у самовдосконаленні і розвитку науково-дослідницьких навичок. Викладацька підтримка має бути направлена на розкриття індивідуальних умінь і здібностей студента в процесі навчання.

Куратор повинен вирішувати ці задачі шляхом консультування, орієнтації і психологічної підтримки студентів. Окрім цього важливо допомогти студентам на початкових курсах адаптуватися в нових соціальних умовах та залучати до творчого, наукового життя університету.

64. ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ВИХОВНОЇ РОБОТИ НАСТАВНИКА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ

О.О. Воронцов

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Студентський колектив — це організм, який активно контактує з навколишнім середовищем, живиться енергією, силою, думками, наслідує традиції, навіть на підсвідомому рівні. Що ми закладемо у студентську громаду, таку віддачу й отримаємо.

Діяльність наставника академічної групи спрямована на організацію навчально-виховної роботи, що поєднує навчально-виховний, науково-творчий, спортивно-оздоровчий та культурно-соціальний напрями.

Сьогодення ставить перед вищою школою складне завдання: не лише ефективно організувати навчальний процес, а й створити умови для гармонійного розвитку особистості.

На кафедрі Біотехнології і мікробіології НУХТ наставництво здійснюється у 5 групах І—ІІІ курсів. Але виховна робота ведеться всіма викладачами під час навчального процесу та при особистому спілкуванні. Особливу увагу ми приділяємо активізації роботи студентського само згуртовування в групах, наукових, спортивних та мистецьких гуртках і клубах; координація навчальної, наукової і

творчої діяльності студентів з метою забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців, високоморальних, інтелектуально розвинутих, особистостей. Досягнення мети можливе тільки у згуртованому колективі однодумців і тому треба формувати в групах дух солідаризму, високої вимогливості до себе і товаришів. Нероби і нездатні до сприйняття курсів вищої школи студенти розбещують колектив. Самі студенти повинні клопотати про їх відрахування.

Без студентів, без їх допитливості і прагнення пізнання нового, без студентського дозвілля немає веселого обличчя університету, немає здобутків, перемог і високих рейтингів.

65. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК СФЕРА ДУХОВНОГО ЖИТТЯ

Г.І. Гончаров, А.Г. Пухляк, О.П. Слободян

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Патріотичне виховання є складовою частиною загального виховного процесу, являє собою систематичну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади і громадських організацій з формування у громадян високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Ще Сухомлинський говорив: «Патріотичне виховання — це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується.»

У зв'язку з цим вчителі-практики, вчені, громадськість усе більше й більше усвідомлюють необхідність більш активного насичення навчально-виховного процесу освітніх установ всіх типів і видів культурними компонентами, оскільки саме вони впливають на емоційно-чуттєву сферу і створюють умови для духовного становлення молоді.

Таким чином, в рамках патріотичного виховання студентської молоді на факультеті технології м'ясо-молочних та парфумерно-косметичних продуктів НУХТ проводяться тематичні зустрічі з діячами культури. Поетично-співочий творчий вечір за участі поета Євгена Гуцула не залишив байдужими студентів та всіх присутніх, а в душі лунають його слова:

«Я плоть від плоті рідної землі,
Вона мені — життєвий стрижень роду
І пам'ять серця в рідному селі,
Де не була українцям переводу»

66. ВОЗМОЖНОСТИ САМОПРЕДЕЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ — УЧАСТИЕ В ГОРОДСКИХ КОНКУРСАХ

В.П. Гаврилюк

Одесская государственная академия строительства и архитектуры, г. Одесса

Современное высшее учебное заведение дает студенту широкий спектр информации. В процессе обучения студенту необходимо самому определить то направление, в котором ему интересно работать и совершенствовать свои знания. В этом случае необходима поддержка со стороны преподавателя.

Такими «векторами самоопределения» могут быть программы городского, государственного или даже межгосударственного значения. Одним из примеров может служить практикуемое с начала 2013 года межотраслевое сотрудничество одесских вузов, которое предусматривает коллективную работу как преподавателей, так и курируемых ими студентов над одним общим проектом. Организатором и координатором совместной работы является Одесское региональное отделение Ассоциации городов Украины.

В частности, этой осенью в рамках выполнения заказа Одесского городского совета «Межотраслевой проект с использованием открытых WEB-ГИС-технологий» ОРО АГУ проводит конкурс для студентов вузов города «Лучший репортаж из одесского парка (сквера) 2013г.» Участники проекта — студенты 2—4 курсов, так и все равнодушные, представители разных отраслей (истории, архитектуры, экологии, рекреации, экономики, геологии, спортивного и патриотического воспитания и пр.) Команды от каждого вуза курируются ответственными преподавателями по данным направлениям работы.

С одной стороны такое всеохватывающее рассмотрение вопроса комплексного благоустройства парков и скверов г. Одессы является полезным для жизни города, для обучения будущих специалистов, обмена опытом, а с другой дает возможность участникам проявить себя и заявить о своих возможностях при последующем трудоустройстве.

67. ФОРМУВАННЯ ДИСЦИПЛІНОВАНOSTІ КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ В ІНДИВІДУАЛЬНІЙ ВИХОВНІЙ РОБОТІ

Є.І. Гаркавцев

*Харківський національний університет внутрішніх
справ, м. Харків*

Індивідуальна виховна робота з майбутніми працівниками органів внутрішніх справ України — це комплекс організаційних, морально-психологічних, інформаційних, педагогічних, правових, культурно-просвітницьких та соціальних заходів, спрямованих на забезпечення формування і розвитку в них особистої відповідальності та свідомого виконання вимог Конституції та Законів України, вірності Присязі, дотримання Кодексу честі, Етичного кодексу працівника органів внутрішніх справ України, високої духовної культури і моральних якостей, почуття патріотизму, державного світогляду, засвоєння морально-етичних норм поведінки тощо.

Метою індивідуальної виховної роботи є цілеспрямоване формування правосвідомості та професійно важливих особистісних якостей працівників органів внутрішніх справ України відповідно до загальнолюдських, національно-патріотичних та морально-етичних норм і вимог служби. Дисциплінованість відноситься до професійно важливих рис та якостей особистості працівника міліції. Отже, дисциплінованість — це якість особистості, яка являє собою відносно усталену структуру, що включає мотиваційний, пізнавальний, емоційний та інші компоненти: позитивне ставлення до обов'язків, почуття відповідальності за свою поведінку, навчання, несення наряду, уміння управляти собою

відповідно до статутних відносин у ВНЗ МВС України, навички і звички дотримання статутних відносин під час проходження служби.

Запорукою успішного формування дисциплінованості майбутнього працівника органів внутрішніх справ є організація індивідуальної виховної роботи у вищому навчальному закладі МВС України.

68. ТЮТЮНОПАЛІННЯ ЯК ХИБНИЙ ПРОЯВ САМОСТВЕРДЖЕННЯ СТУДЕНТІВ

І.С. Гічан

Національний авіаційний університет, м. Київ

Як стверджують спеціалісти, тютюнопаління — причина багатьох захворювань. У країнах Європи вживання тютюну є основною причиною 1,2 млн. смертей на рік, а в Україні з цієї причини гинуть 110 тисяч людей щороку. Згідно з міжнародної кваліфікації хвороб, тютюнопаління класифікується як захворювання — розлади психіки та поведінки внаслідок вживання тютюну. Психологічна специфіка тютюномаління як хвороби полягає в тривалому малосимптомному перебігу та відсутності на початкових етапах вираженого негативного впливу на якість життя.

В той же час нікотинова залежність розглядається як патологічний стан, що потребує діагностики і відповідного лікування.

Тютюнопаління широко розповсюджене серед студентства і негативно впливає на стан соматичного та психологічного здоров'я.

Нами встановлено, що студентам-курцям найчастіше передують паління в мікрогрупах в підлітковому віці. Психологічний аспект тютюнопаління пов'язаний із самоствердженням студентів в соціальній групі.

У юнаків-курців переважає непряма і вербальна агресія і роздратування. На стадії психічної залежності від тютюнопаління особистість юнаків-студентів зазнає змін і стає усе більш примітивною. Проявляється тенденція нівелювання особистісних особливостей. На перший план виступають згрубіння і цинізм, що потребує психокорекційних заходів в стінах вищого навчального закладу.

В світовій практиці виділяють три підходи до боротьби із тютюнопалінням: роз'яснювальний, обмежувально-заборонний і всебічне усунення (в тому числі і заміщення). Потреб тютюнопалінні серед молоді.

На жаль, у вищих навчальних закладах проводять розрізнені заходи адміністративно-правового впливу, що і пояснює їх неефективність в боротьбі з палінням серед студентської молоді.

69. АКСІОЛОГІЧНИЙ СЕНС ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ

О.П. Грошовенко

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця*

Одним із важливих напрямків національної системи виховання є формування екологічної культури, гармонійних відносин людини з природою. Конструктивне розв'язання проблеми подолання глобальної екологічної кризи неможливе поза рамками екологічної культури, яка виступає необхідною передумовою оптимізації

взаємовідносин суспільства та природи. Шлях до формування екологічної культури населення лежить через екологічне виховання значущих для суспільства фахівців, якими в майбутньому є нинішні студенти ВНЗ України. Пріоритетним напрямком виховної діяльності університетів, академій та інших ВНЗ має бути виховання ціннісного ставлення до природи, розвиток уміння приймати відповідальні рішення щодо проблем навколишнього середовища. Особливе місце в системі неперервної екологічної освіти належить підготовленню майбутніх вчителів, інженерів, технологів, архітекторів та інших спеціалістів, які своєю професійною діяльністю формують екологічну культуру суспільства.

Важливим глобалізаційним завданням вищої школи є сприяння формуванню у кожного студента особистісного аксіологічного сенсу знань. На нашу думку, тільки на цій основі можливе активне виховання екологічної свідомості і культури студентів — майбутніх фахівців. Екологічно і гуманістично спрямовані форми і методи виховання особистості створюють модель позитивної моральної і суспільної поведінки, формують своєрідний захисний механізм, що запобігає деформації моральних і духовних цінностей. Використання цих методів сприяє ефективній організації екологічного виховання й освіти, що має привести студентів до розуміння цінності природи Землі, єдності її процесів, зв'язку людини з природою.

70. РОЛЬ КУРАТОРА У ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

С.В. Гузенко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Кураторство є одним з головних напрямків виховної роботи у вищому навчальному закладі. Саме слово «куратор» (лат. «curator») походить від слова «curare» — піклуватися, проте зараз для нас воно означає — людина, яка допоможе адаптуватися в новому середовищі.

Сьогодні ми маємо справу з новим поколінням молоді, з принципово новими життєвими установами. Молодь має великий об'єм інформації, яку вона отримує з павутиння Інтернету і не завжди ця інформація направлена на підняття культурного чи виховного рівня студента. За даних обставин, задача куратора як вихователя — навчити студентів адекватно орієнтуватись в різних ситуаціях, сприяти становленню суспільної позиції та самовизначенню студента.

Виховна система вищого навчального закладу направлена на формування особистості нового типу. Головною задачею, поставленою перед вишами, є створення умов для активного життя студентів, задоволення їх потреб в інтелектуальному, культурному та моральному розвитку. Тому кожним навчальним закладом розроблено пакет документів, які корегують роботу кураторів. Основними задачами куратора є допомога першокурсникам в адаптуванні до процесу навчання, регулярному контролі за успішністю студентів та відвідуваністю ними занять. Крім того, виховна робота не повинна обмежуватись межами учбового процесу, вона включає в себе ще й підвищення культурного рівня студентів за допомогою відвідування театрів, музеїв, виставок тощо.

Місія куратора полягає в формуванні із студентської групи єдиного організованого колективу, який би міг у будь-який час вирішити навчальні, наукові, трудові та інші поставлені перед ним завдання.

71. СПРИЯННЯ САМОВИЗНАЧЕННЮ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ ЇХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ПІДГОТОВКИ

О.П. Демиденко

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», м. Київ*

У контексті інтеграції України до світової спільноти та посилення професійних та культурних зв'язків нашої держави з іншими країнами світу особливої актуальності набуває підготовка перекладачів, здатних забезпечувати ефективний процес професійної міжкультурної комунікації спеціалістів. Саме це є основною метою діяльності факультету лінгвістики НТУУ «КПІ», що вигідно вирізняє його з-поміж інших аналогічних факультетів, що існують на теренах України у мовних та немовних ВНЗ.

Щоб бути конкурентоспроможними на вітчизняному ринку праці перекладачі мають володіти не лише суто мовними знаннями, вміннями та навичками, мати високий рівень перекладацької компетенції, але й бути обізнаними зі специфікою предметної сфери, володіти понятійною базою спеціальності, тобто знати про що йдеться у тексті. Саме цей аспект професійної діяльності перекладача, як усного, так і письмового, зазвичай залишається поза увагою на багатьох мовних факультетах. Але перекладу професійного науково-технічного дискурсу необхідно навчати спеціально. Унікальність ФЛ полягає в тому, що під час планування і організації навчального процесу з підготовки майбутніх технічних перекладачів враховується сутність КПІ як політехнічного ВНЗ, що сприяє формуванню вмінь і навичок різноаспектного технічного перекладу, цим самим сприяючи професійному самовизначенню та самореалізації майбутніх перекладачів. Саме у цьому виявляється суть і мета міждисциплінарної безперервної підготовки фахівців на факультеті лінгвістики.

72. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ, ПОВ'ЯЗАНІ З НАВЧАННЯМ У ВНЗ

К.Є. Демида

*Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України,
м. Київ*

Процес соціально-психологічної адаптації, як правило, виявляється під час зміни соціального оточення особистості та її діяльності. Вступ до вищого навчального закладу пов'язаний зі зміною соціального середовища, що зумовлює необхідність перебудови суспільних відносин. Це явище є складовою соціальної адаптації, яка передбачає залучення студентської молоді до визначених видів діяльності, і соціально-психологічної — пристосування до нового колективу, його вимог та правил. У зв'язку з цим, під соціально-психологічною адаптованістю розуміють стан оптимальної відповідності особистості та соціального оточення у процесі здійснення обраної діяльності. Актуальними залишаються наукові пошуки шляхів досягнення цієї відповідності.

Особливості проявів, механізми та критерії соціально-психологічної адаптації показано у роботах Т. Алексєєвої, А. Алехина, О. Андрюшевича, О. Борисенка, В. Казміренка, Л. Литвинової, Н. Мельникової, А. Налчаджяна та ін. Наше дослідження зосереджено на описі соціально-психологічних чинників цього процесу у їх безпосередній дії на студентську молодь.

До переліку основних соціально-психологічних чинників, що впливають на процес адаптації студентів належать чинники нового навчального середовища, нового соціально-психологічного середовища, нового інформаційно — когнітивного простору та чинник професійного середовища. Автором цієї класифікації є В.П. Казміренко¹. За його словами, студентська особистість потрапляє до чотирьох середовищ впливу, що мають свої закони і правила. Кожна вищезгадана складова містить чинники, що зумовлюють соціально-психологічні виміри адаптації. У нашому дослідженні згідно теоретичного аналізу літератури, ми розширили опис складових кожного окремого середовища.

За результатами проведеної роботи у вищих навчальних закладах I та II рівня акредитації у м. Вінниця, ми дійшли висновку, що в процесі адаптації до вищезгаданих чинників, студентська молодь зустрічається з певним колом проблем. Хоча, сам автор класифікації більше акцентується на позитивних сторонах їх впливу. Ми вважаємо, що причини цього явища варто шукати у психологічних особливостях особистості, пояснення якої припускає сукупність внутрішніх умов, що взаємодіють із зовнішніми впливами. Для успішної соціально-психологічної адаптації важливими є такі психологічні параметри особистості як тип темпераменту, особливості характеру, загальний інтелект, соціальний інтелект, комунікативний потенціал, рівень самооцінки, мотивація діяльності, вольові параметри. Від того, у якій мірі виявляються перераховані характеристики, залежить ширина діапазону чинників у новому навчальному, соціально-психологічному, інформаційно-когнітивному та професійному середовищі до яких особистість може пристосуватися.

73. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ У СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

О.В. Джежулей

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Навчання у вищому навчальному закладі важливий освітній етап формування особистості після закінчення нею загальноосвітньої школи. Випускник вузу в XXI столітті повинен бути перш за все суб'єктом сучасної культури, носієм високої моральності і соціальної активності. Конформізм, пасивність фахівців з вищою освітою повинні залишитися в минулому. Тільки на фоні залучення до сучасної культури повинні формуватися необхідні для успішної діяльності випускника професійні якості, оскільки фахівець без високих етичних якостей, без усвідомлення загальнолюдських і культурних цінностей може бути соціально небезпечним.

¹ Казміренко В.П. Програма дослідження психолого-соціальних чинників адаптації молодшої людини до навчання у ВНЗ та майбутньої професії / В.П. Казміренко // Практична психологія та соціальна робота. — 2004. — №6. — С.76-78.

Навчально-виховний процес у професійній та вищій школі повинен бути спрямований на розвиток особистісних специфічних рис характеру студента, на його нахили і прагнення, враховувати його інтелектуальні і організаційні можливості, давати реалізувати свої фізичні сили або ж у випадку фізичних вад створити середовище, в якому б він не відчував себе неповноцінним.

Важливим в цьому аспекті є створення сприятливого комунікативно-творчого середовища у ВНЗ, яке забезпечується багатьма факторами, серед яких вдала структура навчального процесу (без перенавантаження студентів і викладачів), можливості наукової самореалізації, організаційна і матеріальна забезпеченість студентської позанавчальної діяльності, повага та підтримка університетських традицій тощо.

Мотиваційна сфера особистості в студентському молодому віці особлива придатна до позитивних творчих впливів і інноваційних орієнтацій, тому необхідно всіляко сприяти студентській самотворчості в науковій і професійній площині, що зрештою призведе до формування самодостатньої особистості професіонала з багатою і розвинутою культурою життєтворчості.

74. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВНЗ

І.М. Довгун

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Роль освітніх установ у вирішенні питань формування особистості, її виховання залишається беззаперечною. Хоча у цьому аспекті теж спостерігається дискусійність у сучасній науковій літературі та українській освітній практиці.

Перспективи розвитку освіти й завдання навчання підростаючих поколінь, світова освітня спільнота однозначно доходить висновку, що сучасне інноваційне навчання має перед собою як мінімум дві основні мети. Перша — виховувати здатність до «передбачення», випередження подій, зорієнтувати людину на свідомий вибір альтернатив. Друга мета — навчити дотримуватися принципу «співучасті», що передбачає участь індивідів і цілих суспільств у процесі прийняття важливих рішень на всіх рівнях — від локального до глобального.

Досвід показує, що навчання, яке виключає духовно-моральну складову й орієнтується лише на передачу максимального обсягу знань та засвоєння технологій, не забезпечує професійної успішності фахівця й неминуче спричиняє кризу соціально-культурної та особистісної ідентичності.

У зв'язку із цим надзвичайно важливим є розуміння ВНЗ як соціокультурної системи, функції якої не обмежуються підготовкою людини до професійної діяльності. Його необхідно розглядати як канал трансляції та відтворення культурних норм, цінностей, ідей, як простір генерування суспільної ідеології, яка разом із її носіями вросла в культуру та дасть свої результати.

Болюбаги Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Я. Я. Болюбаги — К.: Компас, 1997.

Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. для студ. магістратури / С. С. Вітвицька — К.: Центр навч. літ., 2002. — 316 с.

75. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

Т.В. Долинська

*Одеський Національний Економічний Університет,
м. Одеса*

У системі фізичного виховання студентів за останні десятиріччя відбулися значні зміни. З погляду на збереження здоров'я, ефективність традиційних занять фізичною культурою низька. Ситуація ускладнюється переходом на кредитно-модульну форму навчання, що припускає зменшення кількості годин, відведених на фізичне виховання, і переміщення їх у розряд самостійної роботи, що при несформованій мотивації до занять може проявитися в зниженні рухової активності студентів у цілому. Тому важливим аспектом є формування у студентів звички до систематичних занять руховою активністю і здорового способу життя.

У нашому дослідженні було вивчене ставлення студентів до організації й змісту процесу фізичного виховання у вищому навчальному закладі.

Методи дослідження — аналіз спеціальних науково-методичних літературних джерел, документальних матеріалів, опитування, анкетування, бесіди.

На жаль, основна маса студентів не бачать сенсу в плануванні своєї життєдіяльності, її суворій регламентації. Багато з опитаних відчують труднощі при формулюванні життєвих цілей. Загальний рівень знань і володінь прийомами саморегуляції невисокий. Основна маса студентів демонструють повну неспроможність вибору адекватної поведінки при конфліктах з викладачами або однолітками.

У зв'язку з цим, для вирішення проблеми що склалася, нами розроблено технологію формування здорових звичок в умовах вищого навчального закладу.

В рамках запропонованого підходу нами, на основі аналізу спеціальної науково-методичної літератури і власного досвіду, сформульовані основні задачі для кожного компоненту і етапу формування здорових звичок; розроблена схема моніторингу і оцінки ефективності подібної діяльності.

76. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

В.Ф. Доценко, А.В. Гавриш,

Н.П. Лазоренко, Г.М. Лявинец

Національний університет пищевых технологий, г. Киев

Радикальные изменения ключевых основ жизнедеятельности нашего общества повлекли за собой необходимость критического переосмысления сущности и функционального назначения воспитательного процесса в современной высшей школе.

Благодаря усилиям отечественных исследователей и практиков, в образовательной среде сформировались достаточно четкие научные представления относительно теоретических аспектов проблемы воспитания учащейся и студенческой молодежи.

В поле деятельности воспитательного процесса находится работа студгородков, спортклубов, студенческих клубов, студенческих молодежных организаций и т.д. Принципиально новым направлением стало создание социологических

и социально-психологических служб, позволяющих профессионально исследовать проблемы студенческой молодежи и содействовать их разрешению.

Воспитательные аспекты становления личности специалиста входят в число ключевых функций педагогической деятельности профессорско-преподавательского состава кафедр и руководства вузов.

1. Координация усилий всех субъектов воспитательного процесса, четкая функциональная согласованность их деятельности.
2. Профессиональный подход к осуществлению воспитательной работы.
3. Комплексное технологическое обеспечение воспитательного процесса.
4. Разработка критериев эффективности воспитательной работы.
5. Профессиональная подготовка всех участников воспитательного процесса.

77. СУБКУЛЬТУРА СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

В.П. Драпогуз

Центр гуманітарної освіти НАН України, м. Київ

Молодість — це такий «недолік», як жартують деякі дослідники, який швидко проходить. У даному випадку під молодістю розуміють не «стан душі», а певну соціально-демографічну групу, віковий ценз входження до якої розташовується на межі 15—17, виходу — 28—30 років.

Молоді на всіх етапах історичного розвитку властива субкультура, що визначається своїм соціальним змістом, сукупністю відносин, стилем життя, визначальною складовою якого є поведінка. Факторами, які впливають на формування молодіжної субкультури є криза суспільства і його основних інститутів; криза сім'ї, порушення взаємин поколінь; зростаюча вестернізація і регіоналізація культури.

Молодіжна субкультура — це езотерична, ескапістська, урбаністична культура, що створена молоддю для себе; це — культурна підсистема всередині системи офіційної, материнської, базової культури суспільства, що визначає стиль життя, ціннісну ієрархію і ментальність її представників. Частина молодих людей об'єднуються у соціальні спільноти — неформальні молодіжні об'єднання, кожен представник яких сам відносить себе до них, тобто ідентифікує себе з ними. Ці неформальні молодіжні об'єднання і продукують молодіжну субкультуру, яка за цінностями, нормами, стилем, світовідчуттям відрізняється від базової, домінуючої культури. Виділяють різні типи субкультури: хакерівська субкультура, субкультура опору, субкультура дискотеки (диско), гомосексуальна субкультура, субкультура скінхедів, субкультура готів, клубна субкультура, наркотична субкультура, молодіжна субкультура соціальних низів, девіантна субкультура, субкультура фуррі, шкільна субкультура, військова і армійська субкультура, субкультура мафії, тюремна субкультура тощо.

78. ЯКОЮ БУТИ УКРАЇНІ — ЗАЛЕЖИТЬ ВІД КОЖНОГО З НАС

Н.Ю. Зінченко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Молодість — це не лише період, коли закладаються основи формування спеціаліста. Це також найкращі роки для набуття соціального досвіду, формування власного світогляду та життєвої позиції, громадянського, духовного становлення молодої людини.

Ідеалом виховної роботи має стати гармонійно розвинена, освічена, національно усвідомлена особистість, якій притаманні патріотичні почуття, яка схильна до саморозвитку та самовдосконалення. Лише органічне поєднання навчання та виховання дають можливість педагогу-вихователю розв'язати таку стратегічну мету. Патріотичні погляди, переконання, ідеали є одним з найголовніших компонентів світогляду молоді. Патріотичне виховання — один із напрямків виховної роботи, яку проводить колектив кафедри органічної хімії.

Ще з дитинства нас навчають любити й оберігати нашу Батьківщину, робити все, щоб їй ніколи не було соромно за нас. Але коли ми виростаємо, більшість із нас забуває про це: припиняє вірити, а іноді навіть її зрікається. Чимало людей намагаються якнайшвидше виїхати за кордон, гадають, що там вони житимуть легше, краще, щасливіше. Виникає питання: «А що Вам заважало так жити тут, в Україні, на славетній землі наших предків, у місці, де Ви народились і зростали?».

Патріотизм починає зароджуватись з любові до матері й батька, до рідної мови, культури, природи. Важливо, що патріотизм — це гордість за те місце, де людина народилась і виросла, за звичаї та традиції людей, які проживають на малій Батьківщині. І якщо кожен громадянин піклуватиметься про неї, віритиме в неї, то мине не так вже й багато часу, і всі нарешті зрозуміють, що саме від них залежить, якою буде наша Батьківщина. Тож перед тим, як сказати, що в Україні погано, подумай: «А що саме ти зробив, щоб вона стала кращою?».

79. КОНЦЕПЦІЯ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

А.В. Згурський

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Патріотичне виховання — планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у студентської молоді почуття патріотизму. Сьогодні сформоване соціальне замовлення на ефективні виховні системи й технології. Зростає увага до виховання засобами музеїв, театральної педагогіки, дитячого та юнацького спорту. Створюються реальні умови для прояву творчих здібностей молодих людей. Сучасна молодь добре інформована щодо процесів в різних сферах науки, техніки, соціального життя; динамічно оволодіває сучасними комунікаційними технологіями. Усе це створює сприятливі умови для розвитку патріотичного виховання як пріоритетної сфери соціального життя країни, підвищення його статусу та розвитку потенціалу, досягнення якісно нових результатів у патріотичному вихованні підростаючого покоління. Патріотизм це одне з найбільш благородних і глибоких почуттів властивих народним масам закріплених віками і тисячоліттями. У соціально-психологічному контексті патріотизм є певною позицією особистості стосовно себе, свого народу і країни, яка інтегровано виявляється у самосвідомості, самовизначенні і самореалізації. Як зазначав В.О. Сухомлинський, патріотизм як діяльна спрямованість свідомості, волі, почуттів діалектично пов'язаний з освіченістю, етичною, естетичною й емоційною культурою, світоглядною стійкістю, творчою працею. Виховання патріотичної свідомості, почуттів і переконань неможливо відокремити від складного цілісного процесу формування особистості.

Проблема патріотичного виховання як соціального явища цікавила людей з давніх часів та особливо актуальною є на сьогодні. Період навчання характеризується тим, що

студент не усвідомлено, але міцно засвоює погляди, оцінки, манери поведінки оточуючих її людей, формуються моральні риси характеру, поведінкові стереотипи та ціннісні орієнтації, закладаються основи для формування патріотичної свідомості. А тому в ході навчального процесу потрібно оперувати такими духовними поняттями, як віра, надія, любов й обґрунтовувати це реальними фактами з життя, тому що теорія й практика повинні бути рівнозначними.

80. ІСТОРІЯ ВНЗ ЯК ОДИН ІЗ АСПЕКТІВ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Н.П. Івчук

Національний університет харчової промисловості, м. Київ

Все в нашому житті починається з любові... З любові до життя, до батьків, до близьких та рідних, з любові до того, міста, де ти народився, де зростав, де вперше побачив світ. Таку форму любові можна назвати патріотизмом. Але це почуття не виникає само собою. Воно має глибоке історичне, моральне та естетичне підґрунтя, тобто, патріотизм — це складне і багатогранне явище.

Низька загальна і патріотична культура вітчизняних студентів зумовлена частковою втратою духовних цінностей, соціальною розмежованістю суспільства, знеціненням моралі, відсутністю патріотизму у деяких викладачів, а також і тим, що певна частина професорсько-викладацького складу недостатньо володіє методикою патріотичного виховання.

Так історично склалося, що формування якостей громадянина — патріота Батьківщини — суспільств покладає в основному на навчальні заклади різних рівнів освіти, особливо вищої, оскільки саме вища освіта формує інтелігентність, обов'язковою рисою якої є патріотизм.

Одним із напрямків патріотичного виховання студентів вишу може бути ознайомлення їх з історією ВНЗ, яку в позанавчальний час здійснює наставник академічної групи. Такі бесіди можуть проводитись як в аудиторії так і при відвідуванні музею чи бібліотеки. Вони не вимагають великих затрат, а лише бажання та вміння викладача донести до студентів той дух епохи за якої проходило формування ВНЗ, ті цінності, які закладені в підвалини технічної освіти

На сучасному етапі розвитку українського суспільства відродження патріотизму багато в чому асоціюється з відродженням України як незалежної держави.

81. ФУНКЦИИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В «ПРОСТРАНСТВЕ ВЗРОСЛЕНИЯ» МОЛОДЕЖИ

Е.Н. Кананыхина, А.А. Шевченко

*Одесская национальная академия пищевых технологий,
г. Одесса*

Парадигмой современной концепции образования является стратегия культурной и личностной идентификации обучаемого. Это проявляется в том, что в личностно-ориентированном образовании происходит развертывание всех его функций (гуманитарной, культуросозидательной, социализации, индивидуализации) в направлении личностно-смысловой сущности человека: его интересов, мотивов деятель-

ности, способностей, возможностей. С позиций личностно-ориентированного подхода содержание образования воспринимается студентами как ценность, усвоение которой является условием личностного развития, самоопределения, а ВУЗ — не как место и время обучения, а как «пространство взросления» будущего специалиста. В контексте личностно-ориентированного образования, в котором ВУЗ понимается как «пространство взросления» молодежи, функции преподавателя определяются тремя компонентами: 1) непосредственно связанные с преподаванием: обучения и воспитания студентов, развития их творческого потенциала, организации и управления учебным процессом; 2) связанные с обязанностями преподавателя как исследователя в сфере науки и сфере образовательного процесса; 3) связанные с социальной ролью преподавателя как представителя интеллигенции, его развитием и саморазвитием; а кроме того, — одиннадцатью соответствующими им компетенциями в следующих областях: преподаваемого предмета; познавательной деятельности; современных средств получения и обработки информации; философских и правовых основ образования; теории и методики обучения и воспитания; программно-методического обеспечения образовательного процесса; педагогики; управления качеством образовательного процесса и другими.

82. ТЕХНІКА ТІМБІЛДІНГУ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ПОБУДОВИ КОМАНДИ ТА СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В СТУДЕНТСЬКІЙ ГРУПІ

О.С. Ковальчук

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Тімбілдінг (від англ. teambuilding — створення команди) — різновид тренінгу, покликаний зробити з групи людей злагоджено працюючу команду. Актуальність цієї роботи полягає в розробці та втіленні практичних навичок взаємодії в студентській групі і, по можливості, заміні змагального принципу на принцип співробітництва. Розробка ґрунтується на західній техніці тімбілдінгу, яка успішно застосовується в багатьох трудових колективах.

Тренінги з тімбілдінгу направлені на вирішення таких завдань: безпосередня побудова команди; виявлення лідера; згуртування команди; зняття психологічного навантаження; демонстрування переваги командної роботи; удосконалювання спілкування в командах; розвиток серед членів команди поваги до кожного, поліпшення здатності приймати обмеження і використовувати сильні сторони кожного учасника.

Метою дослідження є освоєння студентами навичок командної взаємодії і співпраці між собою та викладачами. Завдання, які ми ставимо, — це передусім навчати студентів працювати у команді, розвивати їх самопізнання та вчити цінувати свою і чужу індивідуальність.

До методів проведеного дослідження ми включили такі: дискусія, рольові ігри, психогімнастичні вправи, тестування, спрямоване на виявлення динамічних змін соціально-психологічних параметрів командної роботи.

Як показало дослідження, основними перевагами тімбілдінгу є:

а) компактність — захід займає небагато часу і сам процес може бути інтегрованим у процес навчання (проводитися іноземною мовою);

- б) універсальність — форма заходу придатна для будь-якої студентської групи;
в) ефективність — захід швидко приносить результат, який не буде короткостроковим.

83. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ КУРАТОРА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

С.В. Ковтун

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Виховання органічно вплетене в тканину перетворень, що відбуваються в університеті, в розвиток всіх сфер життя колективу студентів, викладачів і співробітників. Щоб підвищити якість виховної роботи в університеті формується єдиний, цілісний навчально-виховний простір в межах креативної педагогічної системи. Щоб комплекс методів, засобів і організаційно-виховних форм був ефективним і перспективним, він повинен забезпечити можливість поступового досягнення студентом вищого рівня професійно і особового розвитку формування життєздатної соціально-стійкої особи.

Сучасна ситуація в освіті така, що вимушує Вузи розробляти інноваційні підходи і технології в процесі виховання особистості. У зв'язку з цим одне з головних завдань — сприяти створенню належної атмосфери і психологічного клімату в університеті для розвитку особистості.

Академія педагогічних наук пропонує кілька напрямів, які можуть лягти в основу виховання сучасної молоді:

1. Психолого-педагогічна ідеологія виховання повинна мати позитивний зміст, а не будуватися на критиці, на негативі, на тому, чого не повинно бути.

2. Педагогічний процес, його філософія й логіка повинні являти собою одне ціле: неможливо розірвати, відокремити процес навчання від процесу виховання і для кожного з них вибудовувати свою стратегію розвитку.

3. Не будувати систему виховних впливів на ідеях світової значущості, а увійти у світ кожної дитини, проаналізувати її потреби, інтереси, зрозуміти її й допомогти зорієнтуватися в моральних цінностях.

Виховний процес у вузі повинен сприяти активній життєвій позиції молоді. І цей процес має бути регульованим. Важлива роль тут відводиться системі виховання, ключовими учасниками якої є куратори.

84. МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

С.С. Коломієць

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», м. Київ*

Науковці зазначають, що справжнє виховання є глибоко національним за своєю суттю і розглядають національне виховання як виховання підростаючого покоління на культурно-історичному досвіді рідного народу, його традиціях, багатовіковій мудрості, духовності. Дотичним до поняття національного виховання є поняття етнізації, яку розглядають як наповнення виховання

національним змістом (1). Цілком очевидно, що якість національного виховання як складова якості освіти залежить від системної співпраці гуманітарних і технічних факультетів університету, тобто, від рівня міжпредметних зв'язків.

При цьому особливого значення набуває етнізація наукового контенту, тобто формування у студентів бази знань про історію вітчизняної науки, внесок в розвиток науки вчених Київського політехнічного інституту і, як результат, виховання свідомого громадянина, патріота.

Рівень сформованості етнізованої наукової грамотності залежить від рівня міжпредметних зв'язків. Прикладами міжпредметної кооперації мовних і технічних кафедр можуть слугувати конференції, присвячені внеску вчених Київського політехнічного інституту в розвиток вітчизняної і світової науки, підготовка рефератів про історію кафедр та пріоритетні напрямки сучасних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи / М.М. Фіцула. — К.: Академвидав, 2010. — С. 307—309

85. ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ В НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ НІМЕЧЧИНИ

Г.О. Корсун

*Національний технічний університет України «КПІ»,
м. Київ*

Простеживши історичний розвиток деяких професій у Німеччині, можемо побачити, що в середині 20-го століття поширеним було таке явище як професійні династії, які пояснювалися надзвичайним впливом батьків на вибір професії дітьми. Однак, на сьогоднішній день спостерігається протилежна тенденція і вплив батьків переходить на задній план. Протягом останніх років у Німеччині значно посилили свою роботу міцні соціальні структури, за рахунок яких вплив батьків хоч і залишається важливим при виборі професії дітьми, однак молодь все більше уваги приділяє пошуку інших джерел інформації.

Встановлено, що одним з основних компонентів навчально-виховного процесу в сучасній вищій школі Німеччини залишається роль підприємств як майбутніх роботодавців. Спілки роботодавців та окремі роботодавці публікують в Інтернеті багато інформації щодо питання професійного самовизначення та становлення сучасного фахівця. Крім цього, Федеральним інститутом професійної освіти Німеччини запущено ряд проектів, розроблено величезну кількість довідників, рекомендацій та іншої інформації, де мова йде про те, що можуть та повинні робити батьки, щоб допомогти своїм дітям в процесі професійного становлення та формування професійної компетентності.

Дослідження даного питання в Україні показало, що в процесі професійного самовизначення вітчизняної молоді, невід'ємною залишається роль батьків та сімейного виховання. Виходячи з цього вбачаємо за потрібне підняти якість та посилити ведення виховних заходів серед студентів вищих навчальних закладів України шляхом запозичення елементів ведення виховної роботи зі студентами університетів Німеччини.

86. РОЛЬ КУРАТОРА В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ СТУДЕНТІВ

О.М. Кохан

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Сьогодні особливо гостро стоїть проблема навчання і виховання майбутніх спеціалістів, які б мали високий рівень професіоналізму, національної свідомості, творчої активності. Однією з прогресивних складових у цьому питанні виступає інститут кураторства. Під виховною роботою у вузі найчастіше і переважно розуміють позанавчальну діяльність, тобто заходи, орієнтовані на організацію дозвілля студентів. Однак виховання, поряд з навчанням, є одним з компонентів освіти, сутність якого полягає у розвитку особистості того, кого навчають. Виховна діяльність повинна бути присутня не тільки у позанавчальній роботі, але і, перш за все, у навчальному процесі. Виходячи з цього, визначення місії викладача вищої школи слід сформулювати не лише як транслятора знань, але й як активного агента виховання студентів у вузі.

Куратор виконує такі основні наступні функції: діагностичну (передбачає регулярне відслідковування динаміки самовдосконалення); посередницьку (передбачає встановлення взаємозв'язку та спільної діяльності багатьох громадських, соціальних, державних структур для вирішення питань і проблем студентів); організаторську (забезпечує надання необхідної допомоги студентському самоврядуванню, творчим групам, радам тощо); комунікативну (забезпечує уміння взаємодіяти зі студентами, уміння та здібності повести за собою, захопити ідеєю) та ін.

Функція ж контролю, при її зловживанні, може зумовити протистояння або конфлікт студентів і куратора.

Отже, будучи посередником між студентами і складною структурою життєдіяльності вузу, педагог, який виконує функції куратора студентської групи, — це, перш за все, наставник, у сучасному розумінні — менеджер — той, хто використовує ресурси і внутрішній потенціал інших людей для досягнення конкретних цілей.

87. РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ

І.П. Кузьміна

*Національний технічний університет України «КПІ»,
м. Київ*

Вищу освіту сьогодні можна розглядати як інститут створення особистості, де навчання та виховання являють собою єдиний процес, який направлений на підготовку високоосвічених, ерудованих, культурних, творчо мислячих спеціалістів. Особливий уклад життя вищої школи, де істотною рисою є заохочення творчості, ініціативи та самодіяльності у пошуку оптимальних форм і методів самостійного здобуття знань, сприяє залученню молоді до культурних цінностей, здобуттю навичок суспільно-політичної діяльності, інтенсивному розширенню кола спілкування. Організація у ВНЗ студентського самоврядування сприяє становленню професійно-особистісної позиції студентів та розвитку їх автономності, тобто вміння здобувати нові знання та творчо їх використовувати у різних ситуаціях з прагненням до такої роботи. Під системою студентського самоврядування у ВНЗ розуміється цілісний механізм, що дозволяє студентам приймати участь у керуванні ВНЗ і своєю життєдіяльністю у ньому через колегіальні взаємодіючі органи самоврядування — на усіх рівнях управління ВНЗ, у

тому числі самоврядування у гуртожитках, а також суспільних студентських організаціях за інтересами.

Слід зазначити, що найважливіша роль у системі студентського саамоврядування повинна належати колективам учбових груп, структурі управління, яку визначає сам колектив. Основним механізмом організації діяльності є методика колективної творчої діяльності. На молодших курсах реалізацію цієї методики забезпечує куратор із числа студентів старших курсів, з часом ця функція переходить до лідера групи. У ході діяльності формуються групи за інтересами: наука, творчість, спорт й ін. Представники даних груп входять до активу групи.

88. РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЯК ФАКТОРУ САМОВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Л.Д. Бабушка

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Нова парадигма освіти сприяє тому, що освіта постає невід'ємним способом життя людини. Накопичення знань не завершується на певному етапі, а продовжується все її життя. Освіта за своєю суттю позначена безперервністю, відтак постає всеохоплюючою за повнотою, індивідуалізованою за часом і спрямованістю. Вона здійснюється як у навчальних закладах, так і в процесі життєдіяльності індивіда, віддає пріоритет самовдосконаленню, самонавчанню та самовихованню. Адже саме у царинах освіти та вихованні зосереджується увага на формуванні здібності студента до саморефлексії. Гуманізм філософії полягає в тому, що вона допомагає людині знати шляхи до самої себе, навчитися пізнавати себе: свої наміри і сподівання з тим, щоб свідомо регулювати їх з огляду розумного вибору добра (антропологічний принцип Сократа «пізнай самого себе»).

Особливість вузівського навчання позначена тим, що основною формою оволодіння науковими й професійними знаннями є самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів, в ході якої студент вчиться робити «вибірку» стосовно способів вирішення завдань, удосконалювати навички реалізації теоретичних знань.

Згідно нової освітньої парадигми незалежно від спеціалізації та характеру діяльності кожен початківець фахівець повинен володіти фундаментальними знаннями, професійними вміннями та навичками діяльності свого профілю, досвідом творчої, дослідницької та соціально-оцінювальної діяльності. Дві останні складові освіти формуються саме в процесі самостійної роботи студентів, яка є підсумком всіх інших видів навчальної роботи. Окрім того, самостійна робота має виховне значення: вона формує самостійність не тільки як синтез умінь і навичок, а як рису характеру, що відіграє істотну роль у структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації.

89. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

І.В. Лич

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Одним з пріоритетних напрямків розвитку сучасного вищого навчального закладу є впровадження нових інформаційних технологій в освітній процес.

Основним критерієм ефективності використання нових інформаційних технологій у ВНЗ є вже не наявність певної кількості комп'ютерів, а створення єдиної інформаційної освітньої системи.

Організація роботи з формування і впровадження інформаційної системи розв'язує такі завдання, як опис структури інформаційної системи, усіх її рівнів, ступенів, форм внутрішніх та зовнішніх взаємодій інформаційного середовища ВНЗ. Учасниками даного процесу мають виступати адміністрація, викладачі, студенти, батьки. Інформаційними потоками є структура навчального закладу, навчальний план, штатний розклад, індивідуальний робочий план викладача тощо.

З метою інформаційного забезпечення ВНЗ розроблена інформаційна система для моніторингу та контролю навчального процесу. Об'єкт дослідження — учбовий процес ВНЗ. Розроблена інформаційна система — це сучасний інструмент керування централізованою базою даних з інформацією про успішність та відвідування студентів ВНЗ.

Інформаційна система, являє собою дуже корисний інформаційний ресурс не тільки для усієї ланки вищої освіти, а також для батьків є засобом швидкого інформування про учбовий процес дитини. За допомогою системи батьки мають можливість отримувати будь-яку інформацію від оцінок до різноманітних повідомлень, що дозволить батькам бути завжди в курсі успішності та відвідування своєї дитини ВНЗ. І в той же час адміністрація ВНЗ також позбавляється великої кількості паперових звітів, а деканати влюбий момент реагують на незадовільну успішність студентів.

90. СИСТЕМА КТІОЛ: МЕТОДОЛОГІЯ ТЕХНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ І САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ І ОЗДОРОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ

М.І. Осейко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

В.І. Шевчик

Муніципальний оздоровчо-лікувальний заклад, м. Чернігів

І.В. Левчук

ДП «Укрметртестстандарт», м. Київ

У складних соціально-економічних і екологічних умовах сьогодення є комплексна проблема методології техне щодо самовизначення і самореалізації студентів, спеціалістів, магістрантів, молодих учених і фахівців галузі в інноваційних. технологіях і оздоровленні Особистості.

Система КТІОЛ-I (Комплексні Технології, Інжиніринг, Обладнання, Лінії) початково була спрямована на синтез ліпидовмісних продуктів спеціального призначення з наноструктурою для використання в області високих тисків. Система КТІОЛ-II (Комплексна Терапія Індивідуального Оздоровлення Людини) започаткована з аналізу якості і безпеки води, харчових продуктів і добавок, екологічних і ендоекологічних аспектів здоров'я Особистості. Здоров'я — це стан повного фізичного, розумового і соціального благополуччя.

Розглянуто функції викладача — науковця у самовизначенні і самореалізації студентів, спеціалістів і магістрантів, молодих учених і фахівців галузі.

Показано, що комплексне використання у навчальному процесі системи КТЮЛ I, КТЮЛ II, підручника нового покоління, елементів «НАССР» і ТВВЗ, методичних рекомендацій з інноваційних технологій галузі дозволяє суттєво підвищити самовизначення та самореалізацію студентів, спеціалістів, магістрантів, молодих учених і фахівців галузі щодо інноваційної діяльності й оздоровлення Особистості.

91. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

О.К. Мазур, В.П. Шоха

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Актуальність виховання патріотизму серед студентів зумовлена високим рівнем їх інтелектуального потенціалу та соціальної активності. Студентська молодь — це та соціальна верства суспільства, яка перш за все повинна стати об'єктом патріотичного виховання.

В наш час в Україні приділяється велика увага патріотичному вихованню. Прийнята національна цільова програма «Патріотичне виховання учнівської та студентської молоді», проводяться заходи, приурочені державним святкам та пам'ятним датам, напружені на військово-патріотичне виховання. Ведеться пропаганда досягнень української науки, культури, вітчизняного спорту, трудових звершень громадян, подвигів захисників Вітчизни; розробляються методичні посібники, проводяться соціологічні дослідження в даній області.

Метою патріотичного виховання є формування в суспільстві високої соціальної активності, громадської відповідальності, духовності, становлення громадян, які володіють позитивними цінностями та якостями, здатних проявити їх у творчому процесі в інтересах Вітчизни, укріплення держави, забезпечення її життєво важливих інтересів та стійкого розвитку. А тому патріотичне виховання повинно стати окремою системою виховання особистості.

Показниками рівня патріотичного виховання студентів є їх участь в заходах патріотичної направленості, знання і виконання соціально — культурних традицій, повага до історичного минулого своєї держави і до діяльності попередніх поколінь, бажання працювати не тільки для задоволення своїх потреб, але й в ім'я процвітання Вітчизни, підвищення її авторитету серед інших країн.

92. РОЛЬ КУРАТОРА В ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

О.К. Мазур, В.П. Шоха

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Куратор — одна з професійних функцій викладача вузу, зв'язана з педагогічною підтримкою студентів. А тому відносячи кураторство до професійної сфери діяльності вузівського педагога, слід вважати, що його важливими професійними якостями повинні бути педагогічні ерудиція, практичне і діагностичне мислення, інтуїція та передбачення, спостережливість та винахідливість.

Професійна роль куратора передбачає сплав індивідуальних, особистих, власне суб'єктивних якостей, адекватність яких сприяє успішному виконанню даних професійних обов'язків і впливає на стиль виконання ролі куратора.

Куратори можуть цілеспрямовано сприяти процесу культурного зростання студентів, формуванню певного досвіду в різних ситуаціях.

На початку ХХІ століття в життя вступило зовсім нове покоління молоді, з принципово новими моральними якостями особистості, життєвими установками. Сучасна молодь має великий об'єм інформації, яка отримується через Інтернет, вільний доступ на різні розважальні заходи та безпосередній вплив Заходу. В зв'язку з даним становищем завдання куратора як вихователя — навчити студентів адекватно орієнтуватися в різних ситуаціях.

Виховна система вузу направлена на формування особистості нового типу. Завдання виховної діяльності полягає в створенні умов для активної життєдіяльності студентів, задоволенні їх потреб в інтелектуальному, культурному та моральному розвитку. Місія куратора полягає в тому, щоб сформувати із студентської групи єдиний організований колектив, який в майбутньому зміг би вирішувати учбові, наукові, трудові та інші поставлені перед ними завдання. Виховна робота повинна бути направлена на виконання даної місії.

93. РОЛЬ КУРАТОРІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

О.П. Макарова

*Харківський національний університет внутрішніх
справ, м. Харків*

Закон України «Про вищу освіту» передбачає створення умов навчання та виховання «можливість інтелектуального, морального духовного, естетичного і фізичного розвитку особи, що сприяє формуванню значної, вмілої вихованої особистості». В умовах соціальних змін, підвищення вимог до сучасного спеціаліста, професійна ідентичність особисто виступає важливою передумовою на етапі професійного становлення.

Важливу роль у вихованні особистості, під час навчання у ВНЗ, покладено на кураторів груп. діяльність кураторів груп в підвищенні якості професійної підготовки студентів включає в себе наступні етапи: діагностичний, мотиваційний-цільовий, організаційно-діяльний, інформаційно-аналітичний та рефлексійний. Здійснюється проведення психолого-педагогічної діагностики рівня інтелектуального розвитку та моральної вихованості студента. Спонукання студентів до активної протидії проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, вживанню наркотичних речовин, алкогольних напоїв, куріння.

Реалізація кожного з зазначених етапів забезпечує умови для підвищення якості професійної підготовки студентів. За допомогою різноманітних форм, методів та прийомів куратор посилює спрямованість студентів на самовдосконалення та підвищення свого професійного рівня; розвиває навички організації самостійної роботи, сприяє розвитку професійно значущих якостей особистості, формує прагнення до творчої самореалізації, саморозкриттю в професійній діяльності.

94. ПЕДАГОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ВИХОВНОЇ КОРЕКЦІЇ СИНДРОМУ ДЕФІЦИТУ УВАГИ ТА ГІПЕРАКТИВНОСТІ

А.І. Мельник

*Національний педагогічний університет імені Михайла
Драгоманова, м. Київ*

Сучасна стратегія розвитку освіти в Україні спрямована на формування та розвиток всебічно розвиненої, морально зрілої, духовно піднесеної та соціально активної особистості. Предметом сучасних наукових пошуків є дослідження ефективного механізму взаємодії педагога (куратора), психолога, учня, студента, які є активними суб'єктами навчально-виховного процесу. У контексті завдань нашого дослідження особливо важливим є дослідження специфіки проведення психокорекційної роботи з особами, яким притаманний синдром дефіциту уваги та гіперактивності, що особливо виразно маніфестується навчальному процесі. Існує багато теорій, що визначають виникнення синдрому дефіциту уваги та гіперактивності. Серед найбільш поширених: теорія спадковості, теорія порушення біохімічних процесів у мозку, пренатальна патологія, ускладнення при пологах, гіпотеза про вплив продуктів харчування, гіпотеза про паління під час вагітності, теорія проблемного оточення, стосунки з батьками та виховання. Усі зазначені теорії не доведені та не усі є науково обґрунтованими. Причини схильності до маніфестації синдрому дефіциту уваги та гіперактивності остаточно не досліджені, проте підтверджується, що значну роль у формуванні розладу відіграє генетична схильність, виховання, соціальне оточення. Гіперактивність як особливий варіант поведінки виражається в характерних особливостях рухового розвитку і тісно пов'язана з порушенням уваги.

Професійна діяльність має бути зорієнтована на розв'язання конкретних проблем навчання, поведінки, проведення корекційних заходів, що дозволить подолати перешкоди до повноцінного цілісного психічного розвитку, оскільки психічне життя людини завжди пов'язане з рештою аспектів розвитку особистості.

95. РОЛЬ ІНСТИТУТУ КУРАТОРСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ю.А. Мирошник, О.М. Усатюк

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Організація виховної роботи у вищому навчальному закладі віддзеркалює новітні технології виховання студентства, роль та функції куратора академічної групи в управлінні системою позааудиторної виховної роботи.

Реалізація виховної роботи у студентських групах здійснюється через інститут кураторства. Робота куратора — свідома, доцільна діяльність щодо навчання, виховання і розвитку студентів. Вона є двобічною — спеціальною та соціально-виховною. Функції куратора: діагностична, прогностична, посередницька, охоронно-захисна, превентивна, евристична, організаторська, мобілізуюча, аналітична, комунікативна.

Мета виховної роботи куратора — створення колективу в групі. Результат діяльності куратора — набуття молодого людиною соціального досвіду поведінки,

формування національної самосвідомості, ціннісних орієнтацій та розвиток особистісних якостей. Виховання здійснюється через власний досвід студента, який визначається середовищем, роль куратора при цьому — організація і регулювання середовища. Виховна робота повинна бути організована диференційно з врахуванням особливостей різних категорій студентів, їх життя та побуту, поєднання масових, групових, індивідуальних форм та засобів виховання.

Діяльність куратора здійснюється на підставі плану виховної роботи. Основна форма виховної роботи кураторів — кураторські години. Важливий напрямок роботи куратора — формування активу групи. Перша і основна задача куратора — це особистісна і соціальна адаптація першокурсника у вищому навчальному закладі. Куратор виступає у ролі наставника, помічника, який допомагає вирішувати проблеми, пов'язані як з навчання, так і дозвіллям, а також є посередником між студентом та адміністрацією університету.

96. САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЯК КРИТЕРІЇ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

А.Г. Михайлова

*Севастопольський національний технічний
університет, м Севастополь*

Основними напрямками поновлення соціально-педагогічних умов є особистісна орієнтація системи освіти. Педагогічна система повинна забезпечити формування потреби постійного самовдосконалення, самовизначення та самореалізації майбутнього фахівця.

Закон про професійно-технічну освіту визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи освіти, створення умов для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави у професійних фахівцях. Складний контингент студентів вимагає не стільки викладача-предметника, скільки спеціаліста з розвитку особистості. Задача викладача — професійно та методично правильно створити сприятливу атмосферу для розвитку особистості. Викладач та студент — процес активної взаємодії. Керуючи морально-вольовими сторонами спілкування, створюючи атмосферу психологічного комфорту, викладач повинен не тільки здолати у студентів невпевненість та страх висказувати своє особистісне бачення проблеми, але й сподвигати на значні результати в навчанні. Педагогічна взаємодія спрямована на психологічну оптимізацію діяльності на обмін думками, почуттями, переживаннями, тощо. Необхідно звернутись до акмеології, об'єктом визначення якої є людина в динаміці самоактуалізації її творчого потенціалу, саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення в різних життєвих сферах, і в освіті також.

Таким чином, спрямованість майбутніх фахівців на професійно-творчий саморозвиток і самореалізацію є важливими критеріями їх професіоналізму, показниками якості професійно-технічної освіти і його цільовими орієнтирами.

97. ОПТИМІЗАЦІЯ ВЗАЄМИН ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Н.О. Михайлова

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Для вітчизняних вчених-дослідників серед актуальних проблем у галузі психології праці та професійного навчання існує багато невирішених завдань щодо підготовки та адаптації громадян до професійної діяльності, тому мета освіти сьогодні — це підготовка фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через новаторство у навчанні, вихованні та науково-методичній роботі.

З професійно-педагогічної точки зору в цілісному баченні світу для сучасного викладача суттєвим є гуманне ставлення до студента, спрямованість на студентські потреби і інтереси. Тому завданням нинішнього дня для педагога є допомога студентові в організації навчальної і інших видів діяльності та чітке розмежування тих видів навчальних робіт, які виконуються в аудиторії та у позааудиторний час. Характер взаємин викладача зі студентами визначається основними цілями педагогічної діяльності викладача та мірою їх узгодженості з цілями навчально-професійної діяльності студентів. Цими цілями є:

- 1) організація й керівництво процесом оволодіння студентами програмними професійними знаннями, уміннями й навичками з вибраної спеціальності;
- 2) забезпечення студентів всією необхідною для досягнення першої мети інформацією, наочними посібниками та іншими навчальними засобами;
- 3) проведення навчального процесу таким чином, щоб він сприяв максимально можливому розвитку загальних психологічних і розумових здібностей.

Отже, організація продуктивної взаємодії викладача і студентів на основі діалогу з використанням приведеної технології сприяє підвищенню ефективності учбового процесу у вузі, створенню умов для самореалізації, самовизначення особи студента та розкриттю творчого потенціалу особистості.

98. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Л.А. Михонік, Ю.В. Бондаренко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Вагомий вплив на розвиток української молоді мають вищі навчальні заклади. Концепцією виховання студентів НУХТ передбачено їх патріотичне виховання, метою якого є формування у молоді любові та поваги до Батьківщини, рідної мови, історії.

На кафедрі технології хлібопекарських і кондитерських виробів НУХТ патріотичному вихованню приділяють особливу увагу. Викладачі систематично проводять зі студентами бесіди під час яких наголошують, що саме вони є запорукою майбутнього розквіту нашої держави; вчать молодь поважати традиції, звичаї рідної країни, її досягнення та успіхи. Значну роль у формуванні

патріотичної свідомості молоді також мають сумісні відвідування викладачів та студентів музеїв, виставок, проведення вечорів Української пісні, тематичних бесід під час кураторських годин та інших заходів.

На патріотичне виховання студентів певний вплив має викладання профорієнтаційних дисциплін. На нашій кафедрі студентів вчать технології хлібопекарських виробництв. Випікання хліба здавна є справою нелегкою, почесною, відповідальною та найшанованою. З хлібом пов'язано більшість українських обрядів: весілля, хрестини, зустріч гостей, Свято нового врожаю.

В цьому навчальному році на нашій кафедрі заплановано проведення Свята хліба та на передодні Пасхи конкурсу «Великодній кошик». Ці заходи дозволять студентам більш глибоко ознайомитися з головним символом добробуту і життя, майбутньої професією, з історією її виникнення. Це сприятиме укріпленню зв'язків молоді людини зі своєю землею, родиною та стане передумовою патріотичного виховання.

99. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В ОДЕСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ АКАДЕМІЇ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

А.В. Мішутін, С.О. Кровяков

*Одеська державна академія будівництва та
архітектури, м. Одеса*

Невід'ємною частиною якісної підготовки сучасного фахівця будівельної галузі є залучення студентів до наукової роботи. Тому важливо налагодити механізм стимулювання наукової діяльності серед студентів.

В Одеській державній академії будівництва та архітектури (ОДАБА) кожен рік в рамках всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук проходить перший тур конкурсу по напрямку «Будівництво». На другий тур конкурсу, який проходить у базових вищих навчальних закладах, подаються кращі роботи з поданих до першого туру. З 2007 по 2011 рік базовим закладом при проведенні конкурсу по напрямку «Будівництво» була наша академія. Кожен рік студенти ОДАБА під керівництвом провідних викладачів виконують десятки цікавих і корисних робіт, багато з яких отримують призові міста на другому (всеукраїнському) тури конкурсу. В рамках конкурсу проводиться щорічна студентська науково-технічна конференція, в якій приймають участь всі автори поданих робіт. Крім того, результати досліджень студентів ОДАБА видаються в вигляді збірки студентських праць, яка розповсюджується як по академії, так по бібліотекам профільних навчальних закладів.

В якості заохочення для студентів, які займаються науковою роботою, передбачено нарахування додаткових балів при конкурсному відборі до магістратури, а також при вступі на ОКР «спеціаліст». Найбільш талановиті студенти отримають премії та результати наукової роботи студента є одним з головних критеріїв при рекомендації до аспірантури. Крім того, в ОДАБА на постійній основі проводиться програмна наукового обміну студентів з навчальними закладами Франції, Польщі, Болгарії та інших країн.

100. ВИХОВАННЯ ТА САМОВИХОВАННЯ СТУДЕНТА. РОЛЬ ІНСТИТУТУ КУРАТОРСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Н.І. Міцкевич

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Досвід навчально-виховної діяльності ВНЗ переконує, що ефективно вирішувати питання підготовки майбутніх фахівців можна лише за активної участі в цьому процесі студентів, тобто йдеться про їх самовдосконалення.

Професійне самовдосконалення майбутнього фахівця відбувається у двох формах — самоосвіта і самовиховання.

Щоб самовиховання стало усвідомленим і професійно спрямованим, майбутній фахівець має відчувати, реально оцінити свою придатність до обраної професії. Самовиховання буде мати місце лише за умов наявності у людини мети змінити себе.

Для успішного самовдосконалення людина повинна порівнювати свої сили із завданням, вибирати роботу по своїм можливостям.

У період навчання в ВНЗ здійснюється процес формування життєвих цінностей, які надалі слугують основними регуляторами не лише навчальної і професійної діяльності, але й життя людини. Тому важлива роль у самовихованні належить навчальному закладу, передусім його науково-педагогічним працівникам.

Для того, щоб направити студентів у правильне русло необхідно проводити з ними дискусії і допомогти стати на правильний шлях.

Успіх проведення дискусії залежить від уміння викладача розумно і делікатно спрямовувати думки студентів. Під час дискусії можна використовувати спеціальні прийоми, розроблені Л. Кольбергом, які наведені в додатку 1.

Отже, дотримання основних умов формування процесу самовиховання є рушійною силою на шляху до саморозвитку та самовдосконалення особистості. Основною умовою є висококваліфікована підготовка всіх керівників та науково-педагогічних працівників ВНЗ з питань самовиховання.

Додаток 1. Прийоми розроблені Л. Кольбергом

Назва прийому	Приклади питань
Прийом альтернативних наслідків	«Що трапиться, якщо персонаж вчинить так, або так, або так?»
Прийом заміни ролей	«Якби Ви були на місці ...? Як би Ви вчинили?»
Прийом врахування почуттів діючих осіб моральної дилеми	«Як на Вашу думку, персонаж почуває себе в даній ситуації? Чи є відповідність між Вашими почуттями і почуттями діючої особи?»
Прийом використання особистого досвіду студентів	«Чи траплялось щось подібне з Вами? Які були ваші думки, почуття, дії? Оцінюючи зараз подібну ситуацію, чи хотіли б Ви щось змінити у своїй поведінці?»
Прийом заміни ключового персонажу	«Якби на місці брата був твій знайомий, як би ти діяв?»
Прийом стимулювання взаємодії шляхом співставлення різних позицій	«Здається Ваші колеги на протилежних позиціях. Обґрунтуйте свою точку зору»

101. ПОЗААУДИТОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ТЕХНОЛОГІЇ З ІНОЗЕМНИХ МОВ

С.Г. Мунтян

*Таврійський державний агротехнологічний
університет, м. Мелітополь*

В ході реалізації відповідних освітніх програм навчально-виховна система кожної конкретної кафедри може бути інтегральним вираженням цілісного поєднання навчального та виховного процесів, адже тоді можуть бути враховані зумовлені специфікою окремих дисциплін особливості процесу навчання й виховання. Іноземні мови внаслідок свого величезного освітньо-прагматичного та виховного потенціалу дозволяють особливо органічно поєднувати систему аудиторного навчання та позааудиторної діяльності. У профільному ВНЗ, де курс іноземної мови короткотривалий і компактний за об'ємом аудиторних годин, позааудиторна виховна робота засобами іноземних мов є рятівним технологічним рішенням для підвищення ефективності іншомовленнєвої підготовки студентів.

На кафедрі іноземних мов ТДАТУ планування системи позааудиторних заходів спрямовано на створення максимально сприятливого виховного середовища для формування професійних якостей майбутнього фахівця як людини та особистості й для підтримки входження молоді в глобалізований, багатополлярний світ. Фахівцями кафедри використовуються різні форми і методи роботи, а саме, залучення студентів до наукової діяльності (робота гуртків спеціалізованого перекладу, підготовка іноземними мовами наукових публікацій, презентацій у форматі Power Point, реча-куча та «відео» на наукові студентські конференції, організація постер-сесій), проведення «Декади іноземних мов» (накопичений досвід подійних дискусій, колоквіумів за участю носіїв мови; творчих конкурсів на краще есе іноземними мовами; прес-конференцій з носіями мови та з науковцями вузу, володарями міжнародних грантів; інтелектуальних змагань «брейн-ринг»; театралізованих міні-вистав; тематичних міні-вікторин; розважальних сторінок на сайті кафедри) та спілкування англійською у дискусійному клубі «Ukrainian Youth for Sustainable Development / Молодь України для сталого розвитку».

102. ВИХОВАННЯ Й САМОВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Н.В. Гузій, Т.В. Шестакова

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, м. Київ*

Ю.П. Крижова

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Подолання «знансєцентризму» вищої школи як умова її гуманізації та професіоналізації пов'язується, перш за все, із поглибленням підсистеми професійного виховання майбутніх фахівців. Перспективність активізації і розширення цього сегменту професійної підготовки, на думку О.А. Орлова, обумовлюється тим, що при всій своїй

складності та багатогранності професійне виховання фокусується на особистісному розвитку студентів, на засвоєнні ними соціально значущих професійних і особистих цінностей, на становленні їх суб'єктності й креативності.

Професійне виховання як цілеспрямований процес розвитку особистості майбутнього фахівця через його включення у базову культуру, соціальні відносини і процес творчої самореалізації має забезпечити розширення його духовних і професійних потреб та інтересів, збагачення професійної культури, формування його творчої індивідуальності (О.В. Репринцев). Показником ефективності виховання майбутніх фахівців є активізація їх прагнення і здатності до самовиховання як неперервного процесу самостійного удосконалення своїх професійно-значущих рис і якостей та адаптації власних індивідуально-неповторних особливостей до вимог професії.

Як бачимо, підвищення ролі професійного виховання у загальній системі підготовки майбутнього фахівця створює передумови для більш повної реалізації особистості студента як провідного суб'єкта оволодіння професією шляхом активного залучення до цього процесу його мотивації, здатності до смислотворчості, рефлексії, самосвідомості, розвитку потреби у самовдосконаленні, і тим самим сприяє концептуалізації науково-методичного забезпечення особистісно-орієнтованої професійної освіти.

103. ПАТРІОТИЗМ — НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА МОЛОДОЇ ЛЮДИНИ

Н.І. Сабадаш

Національний університет харчових технологій, м. Київ

За дослідженнями соціологів 80 % української молоді має бажання виїхати за кордон. Кожна людина хоче жити там, де їй краще, а для молодих людей важливим фактором є ще і можливість проявити свою індивідуальність, зробити кар'єру. В країнах Європейського Союзу таких можливостей більше, там талановиті люди, особливо молоді, цінуються, бізнес захищений, люди почуваються комфортніше. Наведені нижче рядки яскраво відображають стан речей.

Молотим воду стільки років в ступі.

І в результаті того молоття

Ми опустили на найнижчий ступінь

В Європі за надійністю життя.

Хорошу матір не покинуть діти,

А з України змушені тікати.

Кому набридло жебраком сидіти

Той їде долі кращої шукать.

Це констатація факту, але це не є нормою, коли молоді, здорові, освічені люди покидають свою країну, навіть в пошуках кращого життя. Завдання викладача підняти дух патріотизму у студентів. Зокрема показати молоді, що вони не розуміють головного: стати успішним і багатим в іншій країні можна, але повного морального задоволення це не принесе, оскільки вони не будуть причетні до розбудови своєї рідної держави. Ми продовжили звернення до молодих українців.

Куди ви їдете, брати мої і сестри?

В чужих краях ніхто вас не чека.

Життя гіркі пройдете ви семестри,

Щоб зрозуміти щастя батрака.
Хороші діти не покинуть матір
Занедбану, розкрадену, в біді.
Вас приймуть, любі, у нерідній хаті
Поки здорові ви і молоді.
Та пройде час, ви глянете в вікно
В Берліні може, може в Вашингтоні.
І вам захочеться продати все майно,
Щоб знов зійти на київським пероні.

Коли студентська молодь вихована в дусі патріотизму, вона має високі моральні і соціальні якості. Такий молодий фахівець буде з повагою і вдячністю відноситися до своїх викладачів, сумлінно виконувати свої професійні обов'язки, а корупція стане явищем недостойним його гідності.

104. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Н.М. Левицька

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Н.А. Гайворонська

*Полтавський технікум харчових технологій НУХТ,
м. Полтава*

З входженням України до європейського освітнього простору, відбулись кардинальні зміни й у вищих навчальних закладах. Інновації у вищій школі призвели до змін суб'єктів освітнього процесу та до відповідних перетворень у виховному процесі.

Наповнення змісту освіти гуманітарно-виховними компонентами, а не тільки професійними елементами, нині стає дедалі більш актуальним завданням. Актуальним стає й дослідження процесів цілісного формування особистості в системі вищої школи, теоретико-методологічних проблем організації виховної діяльності у ВНЗ; інноваційних підходів до виховної роботи зі студентською молоддю; системи взаємодії «викладач — студент» як базового елемента виховного процесу в соціокультурному середовищі вишу. У сучасній освітянській практиці необхідно враховувати той факт, що швидкий розвиток суспільства кардинально впливає на процес виховання, його цілі, зміст і форми. Це означає, що стратегії самого навчального закладу мають змінюватися, бути спрямованими на формування у студентів тих рис, які допоможуть їм бути успішними в суспільстві.

Нині студентська молодь перебуває в епіцентрі перехрещення багатьох культур — етнічної, світової, міської чи сільської, елітарної чи масової, правової, соціальної, політичної, тощо. Саме тому виховання у ВНЗ є визначальним чинником і необхідною складовою полікультурної освіти, бо абстрактне виховання, не пов'язане з традиціями, менталітетом, потребами українського соціуму, не може бути реалізовано повноцінно; воно не може сприяти формуванню цілісної особистості. Тому потрібні нововведення для відновлення виховного потенціалу вищих навчальних закладів. Це нововведення у соціокультурному просторі ВНЗ, у формах виховної роботи, це зміни самих суб'єктів освітнього процесу, які були б здатні реалізувати базові завдання виховання нового типу.

105. ВИХОВНА РОБОТА ЯК НАЙВАЖЛИВІША ФУНКЦІЯ КАФЕДРИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Н.М. Салатюк

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Виховання студентської молоді — це насамперед збагачення кожного студента надбанням культури рідного народу, що допомагає освоєнню і творчому використанню нинішнім поколінням досвіду попередніх поколінь, забезпечує продовження культурно-історичних традицій батьків, виховує молодь у повазі до загальнолюдських цінностей.

Метою виховання в університеті є духовне вдосконалення особистості, відповідно до Закону України «Про вищу освіту», який передбачає створення таких умов навчання та виховання, які б забезпечували «можливість інтелектуального, морального, духовного, естетичного і фізичного розвитку особи, що сприяє формуванню знаючої, вмілої та вихованої особистості».

Кожна кафедра є важливою ланкою реалізації виховного потенціалу університету. Кафедри планують, визначають мету і завдання виховної роботи, її організаційні принципи, керуючись концептуальними засадами гуманітарної освіти в Україні і Концепцією виховної роботи в НУХТ

Виховна робота кафедри полягає в наступному: формування професійних якостей сучасного спеціаліста; проведення професійно-орієнтаційної, інформаційно-просвітницької, культурно-виховної роботи серед студентів, розвиток їх творчих та інтелектуальних здібностей, залучення до спортивно-оздоровчої діяльності; сприяння роботі рад студентського самоврядування факультетів, гуртожитків; організація роботи наставників академічних груп студентів.

Результативність виховної роботи кафедри полягає в тому, що випускники університету мають бути не просто знаючими спеціалістами, а людьми творчими, духовно багатими із демократичним світобаченням.

106. ВИХОВАННЯ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ: НОВІ ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ

М.М. Назар

*Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН
України, м. Київ*

В результаті розкриття характерних психолого-педагогічних властивостей дистанційної освіти та навчання через мережу Інтернет можна стверджувати, що мережа Інтернет стає сучасним ефективним засобом отримання систематизованих знань, умінь і навичок, несе в собі величезний виховний потенціал. Виховними чинниками виступають, зокрема, наступні: 1) підвищення самостійності процесу засвоєння знань, умінь, навичок, розвиток самостійності мислення, здійснення здатностей до розвитку власної особистості, визначення траєкторії індивідуального процесу навчання; 2) прискорення процесу екстеріоризації задуму, його матеріалізації у вигляді схем, таблиць, діаграм, анімації, відеокліпів тощо; 3) розвиток активної візуалізації, пов'язаної з роботою з двовимірною та

особливо з тривимірною графікою; 4) прискорення отримання результатів шаблонних перетворень ситуації; 5) розширення можливостей здійснення пошукових дій у всьому величезному інформаційному масиві всесвітньої мережі Інтернет; 6) інтенсифікація можливостей, яка полягає у здатностях повернення до проміжних етапів складної діяльності; 7) розвиток можливостей одночасного розгляду відразу декількох варіантів перетворення об'єкту.

Отже, слід визнати, що у інтернет-технологій в сфері дистанційної освіти та навчання через мережу Інтернет існують значні виховні перспективи, а їх використання в сучасному виховному процесі вищого навчального закладу розкриває нові педагогічні можливості.

107. РОЛЬ КУРАТОРА В ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

К.А. Науменко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Завдання куратора студентської групи охоплюють вирішення багатьох питань, пов'язаних з навчанням, позааудиторною роботою, відносинами у групі та індивідуальними проблемами студентів, організацією дозвілля та залучення студентів до культурної, громадської роботи університету.

Оскільки саме з першого курсу університету у студента формується його ставлення до майбутньої професії, задачею куратора постає недопущення розчарування студентів у виборі спеціальності та майбутньої пасивності у навчанні. А отже і зростає його роль не тільки у виховній та організаційній роботі, а й у виявленні здібностей студентів та їх бажання навчатись і самостійно працювати з подальшим їх залученням до науково-дослідної роботи, участі у роботі наукових гуртків та конференцій.

Для вирішення даної проблеми, основна увага куратора з першого курсу повинна спрямовуватися, по-перше, на вивчення особистостей студентів групи шляхом проведення співбесід під час кураторських годин, спілкування з викладачами. По-друге, куратор має ознайомити студентів з існуючими науковими гуртками та школами університету, надати інформацію про наукові напрямки університету та викладачів, які безпосередньо керують ними. По-третє, куратор повинен організовувати тематичні заходи, пов'язані з питаннями спеціальності та обраної професії, — це і відвідування тематичних виставок різних рівнів, ознайомлення з особливостями професії безпосередньо на виробництві, залучення студентів до участі у конференціях та семінарах. З третього курсу куратор має проводити роз'яснення щодо наукової роботи та надання певних порад щодо самостійної роботи студентів для полегшення його співпраці з майбутнім керівником дипломної або магістерської роботи.

108. МОВА ВИКЛАДАЧА В САМОВИЗНАЧЕННІ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТА

Н.В. Науменко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Згідно з відомою ієрархією потреб А. Маслоу, потреби визнання та самоствердження є одними з основних. Вони відображають бажання людини бути компе-

тентними, сильними, здібними, впевненими в собі, щоб інші визнали їх такими і поважали за це. Люди, на яких особливо впливають такі потреби, прагнуть до лідерства або ж до становища визнаного авторитету в розв'язанні різних завдань.

Переносячи формулювання цих потреб на ґрунт вітчизняної освіти, слід зазначити, що одним із основних завдань сучасної вищої школи є сприяння самовизначенню та самореалізації студентів як необхідним елементам у системі безперервної освіти. На цих елементах базується і сучасний принцип навчання: мінімізація стандартів, максимум різноосвіти; мінімум однаковості, максимум диференціації.

І в набутті студентами усіх цих навичок велике значення має мова викладача. Доречний гумор, педагогічна мудрість, афоризми, локалізми тощо поживляють матеріал, підтверджують або спростовують певні судження, мотивуючи студентів до оптимального засвоєння знань.

Мова викладача є виявом його духовності і тому спонукає студентів до осягнення вищих цінностей. Вона активізує педагогічний процес, заманює слухачів у чудовий світ звуків, полегшує навчання, приносить радість і тим, хто навчає, і тим, хто навчається.

Хочеться сподіватись, що викладачі, котрі володіють такою мовою, викликають у студентів найтепліші почуття, бажання досягти такої ж досконалості. Вишукана українська мова в устах викладача — це також вагомий резерв патріотичного виховання студентської молоді.

109. РОЛЬ КУРАТОРА У ПРОЦЕСІ ГУМАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМИН СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Т.В. Наумчук

*Житомирський державний університет імені Івана
Франка, м. Житомир*

А.В. Тимчук

Національний університет харчових технологій, м. Київ

О.О. Красуля

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Побудова та розвиток взаємин студентів відбувається більшою мірою у студентській групі. Саме тому важливим є створення гуманних міжособистісних стосунків у студентському колективі. Створення сприятливого мікроклімату в групі залежить від складу групи, наявності чи відсутності лідера, діяльності куратора групи. Ці фактори є чи не найголовнішими і у формуванні структури взаємин в академічній групі.

Куратор (лат. *curator* від *curare* — піклуватися) організує систему відносин через різноманітні види виховної діяльності академічної групи, створює умови для індивідуального самовиразу кожного студента і розвитку кожної особистості. Уміння куратора регулювати процес міжособистісного спілкування сприяє гуманізації взаємин студентів, правильному сприйняттю і оцінюванню взаємовідносин у колективі.

Система взаємин у студентській групі формується досить стихійно, особливо на початку її створення. Характер розвитку взаємин студентів може бути багатостороннім, іноді навіть суперечливим (можуть стихійно виникнути неформальні мікрогрупи, які матимуть негативний ступінь впливу на колектив). Цілеспрямованій

гуманізації взаємин студентів повинен сприяти саме куратор, що спрямовує розвиток у групі неофіційних дружніх та ділових стосунків між студентами, коригує і впливає на психологічну атмосферу, на систему цінностей та еталонів поведінки. Він вивчає рівень активності студента у процесі діяльності, статус студента у системі взаємин групи, емоційне благополуччя в групі, встановлює референтні групи, вивчає ціннісні орієнтації, організовує спільну діяльність, здійснює регулювання і корекцію міжособистісних взаємин у групі.

Виділимо наступні напрямки роботи кураторів у процесі гуманізації взаємин студентів: розширення знань про формування міжособистісних взаємин; включення у спільну діяльність із однокласниками; формування прагнення вносити пропозиції, виявляти ініціативу, активність, творчість; розвиток бажання брати участь у справах, орієнтованих на спілкування, контакти, взаємодію.

Таким чином, гуманізація взаємин членів колективу позитивно позначається на мікрокліматі академічної групи, що впливає на професійну підготовку студентів. І саме куратор, який контролює та корегує діяльність групи, відіграє вирішальну роль у цьому важливому процесі.

110. «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ» ТА «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» ЯК СКЛАДОВІ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ТА ВИХОВАННЯ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНОГО ФАХІВЦЯ

Л.П. Нещадим, В.А. Заєць, О.П. Слободян

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Наукові та соціологічні дослідження у різних країнах показують, що першопричиною надзвичайних ситуацій (НС) техногенного і природного характеру, є недостатня компетентність осіб, які ухвалюють управлінські рішення з попередження НС і ліквідації їх наслідків, а також невміння населення правильно діяти в умовах НС. Тому підготовці професійних кадрів для роботи у сфері ЦЗ і навчанню населення діям в умовах НС у всіх країнах надається особлива увага, а в Україні це є важливою складовою державної політики у сфері ЦЗ.

Підготовка студентів вищих навчальних закладів освіти І—ІV рівнів акредитації здійснюється за спеціальними програмами нормативних навчальних дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист», що дає змогу сформувати в майбутній практичній діяльності фахівця уміння і навички для запобігання небезпекам та ліквідації їх наслідків.

Головним напрямком підготовки студентів НУХТ з питань безпеки життєдіяльності є формування правильної соціальної позиції людини щодо власної безпеки, мотивація її безпечної поведінки в побуті, на виробництві, в інших сферах існування, засвоєння певних знань та вмінь з акцентом на запобігання можливих НС. Тому зазначені навчальні дисципліни мають світоглядно-професійний характер. Практичне значення цих дисциплін направлене на вироблення у студентів вміння керувати та організовувати діяльність підлеглих у трудових колективах відповідно до посадових обов'язків первинних посад, в тому числі і первинних посад позаштатних формувань Єдиної державної системи запобігання і реагування на НС техногенного і природного характеру.

111. ПСИХОЛОГІЧНІ ВИМІРИ СУБ'ЄКТНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТА

І.В. Нікітіна

Національний університет харчових технологій, м. Київ

За науковими дослідженнями автора у галузі психології процес суб'єктного самовизначення особистості студента розвивається в психологічному просторі, створеному мотиваційними відносинами («Внутрішнього» і «Зовнішнього» Я), в системі «Я — Я» і відношенням до свого життя, в системі «Я — смисл». Воно має наступні виміри: «Я — минуле» (досвід «Я»), «Я — теперішнє» («дійовість «Я»), «Я — майбутнє» (проект «Я») і «Я — смисл» (екзистенціальне «Я», ноетичний вимір). Вони визначають власне кількість, якість, глибину і освітленість (міра цілісності самовизначення людини) особистості. Всі названі виміри вступають у складні взаємостосунки. Минуле, теперішнє і майбутнє особистості мають свої конкретні функції, які задають взаємозв'язки між ними. Психологічне минуле — актуалізує досвід, реалізує вікові завдання в онтогенезі. Психологічне теперішнє — здійснює саморозвиток (самопізнання і самореалізацію). Психологічне майбутнє — забезпечує смислові і часові перспективи. Встановлення меж «Я — суб'єкт активності» пов'язано з пошуком смислу життя, наповненістю свого існування. Смисл — це позитивний взаємозв'язок між світом «Я» і світом навколишньої дійсності. Джерелом розвитку смислу «Я — суб'єкт активності» виступає внутрішня ситуація переживання невдоволеності своїм існуванням, несвободи, залежності, нереалізованості. На основі процесу самопізнання суб'єкт розвитку шукає новий смисл, який зв'яже реальність життя людини з її мотивами та цінностями. Педагогічними умовами суб'єктного самовизначення є: соціально-економічний, культурний та духовний рівні середовища ВНЗ, система мотивації, характер самовизначення референтного оточення; тип батьківського ставлення до студента, система оптимальної психолого-педагогічної підтримки процесу суб'єктного самовизначення студента.

112. ЩОДО ВИХОВАННЯ ЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ У КУРСАНТІВ ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Н.А. Новікова

*Харківський національний університет внутрішніх
справ, м. Харків*

Проблема толерантності стала об'єктом наукових досліджень відносно недавно. У сучасному глобальному світі люди відчують потребу в розумінні людей іншої культури, релігії, цінностей, моральних норм тощо. В той же час все більшої гостроти набувають прояви расової та національної дискримінації.

Особливої актуальності проблема подолання різних форм прояву нетерпимості серед молоді набуває при підготовці майбутніх правоохоронців. Негативний вплив етнічних стереотипів, існуючих у суспільстві відносно представників різних етнічних меншин, може суттєво заважати неупередженому виконанню покладених на міліціонерів завдань з охорони громадського порядку

та закону. Тому вкрай важливим є виховання у курсантів міліцейських вузів саме такої соціально важливої риси як толерантність. Це освітянське завдання підкреслюється і в Декларації принципів толерантності: «виховання у душі толерантності слід розглядати як невідкладний імператив; у зв'язку з цим необхідно заохочувати методи систематичного й раціонального навчання толерантності. Політика і програми у сфері освіти повинні сприяти поліпшенню взаєморозуміння, зміцненню солідарності й терпимості в стосунках як між окремими людьми, так і між етнічними, соціальними, культурними, релігійними і мовними групами, а також націями».

Для забезпечення високого рівня професіоналізму майбутніх міліціонерів проблема толерантності має два аспекти. З одного боку, толерантність є професійно важливою якістю особистості правоохоронця, з іншого боку, правоохоронець має бути готовим до розв'язання конфліктів, що виникають в результаті нетерпимого ставлення людей один до одного.

113. САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ТА РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ У ВНЗ

О.М. Галинська

Національний університет харчових технологій, м. Київ

У вітчизняній і зарубіжній педагогічній, психологічній та іншій суспільно-науковій літературі термін «самореалізація» зустрічається часто. Вперше його було наведено в словнику з філософії і психології, виданому в 1902 році в Лондоні: «Самореалізація — здійснення можливостей розвитку». У сучасних дослідженнях самореалізацію визначають як «прагнення людини до самоздійснення, реалізації себе в об'єктивному світі, привласнення індивідом своєї діяльної суті» (А. Мисливченко); «здійснення можливостей розвитку «Я» за допомогою власних зусиль, співтворчості, співдіяльності з іншими людьми, соціумом і світом у цілому» (Л. Коростильова). Л. Буєва та М. Мамардашвілі розвиток здатності особистості до самореалізації як прояв і розкриття спектру можливостей пов'язують із освітою, адже освіта — це становлення образу людини, суб'єкта, який сам розвивається і самореалізується, співвідносить себе з ідеальним «Я». Якщо самореалізація особи і є сенсом людського життя, а сфера освіти покликана переконати людину в цьому її вищому призначенні й створити необхідні умови для самореалізації, то основні функції освіти повинні полягати у формуванні віри у вищу цінність максимально можливої самореалізації, у створенні умов для самовизначення особи, самопізнання своїх здібностей, бажань, інтересів (Б. Гершунський). Організація виховання у ВНЗ з орієнтацією його на формування студентів як особистостей і створення необхідних умов для самореалізації ними власних сутнісних сил — справа відносно нова і непроста. Та лише так навчально-виховний процес можна наповнити гуманістичним змістом. Особистість є початком виховання і його метою. Ефективність виховного впливу визначається мірою розвитку особистості студента, розкриттям і реалізацією його біологічних задатків, формування соціальних здібностей. Безумовно, при створенні педагогічних умов професійної самореалізації студентів важливе значення має особистість викладача.

114. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У СТУДЕНТСЬКОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ

О.А. Литвиненко, О.І. Некоз, Є.В. Штефан

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Ніякі сучасні засоби навчання — мультимедійні, віртуальні, дистанційні технології не можуть забезпечити вибір студента для його подальшої реалізації як кваліфікованого спеціаліста. Сприяти цьому може лише виховна робота викладача. Її метою є спрямування студентів на обрання подальшого життєвого шляху, вибір свого напрямку для найкращого проявлення умінь та навичок, одержаних під час навчання. В цьому випадку викладач — наставник під час зборів групи, відвідуванні гуртожитку, проведенні занять повинен постійно наголошувати на необхідності опанування дисциплін навчального плану.

В умовах ринкових відносин професійним знанням та навичкам завжди надається перевага при працевлаштуванні. Працедавець не завжди дивиться на кваліфікаційний диплом, а звертає увагу на додаток до нього. Звичайно, якщо там всі оцінки на задовільному рівні, — шанси працевлаштуватись на достойну роботу досить проблематичні. Кожний з студентів сприймає мотивацію до навчання по-різному. Якщо є мета стати фахівцем — це мотивація найкраща.

Приклад випускників має бути орієнтиром для студентів початкових курсів. Вони не лише відмінно вчилися, але і брали активну участь в громадській роботі. Наприклад, один з випускників факультету «Інженерної механіки та пакувальної техніки» на співбесіді при працевлаштуванні на філію однієї з іноземних фірм показав такі професійні знання з дисциплін кафедри «Машинобудування, стандартизації та сертифікації обладнання», що перекладач не встигав кваліфіковано перекладати його відповіді. Як підсумував працедавець, «легше навчити перекладача, ніж інженера-механіка». Хіба це не є результатом не лише бажання студента забезпечити собі перспективну роботу, але і результатом його власної мотивації до навчання, здобуття знань на належному фаховому рівні?

115. АКТИВІЗАЦІЯ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТА

О.А. Литвиненко, О.Г. Дзюб

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Не є секретом, що для навчання у вищому навчальному закладі абітурієнти вступають переважно за наполегливою рекомендацією батьків, за порадою друзів або для отримання будь-якої вищої освіти. Через це, з часом студент відчуває, що обраний шлях його не зовсім цікавить.

З іншого боку, внаслідок складних соціально-економічних проблем, знижена престижність більшості інженерних професій і, отже, — загальна активність при їх опануванні.

В той же час, однією з головних причин зниження навчальної активності є також нецікаві, іноді застарілі форми проведення занять. Звичайно, використання комп'ютерів, мультимедійних засобів, сучасних інформаційних технологій стимулюють зацікавленість студентів до вивчення окремих дисциплін. Підвищити мотивацію студентів до навчання можна за допомогою вибору активних рішень навчальних проблемних ситуацій під час занять. Їх формулювання у

вигляді пізнавальних або ситуаційних задач, проблемних питань та завдань, які, зокрема, пов'язані з власним досвідом викладача, сприяє заохоченню студентів до творчого мислення, прогнозування можливих рішень.

Важливою складовою навчального комплексу є спілкування зі студентами під час практичних і лабораторних занять, консультацій. Це сприяє більш тісному налагодженню довірчого зв'язку «викладач — студент», підвищує ефективність виховної роботи.

Особливо зазначений фактор треба враховувати при плануванні розподілу педагогічного навантаження — бажано, щоб наставник (куратор) проводив заняття в своїй академічній групі протягом всього періоду навчання студента, а не «передавав» групу іншим наставникам на подальших курсах.

116. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ВИХОВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

О.В. Никитенко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

У Законі України «Про освіту» наголошується, що «...метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян здатних до свідомого суспільного вибору...». Це характеризує навчання та виховання як єдиний безупинний процес та означає, що головним завданням діяльності вищого навчального закладу є не тільки підготовка висококваліфікованих спеціалістів, а й формування особистості студентів з гармонійно поєднаними професійними, морально-естетичними, психологічними якостями. Процес виховання — система виховних заходів, спрямованих на формування всебічно розвиненої особистості.

Викладач вищої школи завжди був вихователем, проте сьогодні виховання має розумітися як співробітництво та спільна творчість викладача і студентів. Науково-педагогічні працівники під час здійснення навчально-виховного процесу мають активно взаємодіяти зі студентами; враховувати характер їх майбутньої діяльності; враховувати індивідуально-психічні якості студентів і намагатися їх усебічно розвивати. Виховні принципи (демократизації, принципи опори на позитивне в людині, гуманізації, єдності вимог і поваги до особистості вихованця, виховання у колективі, зв'язку виховання з життям та ін.) орієнтують повноцінні взаємовідносини між викладачами та їх вихованцями та сприяють формуванню особистісних та професійних якостей майбутніх фахівців.

117. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВ ОНАХТ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

О.М. Кананихіна, А.О. Соловей

*Одеська національна академія харчових технологій,
м. Одеса*

У глобалізованому світі третього тисячоліття державний прогрес може бути забезпечений на підставі використання новітніх досягнень науки та техніки,

підвищення рівня технологізації, але з дотриманням загальнолюдських гуманістичних цінностей, розвитком соціальної відповідальності особистості із збереженням характеру своєї національної культури.

Практична реалізація цієї мети вимагає активного впровадження інноваційних технологій навчання та виховання студентів, з метою розкриття їхнього інтелектуального, культурного та творчого потенціалу.

В Одеській національній академії харчових технологій успішно працює Інститут культури та мистецтв, діяльність якого спрямована на надання студентам знань з окремих напрямків та проблем культури, ознайомлення їх з ефективними методами самоосвіти в галузі мистецтва та літератури, етики, естетики, історії, краєзнавства, психології, патріотичного виховання.

Під час проведення культурно-виховних заходів, як правило, планується проведення творчих виставок викладачів та студентів, перегляд історично-документальних фільмів, проведення екскурсій, олімпіад та конференцій. Інститут забезпечує роботу «Літературної вітальні», де студенти та викладачі мають можливість познайомити колег із своєю творчістю.

Інститут культури та мистецтв у своїй роботі практикує проведення міжвузівських студентських конференцій, присвячених важливим історичним подіям.

Інтеграція України в європейське та світове співтовариство, розбудова демократичного суспільства вимагають все більшої уваги процесу виховання гармонійно розвинених, соціально-активних та високоосвічених фахівців.

118. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СПАДЩИНА КАФЕДРИ ФІЗИЧНОЇ І КОЛОЇДНОЇ ХІМІЇ — ФАХІВЦЮ СЬОГОДЕННЯ

О.М. Мірошников, О.В. Подобій, О.Г. Макаренко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Сучасний фахівець має бути всебічно розвинутою, високоінтелектуальною і високопрофесійною особистістю. Формування цих якостей нерозривно пов'язано із навчанням в університеті. Фізична і колоїдна хімія є теоретичною базою будь-якого технологічного процесу.

Кафедра фізичної і колоїдної хімії має глибоку інтелектуальну спадщину, що формувалась протягом двох століть. Суттєвий вклад в розвиток фізичної і колоїдної хімії внесли засновки кафедри Архипович О. Г., Кудра О.К., Думанський А.В., Куриленко О.Д. Подальший розвиток кафедри був пов'язаний із дослідженням лауреата Державної премії України у галузі науки і техніки Фесенка В.В., які були спрямовані на вивчення фізико-хімічних властивостей та фізичних методів обробки харчових продуктів. Подальше використання досягнень фізичної і колоїдної хімії для вивчення складних фізико-хімічних процесів, що відбуваються при виробництві харчових продуктів, впровадив Манк В.В. Новий напрям розвитку кафедри було сформовано Грабовською О.В., яка розпочала підготовку фахівців за напрямом підготовки «Хімічна технологія». Сьогодні кафедра займається підготовкою фахівців з харчових добавок та косметичних засобів.

Методика викладання теоретичного матеріалу лекційних курсів кафедри завжди опирається на внесок вчених кафедри у різноманітні технології.

Продовжуючи кращі традиції кафедри, робота викладачів кафедри орієнтована на впровадження інноваційних методик навчання, пошук сучасних методів виховної роботи та на зв'язок навчального процесу з майбутньою

професійною діяльністю молодих фахівців. Використання інтелектуальної спадщини кафедри сприяє не тільки кращому засвоєнню матеріалу студентами, але і є підґрунтям для виховної роботи в університеті, невід'ємною складовою підготовки висококваліфікованих фахівців сьогодення.

119. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ТА САМОВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

О.Ю. Межинська-Бруй

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Проблема виховання — одна з вічних соціальних проблем, вичерпне розв'язання якої в принципі неможливе. Але на даний момент проблема висвітлює нові грані. Одним із вагомих протиріч вітчизняної вищої освіти в умовах її європейської інтеграції згідно вимог Болонського процесу виступає орієнтація на традиційну репродуктивну модель підготовки студента, яка не відповідає сучасним завданням виховання активної, творчої особистості, яка прагне постійного саморозвитку і максимальної реалізації особистісного потенціалу.

Аналіз існуючої практики виховної роботи вітчизняних ВНЗ показав, що вона не завжди здійснюється системно і недостатньо стимулює розвиток самовиховної активності студентів. Сучасними університетами накопичено певний позитивний досвід як традиційних (дискусійних, клубних, творчих) так і інноваційних (інтерактивних, рефлексивних, проектних) форм аудиторної та позааудиторної виховної роботи. Проте виховна робота в більшості з них обмежується застосуванням традиційних загальноуніверситетських заходів переважно розважального характеру та кураторських годин, які проводяться на досить формальному рівні. Питання самовиховання часто вивчаються суто теоретично, а отримані знання досить формальні і недостатньо висвітлюють зміст і напрями самовиховання особистості. Традиційні умови підготовки не в повній мірі сприяють формуванню стійких мотивів самовиховної діяльності. Найбільш вираженими мотивами студентів є навчальні, професійні та особисті, проте серед мотивів майже не простежується розвиток власної особистості як умова особистісного і професійного зростання.

120. РОЛЬ САМОВИХОВАННЯ У СТУДЕНТІВ

Х.В. Омельченко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Сутність самовиховання у тому, що особистість усвідомлено змінює сама себе. Самовиховання є вищим рівнем самозміни як діяльності, мета якої — зміна своєї особистості. Усвідомлення своєї особистості як об'єкта самовиховання, сприяє становленню мети, мотивів і мотивації самовиховання. Усвідомлення діяльності самовиховання сприяє підвищенню ефективності засобів самовиховання, систематичності та самостійності роботи над собою студента.

Стимулювання самовиховання за допомогою створення зовнішніх умов полягає в тому, що у ВНЗ створюють такі умови, які спонукають студентів займатися самовихованням. Такими стимулювальними умовами є: чітка внутрішня організація навчально-виховного процесу; наукова організація навчально-пізнавальної діяльності

студентів; висування високих вимог до студентів, поєднане з турботою про них; залучення кожного студента до активної діяльності; пропаганда діяльності найкращих студентів; організація дозвілля і відпочинку тощо.

Важливим етапом самовиховання є контроль і регуляція самовиховання. На цьому етапі застосовують прийоми самоконтролю, самозвіту, самооцінки.

Самоконтроль є одним із видів усвідомленої регуляції власної поведінки та діяльності з метою забезпечити відповідність їхніх результатів сформульованим цілям, вимогам, правилам, зразкам. Самоконтроль у самовихованні ґрунтується на здатності студента контролювати будь-яку свою діяльність, тобто, аналізуючи перебіг роботи із самовиховання, студент установлює відхилення в програмі самовиховання і вносить відповідні корективи у план роботи над собою.

Хоча і виконувати таку функцію самоконтролю як стабілізація діяльності, досить кропітка праця і можливості цієї функції значно обмежені. Це пов'язано зі швидким перелаштуванням студентів, на інші види діяльності (запрошення ровесників відпочити, переглянути новий фільм. Проте самовиховання є надзвичайно важливим компонентом самостійної роботи над удосконаленням своїх рис.

121. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В БЕРДЯНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

А.І. Омельченко

Бердянський державний педагогічний університет

Національно — патріотичне виховання є складовою виховного процесу в університеті, головною метою якого є набуття студентами соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування особистісних рис громадянина Української держави. З метою посилення національно-патріотичного виховання студентів, формування високої моральності, шанобливого ставлення до пам'яті про перемогу та ветеранів Великої Вітчизняної війни, згідно з концепцією національно-патріотичного виховання молоді, затвердженою спільним наказом Міністерств освіти і науки, молоді та спорту; оборони від 27.10.2009 № 3754/538, в університеті було розроблено й затвердженою план заходів з героїко-патріотичного виховання студентської молоді на період з 2011 по 2016 рік.

Одним з основних напрямків виховної роботи в університеті є формування національної свідомості, патріотизму, толерантності студентської молоді. На підтримку Всеукраїнської молодіжної акції «Пам'ятати. Відродити. Зберегти» уже третій рік під керівництвом директора Інституту філології та соціальних комунікацій БДПУ, доктора філологічних наук, професора Ольги Дмитрівни Харлан проводиться культурно-просвітницький захід під гаслом «Одягай вишиванку, говори українською, співай українські пісні!», присвяченому пам'яті відомого українського поета та композитора Грицька Чубая.

23 квітня 2013 року в БДПУ проводився **конкурс патріотичної постановки**, присвячений 68-й річниці перемоги у Великій Вітчизняній війні, у якому взяли участь усі інститути та факультети. У журі були ветерани — викладачі

університету. Перше місце в цьому конкурсі посів Інститут соціально-педагогічної та корекційної освіти.

Також до Дня перемоги були проведені такі святкові заходи:

- мітинг біля пам'ятника викладачам і студентам, які загинули в 1941—1945 рр.;
- покладання квітів до пам'ятника морякам-десантникам;
- концерт.

Університет взяв участь у молодіжному мітинг — реквієму біля меморіального комплексу «Вічний вогонь» (300 студентів).

24 травня 2013 року викладачами кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання (секція «хореографія») було організовано флешмоб «Молодь Бердянська за культурне відродження нації, за майбутнє України!».

Студенти університету брали участь у заходах приурочених до 70-ої річниці визволення міста від німецько-фашистських загарбників та 186 — ої річниці від дня його заснування, зокрема у міському суботнику; торгово-промисловій виставці, фотовиставці; молодіжній акції «Зірка пам'яті».

До Дня захисника Вітчизни 21 лютого 2013 року відбулася зустріч студентів з ветераном-викладачем університету Юхном Ю.В. За сприяння голови Ради офіцерів Бутька М.А., голови ради ветеранів, учасників Великої Вітчизняної війни Антонова Миколи Антоновича 23 квітня, 24 квітня 2013 року організовано зустріч з ветераном ВВВ Приймой Віктором Нікіфоровичем, який поділився спогадами про війну та відповів на запитання студентів.

122. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ СТАРШИХ КУРСІВ

**П.Л. Шиян, А.М. Куц, І.М. Бабич,
М.В. Бондар, П.М. Бойко**

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Організація виховного процесу у вищій школі повинно носити творчий характер, орієнтуючись на проблеми, пов'язані із специфікою закладу освіти, специфікою регіону, у якому він знаходиться — особливе і складне завдання, розв'язання якого вимагає нових форм впливу на студентів, відпрацювання нових методик, активізації традиційних видів діяльності, збереження досягнень минулого.

У кожному з ВНЗ здійснюється навчально-виховний і виховний процеси, якість яких забезпечується професорсько-викладацьким складом, а також спеціальними організаторами виховання, до яких відносяться і куратори академічних студентських груп. Випускові кафедри ВНЗ повинні здійснювати виховання патріотизму і національної самосвідомості, підготовку національної інтелігенції, сприяти оновленню і збагаченню інтелектуального генофонду нації, вихованню її духовної еліти, примножувати культурний потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів. Випускник ВНЗ повинен бути творчою особистістю, з відчуттям потреб часу, прагненням самопізнання і самовдосконалення, високим рівнем духовності. Йому мають стати підвладними найсучасніші технічні засоби для здобуття необхідної інформації.

Кожен керівник виховним процесом ВНЗ, куратор, викладач вищої школи повинен мати здатність до творчих перетворень, орієнтації у нестандартних ситуаціях, добору форм, методів, засобів виховного впливу у відповідності з потребами молодіжного колективу. Він має усвідомлювати власну індиві-

дуальність, уміння впливати на свідомість інших людей, проводити діагностування їх розвитку, прогнозування результатів.

У виховній роботі викладачів випускових кафедр ВНЗ мають місце зустрічі з визначними діячами науки, освіти, культури, в яких зосереджені найкращі якості громадян України, акцентувати увагу студентів на положеннях літописів, міфів, сказань, дум, фольклорних та мистецьких джерел тощо. Враховуючи побажання молоді, організатори виховної роботи повинні проводити екскурсії до всенародних святинь, вказуючи на їх значенні в історії і для історії.

123. ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

В.Л. Павлов

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Чи потрібно виховувати студентів? Питання риторичне і відповідь на нього однозначна: звичайно. Правда, реалії сучасної вищої школи в Україні свідчать, що практика організації виховного процесу та його теоретична складова дуже далекі від того, що можна вважати належним і бажаним. Виділю у зв'язку з цим декілька проблем:

1. Нормативні документи Болонського процесу фактично залишають поза увагою процес виховання. В них акцент робиться на організаційні аспекти навчання та освітні стандарти. Питання формування і функціонування світогляду, ціннісних орієнтацій молоді людини, її моральної культури Захід віддає передусім у руки сім'ї та церкви. У східній Європі традиційно домінували, значною мірою домінують і тепер, інші підходи і пріоритети щодо взаємозв'язку навчання і виховання. Тут багато в чому інший досвід виховання, інші традиції, інша ментальність. На жаль, це не завжди хочуть брати до уваги ті, хто в сучасній Україні на рівні владних структур визначає стратегію і тактику функціонування вищих навчальних закладів.

2. Могутній виховний потенціал мають гуманітарні дисципліни, які викладаються студентам, особливо історія, культурологія, релігієзнавство, етика, естетика, психологія, філософія, соціологія, політологія, право та ін. Але їх обсяг в структурі навчального процесу з кожним роком невпинно зменшується. «Мілішає», відповідно, і теоретичне підґрунтя ціннісних орієнтацій молоді, зростає доля випадкових чинників, що впливають на формування і функціонування їх свідомості. Як результат, убогішим стає духовний світ молодих людей. В їх бажаннях все частіше і активніше починають домінувати прагматизм, меркантилізм, холодний розрахунок. Матеріальне все більше відтісняє на задній план духовне. Прикро, та все ж приходить констатувати, що невід'ємними складовими життя нашого соціуму стали бездуховність значної частини населення, нічим не обґрунтоване насильство, нехлюйське ставлення до власної історії, егоїзм, користолобство.

3. Саме виховання молодих людей у стінах вищих навчальних закладів багато в чому має однобокий і спотворений характер. Як правило, воно позбавлене системності, орієнтоване переважно на задоволення потреб дозвілля юнаків та дівчат, дуже часто має «ура-патріотичний» характер. Виховання тут, значною мірою, проявляє себе не як невід'ємна складова діяльності вузу, а як своєрідний «додаток» до

навчального процесу. Такий виховний вплив мало зачіпає душу людини, дуже поверхово торкається глибинних пластів її свідомості, несуттєво впливає на її ціннісні орієнтації. У більшості випадків у ньому довліє інформаційна сторона, а не світоглядно-орієнтаційна. Потребує кардинальної перебудови робота наставників студентських академічних груп. Передусім в контексті зміщення акцентів у їх діяльності — з контролю за мірою участі студентів у навчальному процесі та їх успішністю на власне виховну роботу з ними.

124. ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

О.В. Пасічник

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Побудова і розвиток держави як цивілізованого члена світового товариства неможлива без патріотичного виховання її громадян. Тому на сучасному етапі в Україні одним з пріоритетних завдань є виховання патріотизму як духовно-моральної якості студентської молоді — майбутньої інтелектуальної, культурної, політичної, бізнесової еліти України.

У процесі патріотичного виховання культивуються кращі риси української ментальності — любов до батьківщини, працелюбність, індивідуальна свобода, щирість і доброта, гостинність, вміння цивілізованим шляхом відстоювати права й свободи громадян, сприяти громадянському миру та злагоді в суспільстві. Метою патріотичного виховання є формування і розвиток такої особистості, якій буде притаманна висока національна самосвідомість, готовність до виконання громадянського та конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності та цілісності України, утвердження національного суверенітету держави.

Серйозними проблемами сучасної студентської молоді України є прояви ксенофобії, інтолерантності та кризи ціннісних орієнтирів. Пошук шляхів розв'язання цих проблем лежить у площині виховання патріотизму студентства як духовно-моральної якості на основі притаманних українському народові християнських моральних цінностей, культури, мистецтва, традицій, звичаїв України, кращих досягнень у галузях науки, освіти, техніки, тому значний виховний потенціал мають такі дисципліни, як історія України, українська мова, культурологія, політологія, дисципліни професійної підготовки, а також відвідування за участі викладачів та кураторів академічних груп музеїв, виставок, визначних місць. Патріотичне виховання повинно здійснюватись з урахуванням специфіки навчальних дисциплін на лекціях, семінарах, практичних заняттях та в позаурочний час.

Вищі навчальні заклади покликані розвивати ідеї, світоглядні позиції, тобто конструювати майбутнє українського суспільства., тому, за рахунок підняття престижу української мови в академічному середовищі, формування в студентській свідомості переваг здорового способу життя, культу соціально активної та духовно багатой людини, забезпечення високого рівня професійності та вихованості, можна отримати особистість, яка здатна досягти повної реалізації власних здібностей і можливостей та здійснити цілеспрямовані перетворення навколишньої дійсності на користь усього суспільства.

125. АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

О.Є. Пилипенко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

З розпадом Радянського Союзу занепала і система патріотичного виховання в Україні. За останні 20 років суттєвих кроків в цьому напрямку зроблено не було. Уряд намагається змінити ситуацію. На сьогоднішній день відбувається побудова нової системи патріотичного виховання студентської молоді. Організуються центри патріотичного виховання для молоді, різноманітні конференції, конкурси тощо. Є нагальна потреба в підготовці спеціалістів, які б займалися виключно патріотичним вихованням молоді.

Така увага до зазначеної проблеми пов'язана з тим, що патріотизм є основою для потужної могутньої держави. Тобто мова йде про справу державного значення. Система патріотичного виховання включає в себе: відповідні державні навчальні заклади, громадські організації, нормативно-правову і духовно-моральну базу виховної, освітньої і масової просвітницької діяльності, а також заходи по формуванню патріотичних почуттів і свідомості громадян. Вона охоплює всі рівні виховної діяльності, починаючи з сім'ї і вищими навчальними закладами і передбачає організацію заходів патріотичної спрямованості як на державному рівні, так і проведення індивідуально-виховної роботи з окремою особистістю.

В системі патріотичного виховання найважливішою складовою є масова патріотична робота, яку організують і проводять державні органи, ЗМІ, представники наукових і творчих організацій, ветеранських, молодіжних и громадських організацій, основних релігійних конфесій.

Система патріотичного виховання покликана забезпечити цілеспрямоване формування у громадян активно позиції, сприяти включенню їх до вирішення державних завдань, звички діяти у відповідності з національними інтересами України. Належне патріотичне виховання потребує:

- нормативно-правового забезпечення в системі освіти;
- педагогічного і методичного забезпечення: розробки навчальних і спеціальних програм, методик по організації і проведенню патріотичного виховання; вивчення передового зарубіжного педагогічного досвіду;
- інформаційного забезпечення;
- науково-теоретичного забезпечення: організацію досліджень в сфері патріотичного виховання і використання їх результатів в практичній діяльності; розробку методичних рекомендацій по проблемам формування і розвитку громадянина.

Кінцевим підсумком патріотичного виховання має бути духовне і культурне піднесення, зміцнення держави і досягнення соціальної і економічної стабільності.

126. ВИХОВНА РОБОТА НАСТАВНИКА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ

Ю.М. Пенчук

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Професійно-моральна культура не з'являється сама по собі, її необхідно виховувати, впроваджувати у свідомість молоді. І в цьому процесі провідну роль відіграє наставник академічної групи — перша людина, викладач і старший товариш, з яким стикаються колишні абітурієнти, які стали студентами першого курсу.

Вступивши до університету, вчорашні школярі навіть не здогадуються, що найбільші труднощі тільки починаються. Чи не менше року буде потрібно студентам, щоб увійти в нове самостійне життя. Поряд з оволодінням теоретичними та практичними знаннями, студент набуває в процесі навчання досвід внутрішньогрупового спілкування, взаємодії з різними соціальними інституціями, організації спільної роботи зі студентами інших курсів.

Основними цілями і завданнями роботи наставника академічної групи є наступні:

- створення і підтримка в групі комфортного психологічного середовища для успішної навчальної та пізнавальної діяльності студентів, для професійного, особистісного, громадянського розвитку, сприяння становленню високоінтелектуальної, гармонійно розвиненої особистості;
- інформаційний супровід студентського життя;
- залучення студентів до наукової діяльності;
- розвиток корпоративної культури — почуття причетності до університету;
- сприяння в організації культурного дозвілля студентів, пропаганда здорового способу життя;
- соціально-правове просвітництво.

Сказане вище дозволяє зробити висновок про неподільність навчання і виховання, які являють собою єдиний процес цілеспрямованого формування особистості фахівця.

127. ВЗАЄМОДІЯ В СИСТЕМІ «ВИКЛАДАЧ — СТУДЕНТ»

Л.В. Пешук, О.А. Чернюшок

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Якість підготовки будь-якого фахівця в сучасних умовах визначається не тільки рівнем його знань, але й професійними вміннями, що дозволяють йому творчо вирішувати виникаючі проблеми, активно взаємодіяти з людьми на основі встановлення суб'єктних відносин. Система вузівської освіти з навчання фахівців повинна володіти широким набором засобів, що забезпечують розвиток умінь. Одним з найбільш важливих моментів у цьому є взаємодія, що складається між викладачем і студентом: беручи суб'єктні відносини і будучи їх активним учасником, студент починає сприймати реалізовані способи спілкування як норму, як свій індивідуальний вибір.

Педагогічна взаємодія в системі «викладач-студент» являє собою систему взаємних впливів суб'єктів, включених в спільну діяльність на основі загальних цілей професійної освіти. Подібна взаємодія має велике принципове значення з

точки зору аксіологічної складової, оскільки це взаємодія між викладачем і студентом впливає на формування системи цінностей майбутнього фахівця, таких як людина, істина, освіта, професія та інші.

Важливо мати на увазі, що процес взаємодії викладача і студентів протікає в зіткненні цілей, інтересів, життєвих позицій, мотивів, особистого індивідуального досвіду, що викликає діалектичні зміни форм взаємодії в ході навчального процесу.

Соціальний світ студентів формується в результаті соціальних взаємодій один з одним і з викладачами. При цьому вирішальний вплив на студентів надає символічне оточення, тому що воно сприяє формуванню їх свідомості і людського «Я». З позицій символічного інтеракціонізму, взаємодія між викладачем і студентом розглядається як безперервний діалог, у процесі якого вони спостерігають, осмислюють наміри один одного і реагують на них

128. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

О.В. Подобій, С.П. Бондаренко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

В Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті зазначається, що система освіти має забезпечити розвиток творчих здібностей у дітей і молоді, формування навичок самостійного наукового пізнання, що забезпечується використанням інформаційних технологій навчання. Інформаційні технології навчання — це методологія і технологія навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів навчання.

Для того, щоб встигати за розвитком сучасного мінливого світу, студенти мають мати високий рівень освіти, а без впровадження сучасних інноваційних технологій це неможливо. Враховуючи те, що існує безпосередній зв'язок між рівнем освіти людини та її професійним і економічним добробутом, впровадження вищезазначених та інших інноваційних технологій в навчальний процес вищого навчального закладу є актуальним питанням.

Сучасне суспільство характеризується швидкими змінами у всіх сферах життя, що особливо впливає на розвиток інформаційного простору. Освітня сфера, як основоположниця формування світогляду, духовного становлення особистості, зазнає значних процесів трансформації.

Основною формою навчання у вищому навчальному закладі залишається лекція, яка є однією з найдавніших та найпоширеніших форм викладання. Проте сучасний рівень підготовки студентів орієнтує викладача на перехід від педагогічного традиціоналізму до впровадження нових форм і методів проведення лекційного заняття. Використання інформаційної комп'ютерної технології не тільки дозволяє збільшити обсяг навчального матеріалу, урізноманітнює його структуру, знаходить нові форми його подання, скорочує час для подачі великого масиву інформації, але й покращує якість засвоєння теоретичного матеріалу.

Крім того використання мультимедійних технологій як засобу навчання — це можливість поєднання логічного і візуального (образного) способів засвоєння інформації, можливість встановлення швидкості подачі матеріалу та числа повторів, що задовольняють їх індивідуальні академічні потреби.

Під час підбору мультимедійних засобів викладачу необхідно враховувати особливості конкретного навчального предмету, передбачати специфіку відповідної науки, особливостей методів дослідження її закономірностей. Ці технології повинні відповідати головним цілям і задачам навчального предмету, а також органічного вписуватись в навчальний процес.

Впровадження мультимедійних технологій в навчальний процес є досить ефективним, але потребує вирішення багатьох завдань щодо розвитку матеріально-технічної бази, напрацюванню досвіду та методології викладання відповідного навчального предмету.

129. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ В ТЕХНІЧНОМУ ВУЗІ

Є.С. Смірнова

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Перед викладачем іноземної мови ХХІ століття поставлено нове завдання сприяти розвитку та формуванню нової гуманної особистості з високим рівнем національно-культурних цінностей і комунікативної культури в цілому.

Сучасна методологія розглядає мову як культурний код нації, тому і вивчення іноземної мови поєднано з пізнанням культури народу, цивілізації, духу нації цієї країни, мову якої вивчають. Вчені з давніх часів шукали відповідь на питання, як впливає культура як соціальне явище на вивчення іноземної мови. В лінгвістичній літературі з'явилися терміни «емоційна педагогіка», «комунікативна свідомість», «мовленнєва культура» [Големан 1998; Тункай 2004; Яшенкова 2012], які відображають особливості емоційної поведінки співрозмовників і сприяють поглибленому розумінню систем моральних цінностей інших культур і народів.

Втілення принципу так званої «емоційної педагогіки» у процес навчання іноземної мови надасть можливість викладачам, авторам підручників і студентам переглянути цілі вивчення іноземної мови. У будь-якій соціальній групі під час спілкування слід враховувати «емоційний індекс» представників даного культурного середовища і виховання толерантності до чужих культур, пробудження зацікавленості і поваги до них, намагання подолати почуття роздратування від надмірності, недостатності або просто несхожості інших культур. Тут іноземна мова виконує роль основного засобу міжкультурної комунікації, яка спрямована на реалізацію своєї головної функції — особистісної [Тарнапольський 1994]. Під час спілкування іноземною мовою співрозмовники в більшій чи меншій мірі розкривають свої особистісні цінності, які проявляються у само визнанні, самоствердженні в очах інших людей, а також в порозумінні і підтримці співрозмовників, взаємному задоволенні емоційних потреб учасників комунікації. Так звана «емоційна освіта» передбачає заміну надто інтелектуального навчання за принципом накопичення матеріалу формуванням любові до життя, а саме, любові до процесу мислення, відкриття, творчості, самореалізації, самооцінки. Вона передбачає використання іноземної мови у розвитку поваги до власних національних традицій, історії та культури у поєднанні з вихованням інтернаціоналістичного менталітету.

Отже, при вивченні іноземної мови у вищому навчальному закладі в світі сучасних методологічних студій слід враховувати національно-культурні особливості процесу спілкування, що впливають на реалізацію особистісних цінностей співрозмовників і сприяють формуванню їхньої комунікативної культури в цілому.

130. РОЛЬ КУРАТОРА У САМОВИХОВАННІ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ

А.М. Грищенко

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Підтримка творчої самореалізації, творчого визначення в значній мірі залежить від куратора, який починаючи з першого курсу найдовше спілкується зі студентами академічної групи. Вивчивши індивідуальні особливості кожного студента групи, куратор може рекомендувати до участі того чи іншого студента в громадських заходах, культурній та науковій діяльності, сприяти залученню якомога більшої кількості студентів до такої діяльності.

Спілкування з куратором не повинно обмежуватись лише контролем відвідування занять та поточної успішності, але й супроводжуватися тематичними зустрічами. До організації таких зустрічей доцільно залучати студентів. З метою розвитку у них відчуття відповідальності необхідно дати їм можливість висловити свої ідеї не соромлячись, самостійно організувати певні заходи. Проведення таких заходів дозволяє розширити світогляд і сприяє розвитку організаційних здібностей студента, які не завжди можна реалізувати під час занять навчального процесу. Для ефективної реалізації таких заходів необхідно винайти підхід до кожної особистості, щоб подолати замкнутість, психологічну інерцію студентського колективу.

Важливим фактором у діяльності куратора є його можливість впливати на світогляд і переконання студента. Задача куратора — розвинути у студента постійне прагнення до повного виявлення і розвитку особистих потенційних можливостей та до їх реалізації з першого курсу навчання, бажання утвердження в колективі. Одне з цільних місць у цьому процесі займає організація культурно-просвітницької роботи і дозвілля.

131. РОЛЬ ОСОБИСТІСНОЇ РЕФЛЕКСІЇ У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ СТУДЕНТА

В.В. Фурман

Національний авіаційний університет, м. Київ

Сучасна підготовка висококваліфікованих фахівців передбачає не тільки організацію глибокого, системного та якісного освоєння ними фундаментальних знань, формування відповідних практичних умінь і навичок, а й розвиток у них здібностей до професійної самореалізації і творчості.

Особистісна рефлексія в даному контексті розуміється як усвідомлення молодою особистістю себе в навколишньому світі, переосмислення своєї поведінки і діяльності в предметній, природній та соціальній реальності.

Усвідомлення себе, здійснюване за допомогою особистісної рефлексії, розглядається в якості одного з основоположних механізмів, що визначають адаптацію людини до мінливої дійсності та трактується як механізм розвитку що дозволяє усвідомити необхідність трансформації індивідуальної самосвідомості і реалізувати її в цілях продуктивної адаптації (Б.Г.Ананьєв, Л.С.Виготський, С.Л.Рубінштейн, І.Н.Семенов, Е.Б.Старовойтенко та ін.).

Досягнення професіоналізму діяльності та професіоналізму особистості можливе за умови самовдосконалення її індивідуальності і творчої самореалізації, умовою якої є особистісна рефлексія як системоутворюючий фактор творчого процесу, засіб і механізм, за допомогою якого здійснюється переосмислення змісту свідомості та діяльності суб'єкта.

Отже, механізм особистісної рефлексії студента завжди пов'язаний з виробленням нового змісту його професійного самовизначення у формі знань та уявлень щодо майбутньої діяльності, яка й проєктується в процесі особистісної рефлексії.

132. НЕОБХІДНІСТЬ ІНТЕГРАЦІЇ ВИХОВНОГО ТА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Л.О. Штанько

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Давній мудрець сказав: «Якщо ви плануєте на рік — садіть рис. Якщо ви плануєте на 12 років — вирощуйте сад. Якщо плануєте на століття — виховуйте людей».

Україна стоїть сьогодні перед рядом проблем у всіх сферах життя, але найбільш актуальними є проблеми пов'язані з вихованням молодого покоління, створення надійного фундаменту для гармонійного розвитку особистості. Дуже загрозливим для нашої країни є збільшення рівня захворюваності на ВІЛ/СНІД, кількості небажаних вагітностей, молоді, яка курить, вживає алкоголь та наркотики. Щорічно кількість наркоманів в Україні зростає, приблизно на 10 відсотків. До того ж наркозалежні громадяни дедалі молодшають — вік, у якому починають вживати наркотики, становить 13–15 років. Ці підлітки у більшості своїй після закінчення школи йдуть навчатися у вищі навчальні заклади.

Мінливість процесів суспільного розвитку ставлять перед освітою, покликану здійснювати випереджаючі функції, нову проблему: підготовку людини до життя в умовах мінливого світу з пріоритетними цінностями особистості. Однак феномен виховання опинився на периферії як теорії, так і практики вітчизняної педагогічної науки. Поширеною помилкою практики виховання є підміна відносин до цінностей сучасного життя набором якостей особистості.

Ціннісні відносини — це відносини людини до найвищих цінностей, таких, як «людина», «життя», «суспільство», «праця», «пізнання»

В останні роки в наукових працях поширення набуває термін «духовне становлення» школяра (студента). Духовне становлення передбачає інтеграцію духовного компонента в навчання, яка являє собою не просто наявність виховних годин, повчальних прикладів тощо. Інтеграція духовності в навчання — це спосіб життя (перш за все викладача).

Кожен викладач має сприяти створенню умов для ціннісного ставлення молоді до сім'ї, здорового способу життя, праці, професії, культури, людини, до себе, до Бога.

Отже, якщо науково-педагогічні працівники будуть ігнорувати виховний компонент в навчальному процесі, стояти осторонь виховання молоді, ми можемо втратити ціле покоління, а отже, майбутнє нації.

133. РОЛЬ НАСТАВНИКІВ АКАДЕМІЧНИХ ГРУП У ВИХОВАННІ ТА СТАНОВЛЕННІ СТУДЕНТА ЯК ОСОБИСТОСТІ

Т.В. Якимчук

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Питання, пов'язані з вихованням та самовихованням молоді у вищих навчальних закладах, неодноразово привертали увагу науковців та педагогів. Були ними досліджені і основні функціональні обов'язки наставників академічних груп, до яких належать: відвідування гуртожитку, обговорення питань успішності й дисципліни, екскурсійна робота, участь у загальноуніверситетських заходах, організація та проведення виховних годин (бесід, дискусій тощо), складання письмових звітів про виконання обов'язків наставника академічної групи.

За умов належного виконання вище вказаних обов'язків, дії наставників допомагають розвитку та самореалізації студентів, сприяють формуванню професійних якостей майбутніх фахівців. Проте, варто відмітити, що існує ряд перешкод на шляху досягнення запланованого наставником результату. Зокрема, необхідно враховувати той факт, що наставники мають справу з уже сформованою особистістю і студент як доросла людина має власний погляд на доцільність своєї участі у позааудиторній роботі. Вплинути на його рішення відвідувати виховні години чи організовані екскурсії можна тільки шляхом переконань у випадку пріоритетності навчання на даному етапі життя студента.

Таким чином, ми вважаємо, що сприяти удосконаленню особистості студента можна тільки власним прикладом, будучи для нього авторитетною особистістю. Серед основних обов'язків наставників у рамках кредитно-модульної системи навчання, на нашу думку, повинні бути надання студентам консультацій стосовно графіків самостійної роботи та контроль за виконанням цих графіків і успішністю студентів, підкріплені відповідними повноваженнями.

134. ЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУТУ КУРАТОРСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Н.С. Чернега

Київський університет права Національної академії наук України

Ринок праці в Україні потребує висококваліфікованих працівників, тому вища школа в свою чергу висуває вимоги до освітнього процесу та організації виховної роботи у виші. Одним із напрямків є інститут кураторства.

Куратор – особа, яка є посередником між студентською академічною групою та адміністрацією вишу у плані виховної роботи. Виховання поряд з навчанням є одним з компонентів освіти, сутність якого полягає у розвитку особистості того, кого навчають. Отже, виховна діяльність повинна бути присутня не тільки у поза навчальній роботі, а й у навчальному процесі.

У куратора академічної групи багато функцій:

- інформативна;
- організаційна;
- контролююча;
- комунікативна;
- творча.

Із досвіду визначено, що питання щодо навчання студентів успішніше вирішує куратор академічної групи, оскільки саме він знає студентів краще за інших викладачів.

Отже, будучи посередником, педагог, який виконує функції куратора групи – це перш за все наставник, той хто виявляє потенціал студента та спрямовує його у потрібному напрямку для кращої самореалізації студентів.

Умови в яких має організовувати роботу куратор академічної групи: обізнаність куратора вікових психофізіологічних особливостей студентів їх мотивації, основи групової взаємодії, критичні точки спілкування.

Оцінку якості участі викладачів у виховній роботі можна визначити за певними показниками, серед яких: організація відвідування музеїв, виставок, театрів, проведення круглих столів, організація гуртків за інтересами, спортивних змагань на рівні вишу, міста, країни; висвітлення цих заходів у ЗМІ.

Важливим аспектом ефективної діяльності кураторської роботи є зацікавленість адміністрації вишу у даному виді діяльності. Наявність розвиненого інституту кураторства у виші дозволяє зменшити випадки порушення правил розпорядку та знизити відсутність студентів під час навчального процесу.

ЗМІСТ

1. Є. Глива. Внутрішні травми у вихованні людини.....	3
2. Лешек Фредерік Коженевські. Виховання як право людини на безпеку.....	4
3. М.Г. Кітов. Патріотизм, шовінізм, націоналізм: експлікація понять.....	5
4. В.П. Поденко. Національне виховання в системі освіти України.....	7
5. С.І. Болтівець. Психогігієна виховання у вищій школі.....	8
6. Л.І. Зязюн. Особистісні теорії виховання молоді в контексті європейської освіти.....	9
7. І.В. Гіренко. Розвиток іншомовних здібностей студентів як умова соціальної адаптації особистості.....	10
8. В.Є. Білогур. Щодо питання ставлення студентів до позанавчальної роботи у ВНЗ.....	11
9. С.П. Гіренко. Виховні орієнтири формування конфліктологічної культури курсантів ВНЗ МВС.....	11
10. С.Е. Моторная. Эволюционный подход к становлению выпускника университета и гуманистические ценности.....	12
11. Г.О. Сімахіна. Особистість, освячена добром.....	13
12. О.В. Василенко. Роль самовиховання у формуванні самоосвітніх навичок студентів.....	14
13. В.М. Азаренков. Патріотичне виховання студентської молоді на сучасних пріоритетах українського національного виховання.....	14
14. О.В. Антонюк. Завдання та найважливіші напрямки діяльності інституту кураторства у сучасних умовах.....	15
15. О.М. Кананихіна, З.Д. Арова. Інноваційні підходи до виховання молоді в сучасних умовах.....	16
16. А.В. Башта. Патріотичне виховання студентів у процесі вивчення інженерно-технічних дисциплін.....	16
17. В.В. Польовик, Т.П. Голікова. Самореалізація студента-першокурсника.....	17
18. С.В. Понікаровська. Особливості гуманістичної педагогіки.....	18
19. І.В. Попова. Особливості виховних функцій викладача вищого технічного навчального закладу.....	18
20. І.М. Продан. Методи релаксації у вихованні духовних і творчих можливостей студентів.....	19
21. О.О. Прядко. Патріотичне виховання студентів в гуртку села Велика Бурімка Чорнобаївського району Черкаської області.....	20
22. О.П. Слободян, А.Г. Пухляк, О.М. Данилко. Виховання студентів на факультеті технології м'ясо-молочних та парфумерно-косметичних продуктів (ТММПКП).....	23
23. О.С. Пушка. Роль куратора в позанавчальному житті студента.....	23
24. С.В. Кадомський, С.О. Шуляк. Мотивація викладача у самовизначенні та самореалізації студента.....	24

25. С.В. Кадомський, С.О. Шуляк. Горнило наукової роботи як важливий фактор виховання майбутнього спеціаліста і підвищення ефективності освіти.....	24
26. Н.В. Сімурова. Куратор — професіонал і людина	25
27. Л.П. Саракун. Духовні цінності як орієнтири виховання молоді	26
28. В.М. Сидор. Формування патріотичного виховання серед студентської молоді.....	26
29. О.І. Сидорченко, Т.М. Захарченко. Особливості виховання студентів академічної групи у вищих навчальних закладах	27
30. О.І. Сидорченко, Т.М. Захарченко. Інноваційні комунікативні технології в роботі кураторів академічних груп.....	27
31. І.Л. Сіданіч. Теоретико-педагогічні аспекти формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді.....	28
32. А.О. Сірик. Роль куратора для студентів перших курсів	29
33. Н.С. Скрипник. Формування суб'єктної позиції студентів як один із пріоритетів виховної роботи у сучасному вищому навчальному закладі	30
34. О.І. Скроцька. Роль викладача у професійному самовизначенні студента.....	30
35. В.П. Стабніков. Роль наставника академічної групи у формуванні особистості студентів	31
36. М.Ю. Стрижньова. Дидактична адаптація студентів-першокурсників до вивчення іноземної мови у немовному ВНЗ	32
37. К.П. Токарева. Формування у студентів мотивації до самостійної позааудиторної оздоровчої діяльності засобами виховної роботи у ВНЗ.....	33
38. І.П. Тригуб. Педагогічна технологія навчання в малих групах для саморозвитку і самореалізації особистості студента.....	33
39. О.І. Федоренко. Зміст патріотичного виховання майбутніх працівників органів внутрішніх справ у ВНЗ МВС України.....	34
40. В.В. Харченко. Виховні функції сучасного куратора	35
41. С.В. Харченко. Роль куратора у підвищенні культурного та загальноосвітнього рівня курсантів ВНЗ системи МВС.....	35
42. О.В. Хотенцева, Т.О. Шпичка. Оцінка показників змагальної діяльності з міні-футболу на основі психічної готовності гравців	36
43. В.В. Цирульнікова, О.М. Усатюк. Тімбілдінг як сучасний інструмент виховної роботи у вищому навчальному закладі.....	37
44. К.М. Чала. Роль викладача у самовихованні студентів	37
45. Г.А. Чередніченко, Л.Ю. Шапран, Л.І. Куниця. Виховання студентів у процесі вивчення іноземної мови.....	38
46. Г.А. Чередніченко. Формування антинаркотичної та атиалкогольної стійкості студентів у процесі вивчення іноземної мови	39
47. Н.Ю. Чугаєва. Організація виховної роботи у ВНЗ: психологічний аспект	39
48. О.В. Шереметинська. Роль викладача у формуванні професійної самореалізації студентів	40
49. П.Л. Шиян, М.М. Жеплінська. Виховання студентської молоді в дусі патріотизму та національної самосвідомості.....	41

50. Г.Д. Щербакова. Роль інституту кураторства у сучасній освіті.....	41
51. Ю.О. Васютинська, Н.Л. Кузьмінська. Проблема професійної самовизначенності студентів	42
52. Ю.П. Фурманова. Куратор у вищій школі необхідний.....	42
53. Л.В. Юрчук. Воспитательный процесс в аспекте обучения иностранному языку	43
54. Л.П. Яненко. Патріотичне виховання студентської молоді та його вплив на формування якостей особистості	44
55. С.В. Беляєва. Функції викладача у самовизначенні та самореалізації студента	45
56. Н.О. Божок. Психологічний аналіз самооцінки у юнацькому віці.....	45
57. Г.А. Бойко. Роль куратора академічної групи у вихованні і професійному становленні майбутніх спеціалістів.....	46
58. М.М. Бровко. Проблеми виховання молоді в системі сучасних соціокультурних реалій.....	46
59. В.О. Веклич. До питання щодо оптимізації навчального процесу у вищому навчальному закладі: деякі особистісні фактори	48
60. Ю.І. Вербиненко. Роль куратора у навчально-виховному процесі.....	49
61. Л.В. Власенко. Роль викладача у формуванні особистості студента	49
62. П.О. Воліваха, І.С. Павлюк. Особливості організації виховної роботи на кафедрі фізичного виховання НУХТ	50
63. І.М. Волошина. Професійна роль куратора у формуванні світогляду студента	51
64. О.О. Воронцов. Про організацію виховної роботи наставника академічної групи	51
65. Г.І. Гончаров, А.Г. Пухляк, О.П. Слободян. Патріотичне виховання як сфера духовного життя.....	52
66. В.П. Гаврилюк. Возможности самопределения студентов — участие в городских конкурсах	52
67. Є.І. Гаркавцев. Формування дисциплінованості курсантів ВНЗ МВС України в індивідуальній виховній роботі.....	53
68. І.С. Гічан. Тютюнопаління як хибний прояв самоствердження студентів	54
69. О.П. Грошовенко. Аксіологічний сенс екологічного виховання	54
70. С.В. Гузенко. Роль куратора у вихованні студентів.....	55
71. О.П. Демиденко. Сприяння самовизначенню та самореалізації майбутніх перекладачів у контексті їх міждисциплінарної підготовки.....	56
72. К.Є. Демида. Особливості процесу соціально-психологічної адаптації особистості, пов'язані з навчанням у ВНЗ.....	56
73. О.В. Джежулей. Формування культури особистості у студентів вищого навчального закладу	57
74. І.М. Довгун. Сучасні тенденції організації виховної роботи у ВНЗ.....	58
75. Т.В. Долинська. Інноваційні технології у фізичному вихованні студентів	59
76. В.Ф. Доценко, А.В. Гавриш, Н.П. Лазоренко, Г.М. Лявинец. Психолого-педагогическое обеспечение воспитательного процесса в высшей школе.....	59

77. В.П. Драпогуз. Субкультура сучасної молоді: основні тенденції розвитку	60
78. Н.Ю. Зінченко. Якою бути Україні — залежить від кожного з нас	60
79. А.В. Згурський. Концепція патріотичного виховання в навчальному процесі.....	61
80. Н.П. Івчук. Історія ВНЗ як один із аспектів патріотичного виховання та професійної підготовки студентів	62
81. Е.Н. Кананыхина, А.А. Шевченко. Функции преподавателя в «пространстве взросления» молодежи	62
82. О.С. Ковальчук. Техніка тімбілдіngu як ефективний метод побудови команди та створення сприятливого психологічного клімату в студентській групі	63
83. С.В. Ковтун. Основні аспекти виховної роботи куратора в сучасних умовах	64
84. С.С. Коломієць. Міжпредметні зв'язки у національному вихованні в технічному університеті	64
85. Г.О. Корсун. До питання становлення сучасного фахівця в навчально-виховному процесі освітніх закладів Німеччини.....	65
86. О.М. Кохан. Роль куратора в навчально-виховному процесі студентів	66
87. І.П. Кузьміна. Роль студентського самоврядування у виховній роботі	66
88. Л.Д. Бабушка. Роль самостійної роботи як фактору самовиховання у формуванні сучасного фахівця.....	67
89. І.В. Лич. Інформаційне забезпечення вищого навчального закладу	67
90. М.І. Осейко, В.І. Шевчик, І.В. Левчук. Система КТЮЛ: методологія техне самовизначення і самореалізації в інноваційних технологіях і оздоровленні особистості	68
91. О.К. Мазур, В.П. Шеха. Патріотичне виховання студентської молоді в сучасних умовах	69
92. О.К. Мазур, В.П. Шеха. Роль куратора в процесі виховання студентської молоді в сучасних умовах.....	69
93. О.П. Макарова. Роль кураторів у формуванні професійної ідентичності майбутніх правоохоронців	70
94. А.І. Мельник. Педагогічна готовність до виховної корекції синдрому дефіциту уваги та гіперактивності	71
95. Ю.А. Мирошник, О.М. Усатюк. Роль інституту кураторства у сучасних умовах	71
96. А.Г. Михайлова. Самовизначення та самореалізація як критерії професіоналізму майбутнього фахівця.....	72
97. Н.О. Михайлова. Оптимізація взаємин викладачів і студентів як чинник становлення особистості майбутнього фахівця.....	73
98. Л.А. Михонік, Ю.В. Бондаренко. Передумови формування патріотичного виховання студентської молоді.....	73
99. А.В. Мішутін, С.О. Кровяков. Деякі аспекти організації наукової роботи студентів в Одеській державній академії будівництва та архітектури.....	74

100. Н.І. Міцкевич. Виховання та самовиховання студента.	
Роль інституту кураторства у сучасних умовах.....	75
101. С.Г. Мунтян. Позааудиторна діяльність як складова освітньої технології з іноземних мов	76
102. Н.В. Гузій, Т.В. Шестакова, Ю.П. Крижова. Виховання й самовиховання майбутніх фахівців як сучасні пріоритети професійної освіти	76
103. Н.І. Сабадаш. Патріотизм — невід’ємна складова молодшої людини	77
104. Н.М. Левицька, Н.А. Гайворонська. Інноваційні підходи у вихованні студентської молоді	78
105. Н.М. Салатюк. Виховна робота як найважливіша функція кафедри в університеті	79
106. М.М. Назар. Виховання через мережу інтернет: нові педагогічні можливості	79
107. К.А. Науменко. Роль куратора в організації науково-дослідної роботи студента	80
108. Н.В. Науменко. Мова викладача в самовизначенні та самореалізації студента	80
109. Т.В. Наумчук, А.В. Тимчук, О.О. Красуля. Роль куратора у процесі гуманізації взаємин студентів вищих навчальних закладів.....	81
110. Л.П. Нещадим, В.А. Заєць, О.П. Слободян. «Безпека життєдіяльності» та «цивільний захист» як складові процесу підготовки та виховання висококваліфікованого фахівця.....	82
111. І.В. Нікітіна. Психологічні виміри суб’єктного самовизначення студента.....	83
112. Н.А. Новікова. Щодо виховання етнічної толерантності у курсантів ВНЗ системи МВС України	83
113. О.М. Галинська. Самореалізація та розвиток студентів у ВНЗ.....	84
114. О.А. Литвиненко, О.І. Некоз, Є.В. Штефан. Роль викладача у студентському самовизначенні	85
115. О.А. Литвиненко, О.Г. Дзюб. Активізація роботи викладача для забезпечення самореалізації студента.....	85
116. О.В. Никитенко. Роль викладача у вихованні професійно-особистісних якостей студентів	86
117. О.М. Кананихіна, А.О. Соловей. Інноваційна діяльність інституту культури та мистецтв ОНАХТ у формуванні соціальних якостей особистості	86
118. О.М. Мірошников, О.В. Подобій, О.Г. Макаренко. Інтелектуальна спадщина кафедри фізичної і колоїдної хімії — фахівцю сьогодення	87
119. О.Ю. Межинська-Бруй. Сучасні проблеми виховання та самовиховання студентів у вищих навчальних закладах	88
120. Х.В. Омельченко. Роль самовиховання у студентів.....	88
121. А.І. Омельченко. Основні напрямки національно-патріотичного виховання в Бердянському державному педагогічному університеті	89
122. П.Л. Шиян, А.М. Куц, І.М. Бабич, М.В. Бондар, П.М. Бойко. Особливості виховної роботи студентів старших курсів	90

123. В.Л. Павлов. Про деякі проблеми організації виховного процесу у вищій школі сучасної України	91
124. О.В. Пасічник. Виховання патріотизму у студентської молоді	92
125. О.Є. Пилипенко. Актуальні завдання організації патріотичного виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах України.....	93
126. Ю.М. Пенчук. Виховна робота наставника академічної групи.....	94
127. Л.В. Пешук, О.А. Чернюшок. Взаємодія в системі «викладач — студент».....	94
128. О.В. Подобій, С.П. Бондаренко. Впровадження інноваційних технологій в навчальний процес	95
129. Є.С. Смірнова. Формування національно-культурних цінностей у студентів в процесі навчання іноземним мовам в технічному вузі	96
130. А.М. Грищенко. Роль куратора у самовихованні та самореалізації студентів.....	97
131. В.В. Фурман. Роль особистісної рефлексії у професійному самовизначенні студента.....	97
132. Л.О. Штанько. Необхідність інтеграції виховного та навчального процесів у вищому навчальному закладі	98
133. Т.В. Якимчук. Роль наставників академічних груп у вихованні та становленні студента як особистості.....	99
134. Н.С. Чернега. Значення інституту кураторства в сучасних умовах вищої школи	99

Науково-методичне видання

Виховна робота
у вищих навчальних закладах

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК

СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Виховна робота у вищому навчальному закладі —
невід’ємна складова підготовки висококваліфікованих
фахівців: традиції та новаторство»

21 листопада 2013 р.

Відповідальний за випуск А.О. Чагайда

Комп'ютерна верстка М.О. Каленкової

Видання подається в авторській редакції

Підп. до друку 18.11.13 р. Формат 70×100/16.

Обл.-вид. арк. 10,02 Ум. друк. арк. 8,71

Наклад 60 прим. Вид. № 35/13. Зам. № 29-13

НУХТ 01601 Київ-33, вул. Володимирська, 68
Свідоцтво про реєстрацію серія ДК № 1786 від 18.05.04 р.